

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ST. 8. • 14. FEBRUARJA 1958. • LETO XVII. • CENA 20 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUZITE SE!

Prešernove nagrade

Kot vsako leto, je tudi letos na dan obletnice smrti Franceta Prešerna 8. februarja, ki ga slavimo kot naš najpomembnejši kulturni praznik, podelil upravni odbor Prešernovega sklada Prešernove nagrade, ki so jih prejeli:

Lojz Kraigher za svoje pisateljsko delo;
Beno Zupancič za roman »Sedmina«;
Marij Pregelj za kompozicijo v mozaiku na stavbi Delavskega doma v Trbovljah;
Lojze Potokar za nastop v naslovni vlogi Platonovih »Poslednjih dnevov Sokrata«;
Samo Hubad kot dirigent pri uprizoritvi opere »Crne maske«;
Samo Smerkolj za vlogo Lorenza v operi »Crne maske«;

Hinko Leskovšek za dramaturško priredbo Kogojevih »Črnih mask«;
Edvard Kardelj za knjigo »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«;

Boris Ziherl za delo »Književnost in družba«.
To visoko priznanje so nagrajenci v polni meri zaslužili in z njimi vred se vesele tega priznanja tudi vsi drugi slovenski kulturni delavci in končno vse slovensko delovno ljudstvo, kajti Prešernovega duha si lastimo vsi brez izjeme. Dobro se zavedamo, da je kulturnost našega naroda v nenehni vzponu in prav gotovo so vsakoletni Prešernovi nagrajenci tisti, ki k taki rasti slovenske kulture največ pripomorejo.

Tudi to je ena od velikih pridobitev naše narodno-osvobodilne vojne, saj vemo, kako se je v stari Jugoslaviji godilo našim pesnikom, upodablajočim umetnikom, glasbenikom in znanstvenikom. Težko, težko je bilo dopiti založnika za slovensko knjigo, zlasti za napredno knjigo in mnogi nadarjeni umetniki so podlegli v borbi za kruh in priznanje. Prav tako slabo se je godilo mnogim našim klasikom, da omenimo samo Levstika, Jurčiča, Cankarja. Zdad je to drugače. Tolikšnega razcveta in priznanja, kot ga je doživela slovenska kultura po osvoboditvi, ne moremo beležiti v nobenem drugem obdobju slovenske zgodovine. Narodnoosvobodilna vojna in socialna revolucija je že v borbi sami postavila temelje slehernemu razvoju slovenske kulture na vseh področjih umetnosti in znanosti. Partizanske brigade — Prešernova, Levstikova, Cankarjeva, so se poimenovala po največjih in najbolj naprednih slovenskih kulturnih velikanih; lepo število slovenskih kulturnih delavcev je sodelovalo v brigadah ali kako drugače. Precej je teh, ki so žrtvovali svoje življenje za lepšo bodočnost slovenskega delovnega ljudstva.

Danes, ko v polni meri uživamo kulturno dediščino v najširšem merilu prosvetljenjavanja delovnih množic, vemo in znamo ceniti stvaritve duha. Podelitev Prešernovih nagrad je zato tudi najbolj deklarativni obred počaščenja velike Prešernove dediščine in vseh velikih stvaritev duha našega sodobnega kulturnega človeka.

T. S.

STANE KAVČIČ:

Za kritično analizo obstoječega premijskega sistema

Sedanjí premijski sistem je treba kritično analizirati iz dveh razlogov:

Prvič, ker so z letošnjim letom premije za gospodarske organizacije neobvezne. Medtem ko so bile doslej premije obvezne za vsako gospodarsko organizacijo, pa imajo le-te letos možnost in dolžnost, da same temeljito presodijo, ali bodo ali ne in kako bodo postavila premijski sistem. V takšni dotedajni pavšalni obvezi, ki pa je, kot rečeno, sedaj odstranjena, je tudi del vzrokov za to, da je bil marsikje premijski pravilnik tako nepripravljeno sprejet in zelo pavšalno obdelan. Zato ker so marsikje hoteli zadostiti oziroma so tudi zadostili obstoječim predpisom, so ob spreminjanju premijskih pravilnikov manjkale temeljite analize in predvidevanja, kaj pravzaprav to pomeni in plačilnem sistemu in v odnosih in kolektivu. Sedaj je prva naloga vseh kolektivov, da to pomanjkljivost odpravijo.

Drugič, imamo iz dosedanjega premijskega sistema celo vrsto pozitivnih kakor tudi negativnih izkušenj in zato je treba te pozitivne kakor tudi negativne izkušnje in rezultate temeljito analizirati. To je treba napraviti z namenom, da pozitivne izkušnje čim bolj razširimo in utrdimo in negativne čim prej popravimo ali odpravimo. Delovni kolektivi bodo morali zato pravilnike o premijah, tako tiste, ki veljajo za nazaj, kakor tudi tiste, ki jih bodo sprejeli za tekoče leto, ponovno temeljito analizirati in popraviti. Pokazalo se je namreč, da izdelava dobrih, ekonomsko upravičenih in tudi politično pravih premijskih

pravilnikov ni enostavno in lahko delo. Zato je nujno čim bolj izkoristiti sedanje, bodisi pozitivne, bodisi negativne izkušnje.

Kje so se do sedaj pokazali pozitivni rezultati? pozitivni rezultati so se pokazali povsod tam, kjer so bile premije v zvezi s konkretnim delovnim mestom in konkretnim delom. Toda za tisto konkretno delo, ki je po svojem značaju tako, da spada izven tistega običajnega obsega, dolžnosti in obveznosti, ki za vsakogar izvirajo že iz normalnega delovnega odnosa. Samo ob sebi je umevno, da tako konkretno delo ni recimo: ažurnost v knjigovodstvu, redna izterjava dolžnikov, točno prihajanje na delo, urejena korespondenca, oddelkov odnos do kupca in podobno, ker te dolžnosti izvirajo že iz samega delovnega odnosa. Menim da si nihče ne želi takega komercialnega direktorja, ki bo prejemal redno plačo za to, da bo nevljuden do kupca in premijo zavrnil, da bo vljuden in dobre volje. Vse to pomeni, da je treba predvsem premijati tisto konkretno delo, ki spada izven običajnih delovnih dolžnosti in ki ga je možno v katerikoli konkretni obliki ugotoviti, evidentirati, izračunati in dokazati njegov finančni rezultat. Izhajajoč iz tega kriterija lahko trdimo, da so se v dosedanjih praksi uveljavile sledeče premijske osnove: racionalnejše izkoriščanje reprodukcijskega materiala; manjša poraba goriva, maziva, električne energije in drugih surovin, seveda pod pogojem, da to ne gre na račun predpisane kvalitete in obsega proizvodnje oziroma uslug; racionalnejša uporaba uvoženih in za proizvodnjo izredno važnih surovin in delovnih pripomočkov, kot so n. pr. igle v tekstilni industriji, sita v papirni industriji itd.; manjši odstotek izvrženega blaga; izboljšanje kakovosti proizvodov, ki pa mora biti seveda točno ugotovljena z glede na predpisani standard. Te premijske osnove so dale zelo pozitivne rezultate, bodisi da so bile postavljene in vezane na individualnega proizvajalca, bodisi za delovno skupino ali za vodjo te skupine. Skratka, na osnovi vsega tega lahko trdimo, da so se vse tiste premijske osnove, ki so spodbujale predvsem neposrednega delavca na delovnem mestu in pri stroju, ali pa tudi konkretnega organizatorja in vodjo proizvodnje za konkretno delo, pokazale so se kot dobre in tudi dale pozitivne ekonomske in politične rezultate. Ne mislim, da so našteje pozitivne premijske osnove vse, ki so se v praksi dobro uveljavile; konkretna analiza v vsaki posamezni gospodarski organizaciji, če bo solidno načrtovaljena, mora takoj pokazati, katere premijske osnove se izkazale kot dobre. Mislim pa, da bi bilo zelo potrebno in ko-

ekonomskim gesli o ekonomski upravičenosti premijskih osnov postavljati take osnove, ki niso v redu in jih je treba najodločneje kritizirati. Premijske osnove, ki so bile določene za splošno organizacijo in vodstvo podjetja, in tudi tiste premijske osnove, ki so bile vezane na splošni finančni učinek določene gospodarske organizacije in pri katerih ni bilo točno določeno, kakšne obveznosti in konkretno delo bi morali izvrševati in izvršiti premijski upravičenci, so dejansko uzakonile v gospodarskih organizacijah dodatne plače za ozek krog ljudi v podjetju. Take premijske osnove oziroma dodatne plače so seveda nepravilne in to brez ozira na to, ali so večje ali manjše. Čim so premijske osnove postavljene tako, da niso v nobeni pravi vzročni zvezi s konkretno produktivnostjo in konkretnim prizadevanjem tistih ljudi, ki so do njih upravičeni, potem predstavljajo v bistvu element izkoriščanja, ker omogočajo, da posamezniki pobirajo rezultate dela vsega kolektiva

rično, če bi politične organizacije pri obravnavanju tega vprašanja ne nastopale samo z negativnimi, ampak predvsem tudi s taksativno naštetimi pozitivnimi premijskimi osnovami. Ne bi smeli zanemariti nobene pozitivne premijske osnove, za katero je že praksa dokazala, da se je uveljavila v delovnem kolektivu in dala dobre rezultate. Te premijske osnove bi bilo treba utrditi, razširiti in popularizirati.

Toda smisel premij ni samo v spodbujanju individualnega dela, ampak je predvsem tudi v nagrajevanju tistega delovnega mesta in posameznika, od katerega je odvisno boljše ali slabše delo ali uspeh posameznih delovnih skupin, oddelkov ali celotnega delovnega kolektiva. Drugače povedano, to so premije za organizacijo in uspešno delo ter vodstvo posameznih delovnih področij v okviru gospodarske organizacije. Na osnovi dosedanjih izkušenj lahko trdimo, da omenjene obstoječe premijske osnove niso zadovoljivo rešile in nagraje-

valje osnove za preseganje operativnega plana potem nagrajen. Ali ni očitno, da taka premijska osnova zapeljuje operativno vodstvo posamezne gospodarske organizacije v direktno skušnjavo, da si postavi operativni plan čim nižje zato, da bo potem premija čim višja? Odkrito je treba priznati, da so se tudi taki primeri že dogodili. All drug primer: zelo pogosto je mogoče zaslediti v premijskem pravilniku premijsko osnovo za boljše obračanje obratnih sredstev v podjetju, katere upravičenci so finančno komercialni uslužbenci. Predvsem se je treba zavedati, da je politika z obratnimi sredstvi in obračanje celotnih finančnih sredstev podjetja predvsem stvar organov delavskega samoupravljanja, to se pravi, predvsem neposredna stvar upravnega odbora in posredno delavskega sveta. Prepuščati to delo, oziroma postavljati stvar tako, da vodi vso politiko s finančnimi sredstvi popolnoma samostojno samo finančni komercialni sektor, se pravi, zče-

ekonomski gesli o ekonomski upravičenosti premijskih osnov postavljati take osnove, ki niso v redu in jih je treba najodločneje kritizirati. Premijske osnove, ki so bile določene za splošno organizacijo in vodstvo podjetja, in tudi tiste premijske osnove, ki so bile vezane na splošni finančni učinek določene gospodarske organizacije in pri katerih ni bilo točno določeno, kakšne obveznosti in konkretno delo bi morali izvrševati in izvršiti premijski upravičenci, so dejansko uzakonile v gospodarskih organizacijah dodatne plače za ozek krog ljudi v podjetju. Take premijske osnove oziroma dodatne plače so seveda nepravilne in to brez ozira na to, ali so večje ali manjše. Čim so premijske osnove postavljene tako, da niso v nobeni pravi vzročni zvezi s konkretno produktivnostjo in konkretnim prizadevanjem tistih ljudi, ki so do njih upravičeni, potem predstavljajo v bistvu element izkoriščanja, ker omogočajo, da posamezniki pobirajo rezultate dela vsega kolektiva

Pretekli terek je predsednik Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo, tovariš Stane Kavčič sprejel sovjetsko sindikalno delegacijo, ki jo je vodil Andrej Ivanovič Sevčenko, sekretar VC SPS.

Delavske svete bomo volili. Izvršni svet LRS je na zadnji seji že določil rok za razpis rednih volitev v delavske svete. Delavski svetovi bodo pričeli razpisovati volitve od 1. marca naprej, z razpisi pa morajo zaključiti najpozneje do 15. aprila. Volitve pa bodo opravili do 30. aprila. Tako kot vedno bodo morale biti redne volitve delavskih svetov v gradbenih podjetjih opravljene do 15. maja, v gostinskih in turističnih podjetjih pa do 31. maja.

ali objektivnih ekonomskih dogodkov in odnosov, ki jih povzročajo naši splošni ekonomski pogoji. Take premijske osnove so predvsem sledeče: za boljše vodstvo podjetja na sploh, za boljše organizacijo podjetja, za boljši nadzor nad podrejenimi, za večji finančni učinek podjetja, za boljše obračanje finančnih sredstev, za izpolnitev oziroma preseganje operativnega plana podjetja za ekspeditivno izpolnjevanje splošnih nalog, ki bi jih morali vodstveni kadri v podjetju že po službeni dolžnosti ekspeditivno izvrševati (v kolikor svojih nalog ekspeditivno in tekoče ne izpolnjujejo, jih je treba poklicati na odgovornost in kritizirati); razne takomimeno-vane pridnostne premije, pri katerih so bili vedno glavni upravičenci samo administrativni uslužbenci, za katere bi bilo normalno, da se jim, bodisi plača nadurno delo, kjer je to potrebno, ali se jim da za izredno prizadevanje občasne nagrade.

Kot rečeno, so vse take in podobne premijske osnove mnogo preveč pavšalne in nedoločene, da bi lahko s konkretnimi ekonomskimi učinki opravičili njihovo pravičnost. Nekateri od teh pa skrivajo v sebi celo direktno ekonomsko destimulacijskega odnosa. Recimo, premijska osnova za preseganje operativnih planov je v ekonomskem pogledu zelo problematična. Znano je, da postavlja operativne plane predvsem vodstvo gospodarske organizacije; to operativno vodstvo je na osnovi te splošno določene pre-

ali objektivnih ekonomskih dogodkov in odnosov, ki jih povzročajo naši splošni ekonomski pogoji. Take premijske osnove so predvsem sledeče: za boljše vodstvo podjetja na sploh, za boljše organizacijo podjetja, za boljši nadzor nad podrejenimi, za večji finančni učinek podjetja, za boljše obračanje finančnih sredstev, za izpolnitev oziroma preseganje operativnega plana podjetja za ekspeditivno izpolnjevanje splošnih nalog, ki bi jih morali vodstveni kadri v podjetju že po službeni dolžnosti ekspeditivno izvrševati (v kolikor svojih nalog ekspeditivno in tekoče ne izpolnjujejo, jih je treba poklicati na odgovornost in kritizirati); razne takomimeno-vane pridnostne premije, pri katerih so bili vedno glavni upravičenci samo administrativni uslužbenci, za katere bi bilo normalno, da se jim, bodisi plača nadurno delo, kjer je to potrebno, ali se jim da za izredno prizadevanje občasne nagrade.

Kot rečeno, so vse take in podobne premijske osnove mnogo preveč pavšalne in nedoločene, da bi lahko s konkretnimi ekonomskimi učinki opravičili njihovo pravičnost. Nekateri od teh pa skrivajo v sebi celo direktno ekonomsko destimulacijskega odnosa. Recimo, premijska osnova za preseganje operativnih planov je v ekonomskem pogledu zelo problematična. Znano je, da postavlja operativne plane predvsem vodstvo gospodarske organizacije; to operativno vodstvo je na osnovi te splošno določene pre-

vati pravice in dolžnosti organov delavskega samoupravljanja. Ali bo podjetje najelo večji ali manjši kredit, ali bo poslovilo z večjimi ali manjšimi obratnimi sredstvi, to je predvsem stvar organov delavskega samoupravljanja. Naloga finančno komercialnega sektorja pa je, da na osnovi teh sklepov organov delavskega samoupravljanja čimbolj vestno, ekspeditivno in ažurno izvršuje tehnično, strokovno in administrativno poslovanje, ki iz tega izvira. Spričo tega so tozadevne premijske osnove politično in ekonomsko nepravilne in nevezdržne. Tudi premijske osnove za splošno organizacijo in boljše poslovanje podjetja, katere učinek naj bi se za tozadevne premijske upravičence meril v odvisnosti vsega finančnega učinka podjetja, so politično in ekonomsko nevezdržne. To, da je temu res tako, dokazujejo tisti primeri, ki jih sicer ni bilo mnogo, vendar so prav zaradi tega tako absurdni in drastični, ko so posamezni vodilni uslužbenci in strokovnjaki podjetij, ki so bili več mesecev v inozemstvu ali na raznih tečajih, pri svojem povratku v podjetje sprejeli prav za ta čas in za uspešno vodstvo podjetja pet ali celo šestkratne premije. Zdi se mi, da je tu vsak komentar odveč; to ni premija, ki naj spodbuja premijskega / upravičenca za boljše delo, ampak izkoriščanje lastnega kolektiva. Vodstveni kader v gospodarskih organizacijah nima nobene pravice na dodatne plače. Ta vodstveni kader je treba dobro plačati, in mislim, da sedaj do-

(Nadaljevanje na str. 4)

TOVARIS VIKTOR AVBELJ O DRUŽBENEM PLANIRANJU IN VLOGI OBČINSKIH IN OKRAJNIM PLANOV

ZAVESTNA AKCIJA

Kot smo že poročali, je podpredsednik Izvršnega sveta LRS, tovariš Viktor Avbelj, v ponedeljek, dne 27. januarja, odgovarjal v Domu sindikatov v Ljubljani na vprašanja sindikalnih odbornikov. Uvodoma je opozoril na nekatere pojave ob zadnjih razpravah o zveznem in republiškem planu perspektivnega gospodarskega razvoja in letošnjih družbenih planih. Iz njegovih uvodnih misli, ki jih objavljamo, bomo razbrali, da se mora prava razprava o družbenih planih sedaj nadaljevati, ob čemer velja upoštevati določene slabosti, ki smo jih opazili v sedanjem toku razprav.

Čeprav pred našim razgovorom ne mislim govoriti o značilnostih perspektivnega in letnega plana, bi vendarle želel opozoriti na nekatere pojave, ki smo jih lahko opazili prav ob zadnjih razpravah o perspektivnem gospodarskem razvoju.

Prvič se je letošnja razprava o planih, ne glede na to, ali je bil v zveznem merilu o zveznem perspektivnem planu in letnem planu ali pri nas v republiškem merilu o republiškem perspektivnem in letnem planu, nekako zožila v glavnem samo na eno vprašanje in sicer na delitev sredstev. Seveda bi moral biti poudarek v razpravi o družbenem planiranju, zlasti pa ob tako konkretnih akcijah, kot so družbeni plani, predvsem na tistih nalogah, ki naj zagotovijo, da bomo lahko razpravljali tudi o delitvi. To se pravi, o tistih akcijskih nalogah, ki naj najprej zagotovijo sredstva, to je o proizvodnji, o proizvodnosti dela, o naši investicijski politiki itd.

O vsem tem je bilo, da še enkrat ponovim, tako v zveznem kot tudi v republiškem merilu, izredno malo govora. Vsa razprava se pravzaprav niti ni zožila le na delitev skupnih sredstev, temveč v glavnem na delitev proračunskih sredstev, na proračun. Tudi v naših časopisih smo lahko iz tega razloga opazili svojevrsten odmev razprave. Predvsem smo lahko opazili nekatere pojave lokalizmov, lokalnega partikularističnega lovljenja sredstev za svoje področje, predvsem pa za svoj proračun. Zato mislim, da bi se morala prava razprava o družbenih planih sedaj nadaljevati, kajti nič še ni zamujenega. V letu 1958 in ves čas, ko bomo uresničevali načela in naloge perspektivnega plana, bomo morali govoriti o tem, kako ustvariti tisto materialno osnovo, ki naj omogoči, da bo naše družbeno planiranje realno, stvarno, govoriti bomo morali o osnovi, ki naj zlasti omogoči uspešno uresničevanje nekaterih naših osnovnih ekonomsko-političnih nalog.

Drugič bi rad opozoril na to, da so morali letošnji družbeni plani v mnogo večji meri kot doslej, mogoče celo prvič v zgodovini našega planiranja, računati z obstoječim gospodarskim sistemom, zlasti pa še s tistimi ukrepi, s tistimi predpisi, ki so bili sprejeti zadnje dni lani. Med drugim gre za zakon o delitvi dohodka gospodarskih organizacij, gre za predpise o delitvi (Nadaljevanje na str. 3)

V NEKAJ vsticah

NA KONFERENCI okrajnega odbora Zveze borcev NOV v Kranju so poudarili, da je pred okrajnim odborom Zveze borcev kopica nalog. Se bolj naj bi skrbeli za otroke padlih borcev, za strokovno izobraževanje članov, izvenarmadno vzgojo in podobno. — I. V.

NA SEJI STANOVANJSKE SKUPNOSTI v Štoharah so izvolili petčlansko komisijo, ki naj bi v tem kraju začela z olepševanjem naselja. Pri svojem delu bo sodelovala s hišnimi sveti. — J. M.

NA OBČINSKI KONFERENCI Zveze komunistov v Kočevju so ugotovili, da se je delavsko upravljanje v tej občini lepo uveljavilo. Nekaj slabosti pa je le v manjših delovnih kolektivih. Sodijo, da bodo tudi te pomanjkljivosti (ob pomoči občinskega sindikalnega sveta) kaj kmalu odpravili. — V. D.

V MESTNEM MUZEJU v Kranju je bila v preteklem tednu zgodovinska razstava dokumentarnega gradiva »Oktobrska revolucija in delavsko gibanje na Slovenskem« (1917—1920). — I. V.

V SINDIKALNI PODRUŽNICI »Kemofarmacije« v Ljubljani so pred kratkim pričeli z nekakšnim »kulturnimi« večeri. Na prvem predavanju so člani sindikalne organizacije slišali marsikaj zanimivega o esperantu in' si ogledali zvočni barvni film »Sedanja Avstralijska«. — J. S.

V BISTRICI PRI RUŠAH so lani pričeli graditi vodovod. Dosedaj so porabili nad milijon dinarjev in vsa gradbena dela na rezervorjih za zajetje vode so v glavnem že zaključena. Delovna kolektiva ruske tovarne dušika in tovarne termoelektričnih proizvodov v Bistrici sta kupila za vodovod nad 3 vagone vodovodnih cevi. — G. G.

ČLANI DELOVNEGA KOLEKTIVA Lesnoindustrijskega podjetja v Kočevju so lani ustanovili stanovanjsko zadrugo. Spomladi bodo začeli z gradnjo stanovanj. Na občini v Kočevju pa so se odločili, da bodo stanovanjski zadrugi pomagali z več milijonov dinarjev kredita (iz sklada za gradnjo stanovanj). — V. D.

283 ČLANOV šteje organizacija Rdečega križa v Bistrici pri Rušah. V preteklem letu je dala ta organizacija socialno ogroženim članom manjšo pomoč. — G. G.

NA RAZŠIRJENI SEJI predsedstva občinskega sindikalnega sveta pri Ljubljani so proučili sklepe VII. plenuma SZDL in stališča Republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije o nekaterih slabostih v dosedanem delu sindikalnih organizacij. Pogovorili so se tudi o nalogah sindikalnih podružnic, ki jih imajo v pripravi na volitve v oba skupščini. Predlagali so kandidate za arbitražni svet in disciplinsko sodišče šentvške občine. — J. G.

NA KONFERENCI komunistov tezenske občine, katere se je udeležilo 130 delegatov, so veliko govorili o dosedanem delu, posebno pozornost pa so posvetili bližnji volitvam v republiško in zvezno skupščino. — G. D.

V KRANJU so v začetku meseca februarja odprli nov otroški vrtec. Vrtec lahko sprejme 30 otrok. — M. D.

OSEMLETKO V SEVNICI OB DRAVI naj bi opremili s centralno kurjavo. Člani pripravljalnega odbora bodo ob sodelovanju Tovarne dušika iz Ruš in Eles iz Ljubljane zbrali potreben denar. Če jim bo to kmalu uspelo, bodo lahko začeli s prvimi deli že to spomlad. — G. G.

V TOVARNI AVTOMOBILOV v Mariboru imajo svojo gasilsko organizacijo 32 člani. V tej tovarni imajo organiziran gasilski alarmni sistem, po katerem zadostuje le pritisk na gumb, ki je najbližje mestu požara, in gasilci lahko na maketi, ki je v dežurni sobi, takoj ugotovijo, v katerem delu tovarne gori. — G. D.

V RUŠAH so na občinski konferenci Zveze komunistov obširno razpravljali o volitvah v oba zbora Zveze in republiške ljudske skupščine, in izvolili delegate za okrajno konferenco Zveze komunistov. — G. G.

V TOVARNI »ISKRA« v Kranju so se odločili, da bodo organizirali delavsko šolo. V osmih mesecih bo več predavanj o delavskem upravljanju, spoznavanju novih zakonov in o temeljih naše družbene ureditve. — M. D.

NA KOBANSKEM, v ruški občini, so začeli z elektrifikacijo tega področja. Zda graditje transformator, graditeljem pa pomagajo tudi vojniki — granicarji. — G. G.

V OBMEJNI VASI SVETI DUH na Ostrem vrhu kakor izgleda sploh ne bodo dobili dvoran za kulturne prireditve in razne sestanke. Denar, ki je bil za to pripravljen, so medtem porabili drugje. Kmetijska zadruga tudi ne bo gradila združnega doma, češ, da sedaj, ko se naj kmečke zadruge manj ukvarjajo s trgovino, tudi za združni dom ni več tolikšnega zanimanja. — G. G.

V JESENISKI ŽELEZARNI so lansko jesen začeli graditi tri stanovanjske hiše z desetim nadstropji in štiridesetimi stanovanji. Letos pa bodo zgradili 24 stanovanj. S stanovanjsko stisko so se spoprijeli tudi v železniško transportnem podjetju. Lani so že dogradili stanovanjski blok, letos pa bodo preskrbeli delavcem še 16 novih stanovanj. — U. Z.

NA PLENUMU sindikalne organizacije v mariborski Tovarni avtomobilov so sklenili, da bodo kmalu poslali v počitniški dom v Omišalj delavce, ki delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih. Sodijo, da jim bo desetdnevni oddih na morju zelo koristil. — S. F.

V MARIBORU, v Tovarni avtomobilov so organizirali tečaj za visokokvalificirane delavce. Obiskalo ga bo 36 delavcev in delavk. — S. F.

Ne samo tovarne

Zima je in počasni prihaja pomlad. Dež narahlo rosi, ti pa stopaš po lužah. Polno misli imaš v glavi. Pred teboj škriplje težak kmečki voz, ki se spušča nekam v dolino proti tovarni celuloze. Levo in desno ob ozki spozlki cesti so kmečke hiše. Tam dol neke ob železniški progi pa se razprostira rajo hektari plodnih površin, tu in tam pa opaziš tovarniške dimnike. V medvoški občini imajo oboje: dokaj močno razvito industrijo in precej razvito kmetijstvo.

Začnite pogovor o njihovih tovarnah in prav kmalu vam bodo potožili, da so njihovi stroji zastareli in da jih bo treba slej ko prej tudi obnoviti.

«O teh stvarih se bomo kar precej pogovarjali na zboru proizvajalcev naše občine, mi

je dejal tovarniš Stane Grčar, predsednik zbora proizvajalcev. V tovarni celuloze bomo po vsej verjetnosti lahko že letos obnovili lužnico, tovarna barva »Color« si bo zgradila nov obrat na Rakovniku itd. V Medvodah smo se odločili, da ne bomo industrije razširjali, le poskrbeli bomo, da vse tovarne temeljito obnovimo, tako da bomo s svojimi izdelki še bolj zadovoljili kupce.

Kadar govorimo o tovarnah, njihovih uspehih in težavah, večkrat pomislimo tudi na delavce. Sprašujemo se, kako živijo, kje stanujejo, kje in kako se hranijo, kako preživljajo svoj prosti čas itd. Pogostokrat pa takole tarnamo: Teško je, kaj hočemo. Nimamo stanovanj. Občina nima denarja, tovarne pa se manj. Je kaj podobnega tudi v Medvodah? Občina je lani zgradila en stanovanjski blok, letos pa bosta tovarni Color in Celuloza pomagali v občini reševati težko stanovanjsko krizo. Naša naloga je, je dejal tovarniš Grčar, pripraviti vse proizvajalce v občini, da so sami dolžni reševati težko stanovanjsko vprašanje.

V Medvodah je precej družin, kjer sta oba, oče in mati zaposlena, otroci pa so v vrtcu ali pa so prepuščenji samim sebi ali pa jih varuje kdo drug. Zda, ko bodo tudi druge tovar-

ne zgradile nove stanovanjske bloke, bo treba razmisliti še o marsikem. Nekje si bodo morali omisliti prostor, kjer bodo na otroke pazile starejše žene ali pa upokojenci. V Medvodah Manjka jim uslužnostnih podimajo veliko težav z obrtjo. jetji. Ko bodo razpravljali o stanovanjskih skupnostih, bi bilo prav, če bi se kaj dije pomudili ob nekaterih koristnih predlogih, o ustanavljanju raznih servisov. O vseh teh stvarih so že razpravljali, toda do zaključkov se še niso dokopali.

Prvi zbori volivcev so v Medvodah pri kraju. Do dobra so se pomenili o vseh težavah, ki jih tarejo. Poleg vsega tega, kar smo že povedali, bi bilo treba v Medvodah razpravljati o moderniziranju trgovine, poživiti delo potrošniških svetov, popraviti ceste, mostove, odpreti nova gostišča, pa še marsikaj drugega.

Zbor proizvajalcev medvoške občine je pred velikimi nalogami. Marsikaj bo treba v Medvodah in okolici še napraviti, da se bodo občani, delavci in kmetje čimbolje počutili. Člani zbora proizvajalcev ne bodo smeli gledati le na svoje tovarne, trezno bodo morali razsoditi, kam bodo vložili denarna sredstva, ki so jih ustvarili v delovnih kolektivih.

N. B.

Ob vsakodnevnem praktičnem delu v delavnicah, kjer imajo potrebno orodje, se mladi delavci v Tovarni avtomobilov v Mariboru usposabljujejo za določene poklice

DROBICI Z RAZPRAVE VOLIVCEV V SENTJURJU PRI CELJU

V dvanajstih letih en stanovanjski blok

Volivce v Sentjurju marsikaj teži. Ceste so slabe in neurejene, prav takšna je kanalizacija, razsvetljava in vodovod. Kmetje si želijo, da bi čimveč denar, ki vložijo v gradnjo oziroma popravilo stranskih cest in mostov. Popraviti bi bilo treba ce-

GOSPODINJE! ZADOVOLJSTVO JE ČISTITI Z ISOL ČISTILO ZA KOVINE IN STERKO

sto, ki pelje iz Glavnega trga proti Dramljam. Tudi šola osemletko naj bi razširili.

V Sentjurju in okolici je precej zaposlenih žena, ki so že dolga leta željno otroškega vrtca in primerne igrališča.

Volivci, posebno potrošniki—delavci vedno pogosteje ugotavljajo, da sta bili v Sentjurju vtasih kar dve pekarni, za obe je bilo dovolj kruha. Zadnja leta pa Sentjurčani sploh nimajo pekarnarje, saj so jo uklnili, ker ni ustrežala sanitarnim predpisom. Nove pa niso zgradili.

V Sentjurju je velika stanovanjska stiska. Občina je v dvanajstih letih zgradila le en stanovanjski blok. Prav zaradi tega so na občini pripravili zadržalni načrt, tako da si bodo lahko delavci sami kmalu začeli graditi lastna stanovanja. Pripravili so jim poceni zemljišča, za katera si bodo najeli sila ugoden kredit. Volivci so s tem zelo zadovoljni, na zboru pa so menili, naj bi poslanci v Ljudski skupščini našli pa tudi rešili vprašanje, zakaj je tako dolga in draga pot, preden si graditelji dokopajo do načr-

tov. Za razvoj kmetijstva bodo vložili 200 milijonov dinarjev, gozdarstva pa 16 milijonov dinarjev. J. r.

LEP JUBILEJ

Pred šestdesetimi leti — 10. februarja leta 1898 — se je v Poljčanah rodil v delavski družini Franjo Pivec. Po osvoboditvi, ko se je vrnil z družino iz izseljenstva v Maribor, je postal sindikalni odbornik. Njegovi tovarši ga poznajo kot dobrega organizatorja in neumornega delavca na kulturno-prosvetnem polju. Zda vodi tovarniško Franojevo stanovanjsko skupnost občine Tezno. Skrbi za čim boljše ureditve stanovanjskih razmer v tem delu delavškega Maribora, razen tega pa že nekaj let uspešno vodi tezensko ljudsko univerzo. Po njegovi zaslugi je delo Ljudske univerze zaživelo tako, da ima sedaj širok krog poslušalcev. Za njegovo neumorno delo ga je leta 1956 nagradila Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije.

Tovarišu Francu Pivcu želimo ob njegovem jubileju še veliko srečnih in zadovoljnih let v krogu svoje družine. Člani sindikata Tezno, sodelavci pri stanovanjski skupnosti in poslanci tezenske Ljudske univerze.

Seja predsedstva Republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo

V četrtek, dne 6. februarja, je bila v prostorih Doma sindikatov seja predsedstva Republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo. Sejo je vodil predsednik tovarniš Stane Kavčič.

Člani predsedstva so med drugim razpravljali o pripravah na republiški občni zbor Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo, o premiranju v gospodarstvu in o nekaterih problemih v zvezi z nagradjenjem.

Stališča predsedstva Republiškega sveta glede premiranja v gospodarstvu so vsebovana v sestavku, ki ga je napisal tovarniš Stane Kavčič in ki ga objavljamo na prvi strani. O nekaterih problemih v zvezi z nagradjenjem in stališčih predsedstva pa bomo obširneje spregovorili v naslednji številki.

SAMI SE BOJO

S. R., Ljubljana; — Pesmi »Upornikom v Alžiru« ne bomo objavili, ker še ni godna za tisk. Kaj več vam bomo pisмено sporočili.

Jože N. Storič iz štorske železarne prejemajo vsak teden precej članok, ki jih v tej ali oni obliki tudi objavimo. Večkrat pa nam hkrati s sestavkom pošiljete tudi pripombo uredništva. Velikokrat ta pripomba članek še dopolnjuje, zato bi vam svetovali, da vse tiste, kar ste hoteli povedati v pripombi, kar vpletete v sestav-

Z OBČNEGA ZBORA REPUBLIŠKEGA ODBORA ZDRUŽENJA UČITELJEV IN VZGOJITELJEV POSEBNIH ŠOL

Reforma posebnega šolstva

Reforma posebnega šolstva terja več strokovno usposobljenih učiteljev. — Člani svetov in organov družbenega upravljanja so poročali na občnem zboru

Na občnem zboru Republiškega odbora učiteljev in vzgojiteljev specialnih šol — ta je bil v začetku tega meseca — so precejšen del razprave posvetili reforme posebnega šolstva. Uresničitev reforme posebnega šolstva terja precej strokovno usposobljenih učiteljev in pedagogov. Zda pa je še precej učiteljev, ki so brez potrebne strokovne izobrazbe. Zato bi bilo prav, če bi se le-ti vpisali na poseben oddelek Višje pedagogične šole v Ljubljani, kjer bi si pridobili potrebno strokovno znanje, kajti za vzgojno delo, fizično in psihično prizadeto mladino mora učitelj imeti razen osnovnega pedagogskega znanja še znanje s področja psihologije in psihopatologije. V pretekli dobi so izvolili nekaj članov tega sidičata v raz-

ne svete in organe družbenega upravljanja. V razpravi na zadnjem občnem zboru pa so učitelji in pedagogi — člani svetov — občnemu zboru poročali o svojem delu v teh svetih.

B.

S KROJAČI IN ČEVLJARJI NE BOM PLESAL

Živimo v času prepustnih plesov in nič nenavadnega ni, da je Društvo inženirjev in tehnikov v Hrastniško privedilo ples, na katerega je s povabilo vabilo svoje člane. Razumljivo je, da je ples privedlo v dvorani telovadnega društva, ker je to edini kraj v Hrastniški, kjer je mogoče prirediti večje ples. Zabava je bila višku, ko nenadoma vstopita v dvorano tovarniška K. in T. A. z željo pač, da bi zaplesala. Povedati moramo, da je pod dvorano telovadnega doma kavarana in da je glasba, razumljivo, privabila tudi nepovabljena gosta. Nista storila prav, ker sta prišla nepovabljena na ples, ni bilo prav, ker ju pri vratih ni nihče ustavil. Bilo bi prav, da bi ju nekdo

vljudno opozoril, da sta prišla nepovabljena med zaključeno družbo. Do tu teče naša zgodba povsem v redu, močno neprijetna pa je postala takrat, ko je inženir Jermol zapustil plesalno, prijel omenjena tovarniša za suknič in ju potikal proti vratom. Se v slabšo luč pa postavlja inženir Jermola izjava, da s krojači in čevljarji ne bo plesal.

Vprašujem se, kako je mogoče, da izobraženec, ki skuša veljati za zelo naprednega človeka, tako pojmuje odnose med ljudmi ni da ga je sram plesati med rudarji in krojaškimi pomočniki. Ali mislite, gospod Jermol, da so to manjvredni ljudje? Ali mislite, da še vedno živimo v čitalniški dobi, ko se

je slovensko izobraženstvo izoliralo od delovnega ljudstva in v imenu navideznega naprednjaštva prirejalo zaključene zabave. Če tako mislite, potem živite v globoki zmoti. Hrastniško delavstvo je v Narodni osvobodilni borbi postavilo veličasten spomenik času v katerem živimo in ga skušamo po svojih močeh spremeniti; hrastniško delavstvo se zaveda, da hočemo izboljšati naše življenje in plemeniti odnose med ljudmi. NI SOCIALIZMA BREZ SOCIALISTIČNIH, CLOVESKIH ODNOV. Za človeka, za delovnega človeka vlagamo naše napore za lepši jutrišnji dan. Če tega še ne razumete, potem je prav, da se nad tem resno zamislite. Vinko Trikaus

KDO IN KDAJ IMA PRAV?

Ni dolgo tega, ko sem zvedel, da se je podjetje »Kovinar« z obratom »Puškarni« v Kranju razdelilo na tri samostojna podjetja, in sicer »Patronarni«, »Puškarni« in »Kovinarja«. Potrkal sem na duri podjetja in povprašal, kako to. Vodilni uslužbenci so mi povedali: Ta razdelitev na tri podjetja pomeni gospodarski napredek. Reči moram, da mi je to pojasnilo dobro delo, dokler...

Da, dokler se nisem spomnil na podobno pojasnilo lani. Natanko pred enim letom, ko sta se podjetji Kovinar in Puškarna združila v eno podjetje, so mi namreč odgovorni ljudje v podjetju pojasnili to združenje takole: podjetja sta se združili v eno zato, da bo njun nastop na trgu reprezentativnejši, in v tem se kaže velik napredek.

Ko sem se spomnil na to pojasnilo pred letom in ga primerjal s tem današnjim, me je zabelelo. Nasprotje je bilo takšno, da mu ni primere, obratnožitve enaka. Iz dveh podjetij je nastalo pred letom dni eno in po enem letu se je to eno podjetje spet razdelilo na trije samostojnih, majhnih podjetja zaradi gospodarskega napredka.

Seveda se bo s tem spet povečalo povpraševanje po direktorjih, ki jih sodim po razpisih v časopisih, še vedno primanjkuje.

NOVA AVTOBUSNA POSTAJA V KRANJU?

V Kranju zadnji čas precej razpravljajo prebivalci o tem, ali je potrebna ali ne in kje naj stoji nova avtoBUSna postaja. Tisti, ki zagovarjajo gradnjo nove avtoBUSne postaje, pravijo, da bi morali zgraditi novo in moderno pri sindikalnem domu, to je blizu okrajnega poslopja in gimnazije. Stara postaja še stoji. Pred dobrimi štirimi leti je bila zgrajena in zanjo so porabili precej denarja. Res je, da je prostor tamkajšen, da širši avtoBUS ne more blizu, da mislijo okolice modernizirati, toda... Ali niso mogli na vse te stvari pomisliti takrat, ko so staro avtoBUSno postajo preurejali?

V teh razpravah o avtoBUSni postaji pa se križajo mnenja, kje naj bi stala. Nekateri menijo, naj bo v središču mesta, ker je železniška postaja že itak odmaknjena, drugi pa se ogrevajo za gradnjo nove pri železniški postaji. Prometne težave v Kranju, ki nasajajo po mnenju nekaterih zaradi premajhne avtoBUSne postajališča, bi mogoče lahko rešili tako, da bi bila postajališča za posamezne kraje na posameznih cestah. Na Jezerski cesti za Jezercana in Kranjana, na Golniški za Golničana itd. Tako bi prihranili precej denarja. Če pa so v Kranju res tako založeni z denarjem, naj primaknejo nekaj milijonov k tistim, ki jih ima sindikat in naj bi vendarle že enkrat dokončali graditev sindikalnega doma. S. B.

NENAPOVEDAN RAZGOVOR PRI »TEHNOGRADNJI« V VUHREDU

Srečanje s sindikatom

Alojz Stuhec je mož ostrih potoz in blagega pogleda. Kadar delavce na gradbiščih dravskih hidrocentral kaj teži, se obrnejo na sindikat in ta »sindikata« je tovarniš Stuhec.

Sešla sva se v čitalnici sindikalne podružnice. Pravezprav je to klubska soba, saj je v njej knjižnica, čitalnica, tam igrajo šah itd. Naselje dravskih hidrocentral je že zaživelo v lučkah, v čitalnici je nekaj mladih in nekaj starejših delavcev. Listajo po revijah in časopisih. V takem vzdušju seveda nista mogla biti uradna. Pogovor je

neprisiljeno stekel. — Kako se kaj počutite v teh krajih, po govorci bi sodila, da niste iz teh krajev?

— Dobro! Jaz ne morem drugače povedati, kak zelo dobro. Da ga je slabo vodstvo, to sem jaz ne!

Dobro je torej počuti in tudi čez vodstvo se ne pritožuje. Družino ima še doli pri Tomažu; ženo, tri hčere in sina. Rad se vrača sem, kjer ga veže poleg skladiščne službe pri hidrocentrali v Vuženici še tale knjižnica, za katero on skrbi. No, potem je še kup drugih

skrbi v kolektivu, med prvimi sindikat »dok tam ne bum izprega...« Predsednik sindikalne podružnice je tudi.

Pogovor je nanasel na delo. Nadvse je vesel, da so začeli graditi hidrocentralo pri Obzolu. Za marsikatero člana tega kolektiva bo to že četrta hidrocentrala.

— In zdaj začniate, ko je tak mraz? — Nasmehnil se je, menil nestrokovnjaku, ko bi vendar morala vedeti, da je vođa pozim najnižja. Največje skrbi bodo s preselitvijo iz starega stanovanjskega naselja nad Vuženico. Doslej so gradili, toda le drugim, zase jim ni ostalo časa. Zda bi si radi postavili v Mariboru samske bloke in v četrtekih družinjska stanovanja. Snujejo stanovanjsko zadrugo. Že doslej so si zgradili 30 stanovanj.

Čas je naglo mineval. Srečanje s človekom, ki se tako nesebično trudi za skupno stvar, je res posebno doživetje. Marija

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo sindikatov Slovenije, izdaja republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik France Boštjančič. — Tisk. Casopisno - založniška podjetja »Slovenski poročevalci« v Ljubljani. — Nastav uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 3, poštni predal 284. — Telefon uredništva 32-538, uprave 30-046, skupni za uredništvo in upravo 32-031. — Račun pri Mesni hranilnici v Ljubljani 601-606-1-221. — List izhaja vsak petek. — Rokopisov ne vračamo. — Posamezna številka stane 30 din. — Narodna v predplačju in mesečna 80 din. Člantska 240 din. polletna 460 din. letna 900 din.

Vsem naročnikom in zaupnikom

se zahvaljujemo na poslani naročnici za leto 1958 in ob enem pričakujemo, da to store še ostali, saj so nam sredstva za redno izhajanje nujno potrebna.

Glede na stroške izdajanja in večji obseg lista smo bili prisiljeni povečati naročnino, kar smo vsem organizacijam pisмено sporočili, obenem pa to povišanje objavili nekajkrat v samem listu.

Naročnina na »DELAVSKE ENOTNOST« znaša v letu 1958: MESEČNA 80 din, CETRTLETNA 240 din, POLLETNA 460 din in CELOLETNA 900 din.

Nekateri naročniki in zaupniki so to, tudi za nas ne ljubo, toda nujno spremembo, prezrli in so nam nakazali kot letoletno naročnino le znesek 480 din.

Naročnina in zaupnikom vljudno sporočamo, da bomo ta znesek vodili kot akontacijo, v pričakovanju, da bo razlika do polne naročnine skoraj poravnana.

Prav lepo in tovariško Vas pozdravljamo!

UPRAVA

NA POBUDO SINDIKALNEGA SVETA SO NA KMETIJSKEM GOZDARSKEM POSESTVU V KOČEVJU IZVOLILI

OBRTNE DELAVSKE SVETE

Na kmetijsko-gozdarskem posestvu, ki se razprostira na obsežnem področju Kočevske, je zaposlenih precej delavcev — kmetijcev in gozdarjev. Posestvo je razdeljeno na kmetijsko in gozdno upravo. Do nedavne, ga so imeli v tem podjetju samo osrednji delovski svet. Izkušnje pa so pokazale, da bi bilo bolje, če bi na posameznih kmetijskih in gozdnih upravah izvolili tudi obratne delavske svete. Zato so na pobudo sindikalnega sveta in komisije za delavsko in družbeno upravljanje tudi izvolili obratne delavske svete. Ti sveti zdaj rešujejo vsa tista vprašanja, o katerih določena vprašanja, o vprašanjih pa, ki se tičejo vsega posestva razpravlja centralni delavski svet.

V. D.

POMENIK O PREMIJAH S TOVARIŠEM KVASOM, PREDSEDNIKOM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA KOVINARSKIH DELAVCEV

Kdo je upravičen?

Tovariša Jaka Kvasa, predsednika sindikata delavcev kovinske stroke Slovenije sem zmotil pri pisanju. Pripravil se je na sejo Republiškega odbora.

»Premije! Kako so dosle premirali v naši stroki?« je ponovil moje vprašanje.

»Ne pričakuj, da ti bom pripovedoval o milijonih premijah in ne vem o čem se, kar je v nekaterih drugih podjetjih — včasih tudi neupravičeno — povzročilo toliko prahu. Tega pri nas ni bilo...«

Tako sva se začela pomenkovati o premijah. Tovariš Kvas je nadaljeval:

»V naši stroki je več in sicer med seboj zelo različnih premijskih sistemov. Predvsem se razlikujejo premijske osnove; nekatere so namreč zelo jasne, druge pa povsem »pavšalne«. Le-te nimajo nikakršnega ekonomskega opravičila in so zapisane predvsem zato, da je lahko premiran tudi vodilni kader. Kajti tu so osnove za premije »izvršenje plana«, ustvaritev dobička gospodarske organizacije, »sredna dobara ali odprema surovin in materiala« in podobno. Vendar moram poudariti, da so takšni premijski pravilniki le bolj ali manj izjemni. To naj podpremo s številkami: V elektrogospodarstvu, kovinsko predelovalni in strojni industriji je bilo v devetih mesecih 1957. leta izplačanih za premije 142.370.000 dinarjev. To predstavlja 3,1% vseh izplačnih plač v tem času. Povem pa še, da je bilo med tistimi, ki so sprejeli premije, 20% vseh zaposlenih v omenjenih strokih, kar pomeni, da so dobili za premije povprečno približno 15 odstotkov za mesečne plače.

Podrobno je s tem takole:

Visokokvalificirani delavci so prejeli na račun teh premij 39.295.000 dinarjev, kvalificirani delavci 31.474.000 dinarjev, polkvalificirani 8.302.000 dinarjev, nekvalificirani 1.646.000 dinarjev. Med visokokvalificirane uslužbence so razdelili 34.702.000 dinarjev za premije, med kvalificirane uslužbence (med te spadajo razen tehnikov še knjigovodje, komercialisti), 22 milijonov 686.000 dinarjev, med polkvalificirane uslužbence 3 milijone 684.000 dinarjev in nekvalificirane uslužbence 601.000 dinarjev.

Iz tega sledi, da so večji del premij sprejeli delavci na tistih mestih, kjer so premije dejansko upravičene. V pojasnilo pa moram še povedati, da je znesek pri uslužbenih tako velik zaradi posebnega premijskega sistema, ki ga imajo v elektrogospodarstvu. V elektrogospodarstvu imajo namreč zvezni

sistem »premijski za pošnonsko pripravljenost, kar pomeni, da so vsi v elektrogospodarstvu zaposleni upravičeni do premij. Zato imam pomisleke proti takemu sistemu in ni slučajno, da je že v razpravi osnutek novega premijskega pravilnika v elektrogospodarstvu, ki bo skušal uveljaviti bolj ekonomske premijske osnove.«

Potem je tovariš Jaka Kvas nanizal nekaj svojih misli o premiranju.

»Mislim, da ni prav, da tisti, ki delajo po normi ali akord, nimajo pravice do premije — kot je zapisano v nekaterih premijskih pravilnikih — ker tudi to omogoča, da so premirani samo uslužbeni ali tehnični kader. Krog premijskih upravičencev je treba razširiti in sicer na vse tiste, ki so zaposleni na takšnih delovnih mestih, kjer neposredno vplivajo na gospodarski rezultat, na primer na vse tiste, ki delajo na takih delovnih mestih, kjer se da veliko prihraniti na surovinskih ali materialu, kjer se dajo znatni proizvodni stroški in podobno in za kar v sedanjih premijskih pravilnikih ni zadostne spodbude. Mislim na to: da mora biti osnova za premije točno izračunljiva.

V naši stroki delamo z orodji velike vrednosti. Tudi varovanje teh orodij bi morali premirati, kar bi nedvomno vplivalo na zmanjšanje raznih lomov ali izrab te orodij. Premirali naj bi tudi kvalitate izdelkov (znižanje izmeta), remontne in združevalne skupine za znižanje časa remontov in brezhibno vzdrževanje strojev in naprav.

Seveda je prav tako nevzdržen premijski pravilnik, ki mu je botrovala težnja po uravnolovki, »vsi in sicer enako — all nobedens, kot jih zasedimo tu in tam in ki ne dajo nikakršnega pozitivnega rezultata.«

Tovariš Kvas je potem še dejal, da ima resne pomisleke na to, da v premijskem sistemu sodeluje del vodilnega in administrativnega osebja, še posebej če gre za knjigovodje ali za nabavilce itd., potem pa je še dejal:

»Popolnoma ste prenehali plašati o novostih in racionalizatorih. In danes je tako, da če kje kdo kaj racionalizira, dobi za to tako šibko nagrado, da nikakor ne more biti spodbudna ne zanj in ne za druge.« je zaključil tovariš Kvas.

D. D.

KAKO JE S PREMIJAMI V KMETIJSTVU PREDVSEM — PLAČEVANJE PO PRIDELKU

Poiskal sem predsednika in tajnika sindikata kmetijskih in gozdnih delavcev Slovenije, tovariša Razdrhca in Martina ter ju poprosil, naj mi povedata, kako je s premijami v kmetijstvu, kakšno so in ali so se »obnesle.«

Preberite, kaj sem zvedel: Na kmetijskih posestvih nimajo vpeljanega premijskega sistema. To so le redke izjeme, toda o tem pozneje. Po vztrajnem prizadevanju sindikata in združenja se je na kmetijskih posestvih uveljavilo načelo plačevanja po količini proizvodov. To je nekakšno plačevanje po učin-

ku na višji stopnji, po domače bi rekli — plačevanje po pridelku. Ta način nagraditve se je obnesel in zdaj si prizadevajo tudi v zadruženju sektorju preiti na tak način plačevanja.

Tam, kjer so bila združena kmetijska in gozdna posestva oziroma tam, kjer so imeli tudi lesne obrate, so vpeljali še premijski sistem. Medtem ko se je leta prav dobro obnesel na kmetijsko gospodarskem posestvu Novo mesto, so ga na primer na lesnem obratu gozdnega gospodarstva Kočevje letos ukiniteli. V lesnem obratu gozdnega gospodarstva Kočevje so v prvem polletju razdelili 112.465 dinarjev kot premije 37 upravičencem. Najvišja premija v šestih mesecih je znašala 12.470 dinarjev, najnižja pa 1100 dinarjev. V drugem polletju so razdelili 303.180 dinarjev med 79 upravičence. Čeprav je vseobsegajoči premijski pravilnik vrsto zaradi spodbudnih osnov, so ga leto ukiniteli. Zdi se nam, da bi bilo pametnejše, če bi ga popravili in obdržali.

Na kmetijskem posestvu Novo mesto so lani izločili za premije 15 odstotkov plačnega sklada. Tu so sklenili, da bodo premirali le tista dela, kjer se da uspeh izračunati. Se več, preden so razdeljevali premije, je posebna komisija delavskega sveta še enkrat prekontrolirala vse izračune.

JESENSKI DELAVCI ODGOVARJAJO NA ANKETO

Kako bi razdelili denar

Pred dnevi je tovarniški odbor sindikata jeseniške železarne razpisal posebno anketo, na katero naj odgovore jeseniški železarji, kako bi razdelili, oziroma za kaj bi porabili denar iz sklada za prosto razpolaganje.

Pohvalno je, da delavci izpolnjujejo to anketo. Mnenja so seveda deljena. Posamezniki menijo, da bi morali potrošiti denar za gradnjo družinskih in samskih stanovanj in delavskega kulturnega doma. Tisti, ki ne stanujejo na Jesenicah, temveč se vozijo na delo, pravijo, da bi morali porabiti denar za bolj udoben prevoz z avtobusi in za uredeven menz ter poceniti prehrano. Drugi pa spet menijo, da bi del denarja porabili za zgraditev spomenika padlim borcem.

Ko bo na anketo odgovorila večina članov kolektiva, bo delavski svet zvedel za mnenje in denar nedvomno porabil za tiste namene, za katere se je oddoločilo največ članov kolektiva.

Nedelavni potrošniški svet naj bi razpustili

Na zboru volivcev v Storah so menili med drugim, naj bi občinski ljudski odbor posvetil več skrbi gradnji stanovanj in urejanju manjših komunalnih del kot na primer urejanju nasadov, parkov, tržnice itd. Izboljšati naj bi poslovanje trgovskih podjetij. Volivci so grajali poslovanje pekarn, ker pečejo in prodajajo slabši kruh, kot ga potrošniki dobe v Celju. Naposled so zahtevali, naj sedanji svet potrošnikov čimprej razpustijo, ker je nedelaven.

VIKTOR AVELJ

Za kritično analizo obstoječega premijskega pravilnika

(Nadaljevanje s 1. strani)

ločene redne mesečne plače vodstvenega in strokovnega kadra v podjetjih dokazujejo, da je bila v tem pogledu v zadnjih dveh letih izbojevana pravilna in koristna zrnica proti vsem uravnolovskimi in kvazisocialističnim tendencam. Ti kadri imajo danes relativno že take plače, da je popolnoma jasno, da so njihovi redni mesečni premijki upravičeni dejanski samo tedaj, kadar na svojem delovnem službenem mestu pokažejo vse svoje znanje, prizadevnost, skrb in povezanost z vsem poslovanjem in stanjem delovnega kolektiva.

Iz vseh teh negativnih primerov in nepravilnih premijskih osnov je razvidno, da vprašanje pravilnega spodbujanja posameznikov za boljše organizacijo in vodstvo gospodarskih organizacij ostane odprto in nerešeno. Kako ga bodo reševali v bodočnosti, bo pokazala praksa. Ta praksa pa tudi kaže, da je dosežena pot v tem pogledu nepravilna in jo je treba zapustiti. Bolje je biti brez premijskega pravilnika, kot pa imeti takega, ki uzakonjuje izkoriščevalske odnose v podjetju, kviri in korumpira posamezne kadre in povzroča upravičeno nezadovoljstvo v naši javnosti, kajti popolnoma razumljivo je, da so vse take premijske osnove, zlasti pa njihova denarna realizacija, naletele na veliko kritiko in nezadovoljstvo, ne samo pri prizadetih kolektivih, ampak tudi v širši javnosti. Nobenega dvoma ni, da je ta kritika in to nezadovoljstvo popolnoma upravičeno in pravilno. Splošna politična zavest našega delovnega človeka je danes že taka, da ne prenese in ima prav, da ne prenese, kakršenkoli element izkoriščanja in pobiranja dohodkov nekaterih posameznikov na tuj račun. Spričo tega so vsi ti primeri politično in ekonomsko nevzdržni, nepravilni in škodljivi in jih je treba najboljši energično in čimprej odpraviti. Zlasti sindikalne organizacije morajo vse take primere najodločneje obsoditi in zahtevati, da se stvari takoj popravijo. Tega problema tudi v ekonomskem vidiku ni podcenjevati. Analiza kaže, da so v povprečju gospodarske organizacije s premijskimi pravilniki odredile za premije približno eno tretjino tistih denarnih sredstev, ki so bila namenjena za dodatna izplačila delavcem in nameščenim iz takomenuvanega dobička. Ta sredstva pa so skupaj z izplačili za socialno-zavarovanje precej izdatna. In zato je tem bolj važno, če je njihovo izplačevanje upravičeno in zasluženo, ali pa neupravičeno in nezasluženo.

Iz vsega povedanega se vidi, kako nujno je kritično analizirati sedanji premijski sistem v gospodarskih organizacijah. Toda ta analiza bi morala biti zelo stvarna, vsestranska in konkretna. Zelo zgrešeno bi bilo stvar postaviti tako, kot da je sedaj osnovno in najvažnejše začeti posebno hajko proti sistemu krogu ljudi, ki so bili nepravilno premirani. S takim prijemom seveda stvari ne bi popravili, ampak bi verjetno povzročili mnogo novih težav in problemov. Treba se je zavdati, da so se premije povsod na splošno zelo forsirale, da so bile postavljene kot obvezne in da smo imeli vsi skupaj mnogo premalo izkušenj, da bi lahko v relativno kratkem času pravilno določili premije. Spričo vsega tega seveda sedaj nima smisla samo kritizirati in negatično levo in desno, ampak je skupna naloga vseh gospodarskih in političnih činiteljev v podjetjih, vključno z operativnim vodstvenim kadrom, da obstoječi premijski pravilnike kritično analizirajo in popravijo. Te korekture je treba napraviti tako za v bodoče, kakor tudi za nazaj, da se na ta način prepreči nepravilno premijsko

izplačevanje na osnovi zaključnih računov, ki jih sedaj sestavljajo kakor tudi, da se popravijo že realizirani najbolj drastični in očito nepravilni in škodljivi primeri. Vsakemu, ki je v okviru gospodarske organizacije pripravljen pri tem delu sodelovati in ki je pripravljen priznati politično in ekonomsko negativne posledice nepravilno postavljenih premijskih osnov, je treba dati možnost, da se vključi v to konkretno delo. Najodločneje pa je treba kritizirati predvsem tiste, ki bi se tudi sedaj, ko so stvari na osnovi pridobitnih izkušenj postale že prilično jasne, upirali konstruktivnim prizadevanjem, da bi se popravile. Ponavljam, da je treba take primere z vso odločnostjo obsoditi in odstraniti njihov negativni vpliv.

Na osnovi takega političnega vzdušja, katerega nosilec in ustvarjalec bi morale biti predvsem sindikalne organizacije in gospodarskih organizacijah, je potem možno in potrebno, da se v relativno kratkem času odgovorni organi vod-

stev podjetij, delavskega samoupravljanja in organi komun konkretno lotijo tega posla in čimprej opravijo potrebne korekture. V takem političnem vzdušju in gledanju na te stvari se tudi ni treba bati, če bo treba sem in tja z administrativnimi ukrepi preprečiti tako neupravičeno izplačilo tako dolgo, da se stvari analizirajo in postavijo na pravo mesto. Bilo bi nepravilno, če bi bile sedaj sindikalne organizacije operativni popravitelci premij; sindikalne organizacije naj se operativno vmešavajo v to delo. V to delo se morajo sindikalne organizacije politično vmešati. Ustvariti morajo pravilno razpoloženje, gledanje, pravilne politične in ekonomske kriterije v odnosu do takega vprašanja. Naloga državno operativnih in gospodarskih organov pa je, da potem premijski sistem konkretno popravijo.

Na koncu bi opozoril še na sledeče: istočasno, ko morajo sindikalne organizacije podpreti kritiko, ki je usmerjena proti nepravilnim premijskim osnovam, in ko zahtevajo, da se te popravijo, pa je treba videti v tem tudi nevarnost, da bi se okrepile oziroma ponovno oživele že nekatere premagane uravnolovske in lažnosocialne težnje. Sindikalne organizacije ne smejo pozabiti na to nevarnost, ne smejo podcenjevati takega primitivnega gledanja ali celo podpohvatni določena nerazpoloženja proti operativnemu in strokovnotehničnemu kadru v podjetjih, ki jih največkrat povzročajo in širijo tisti posamezniki, katerim ni mnogo mar celotno stanje, razvoj in poslovanje gospodarske organizacije, ampak je njihov osnovni interes, kako bi na osnovi delovnega razmerja pridobili za sebe čim večje koristi pri najmanjšem delovnem učinku. Proti takim stremljenjem in takim posameznikom pa morajo sindikalne organizacije tudi v tem položaju najodločneje nastopiti, ker so koncem koncev tudi ti primeri ekonomske in politično nevzdržni in nepravilni prav tako, kot so politično in ekonomsko nevzdržne in nepravilne tudi nekatere premijske osnove.

ZAVESTNA AKCIJA

JE POTREBNA ZA ODPRAVLJANJE NEKATERIH POMANJKLIVOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

sredstev znotraj podjetja itd. Prav zaradi tega imajo naši gospodarski plani v letošnjem letu vse bolj značaj planov, ki naj predstavljajo določeno predvidevanje gospodarskega razvoja, določeno usmerjanje in predvidevanje o delitvi vseh družbenih sredstev. V tem smislu ne predstavljajo ti plani neko razdelitev sredstev, lokacijo naše dejavnosti, temveč predstavljajo vse bolj neko splošno linijo bodočega razvoja. Ta linija bodočega razvoja pa ni tako splošna, da ob tem ne bi mogli zaznati konkretnih nalog, ki naj jih uresničujejo tisti organi, ki bodo razpolagali z določenimi sredstvi in ki naj ta sredstva uporabljajo v določene namene, v podporo za uresničitev nalog, določenih v planih.

Zaradi tega imamo v družbenih planih v letošnjem letu pravzaprav prvič obsežno samo osnovno delitev vseh družbenih sredstev in to na osnovne oblike potrošnje: na potrošnjo za razširjeno reprodukcijo, na osebno potrošnjo in tako imenovano neproduktivno, to je splošno potrošnjo. S tem je po našem mnenju najbolje upoštevano dejstvo, da je treba obenem s prenesenimi pravicami in nalogami prinašati na prijetne organe tudi ustrežajoča sredstva in zagotoviti, da bodo ti organi sredstva samostojno razdeljevali, samostojno z njimi razpolagali, obenem pa prevzeli tudi polno odgovornost za uresničitev skupnih nalog na svoje področju.

Če razumemo planiranje tako, potem se nam lahko zdi, kot da gre za dve stvari, ki sta si med seboj nasproti. Po eni strani gre za določeno usmerjanje, obsežno v družbenih planih, gre na primer za takšno razpolaganje s sredstvi, ki naj zagotovi, da bo glede naših osnovnih nalog akcija povsod enaka. Poudarjam pa, da takšno usmerjanje ni v nasprotju s samoupravnostjo, ni v nasprotju s samopravnimi pravicami posameznih organov. Mislim, da je popolnoma jasno, da tega nasprotja ni. Tega nasprotja ni zlasti ne zaradi tega, ker je usmerjanje, ki ga predvidevajo naši plani, res splošno, nekonkretno, takšno, da skuša preprečiti vse organe, ki razpolagajo s sredstvi, v kakšni smeri, kje naj ta sredstva uporabljajo. Pri razdelitvi sredstev ni govora o nobenih lokacijah, o nobenih konkretnih objektih, temveč so samo našete okvirne potrebe posameznih panog, ki naj jih zagotovi bodoči gospodarski razvoj.

Mislim, da je s tem pravzaprav podprtano dejstvo, da moramo ob demokratizaciji v celotnem našem dogajanju računati z nekimi elementi usmerjanja določenega razvoja, predvsem pa da moramo računati z veliko potrebo o zavesti, ki se oblikuje na najrazličnejših stopnjah, o zavesti, ki mora slediti načelom naše skupne vseživljane politike. Računati moramo na to, da bodo tiste sile, ki sicer s sredstvi prosto razpolagajo, zavestno sledile tem začetnim osnovam našega bodočega gospodarskega razvoja. Če tega ne bi bilo, je za nas možen samo en izhod in to je centralistično administrativno poseganje na področje gospodarstva. Brez razvijanja in utrjevanja demokratičnosti v delitvi sredstev je logično, da se lahko uveljavlja administrativno vmešavanje. Zlasti pa bi bilo brez nadaljnega potrebno tako vmešavanje, če bi ugotovili, da

zavest pri nas še ni toliko razvita, da bi sledila naši začetni poti, osnovnim ak-polit. nalogam. Tretja stvar, na katero hočem opozoriti, je vloga občinskih in okrajnih planov v tem času. Prav sedaj bodo ljudski odbori sprejemali perspektivne in letne plane ter proračune. Mislimo, da imajo okrajni in občinski plani predvsem dvojen pomen:

Za svoja področja bodo morali konkretizirati tisto ekonomsko politiko, ki je na splošno obsežna v republiškem perspektivnem ali pa republiškem letnem planu. Ta dva plana sta res dokaj splošna. Slišati je bilo celo pripombe, da sta presplošna, da bi morali nekatere stvari bolj konkretno določiti. Smatrali smo, da je v republiškem obsegu težko konkretizirati naloge za občinske posameznih okrajev in občin in zato menimo, da je to predvsem naloga okrajnih in občinskih planov. Kolikor bliže je ta plan tistemu mestu, kjer se bije boj predvsem za materialno osnovo v našem nadaljnjem razvoju, toliko je jasnejše, da je hočeš nočeš tudi pod večjim pritiskom konkretnih problemov, konkretnih vprašanj in nalog, ki se pojavljajo na dotičnem področju. Ob takšnem načinu planiranja bodo morali biti najkonkretniji plani ali programi, ki jih sestavljajo same gospodarske organizacije. Na njihovih programih, predvidevanjih in na njihovih planih pravzaprav slonijo vsi ostali plani. Res je, da v tem času ni bilo mogoče na takšen način, to je od spodaj navzgor, sestavljati zveznega plana. Takrat ko so planski organi pripravljali zvezni plan, pa je bilo vendarle doseženo oziroma ustvarjeno sodelovanje od spodaj navzgor. Če govorimo o tem, da bi morali ti plani konkretizirati nekatere naloge, bi bilo zlasti potrebno, da točno določijo, kakšno naj bo razmerje v odnosih med mestom in vasjo.

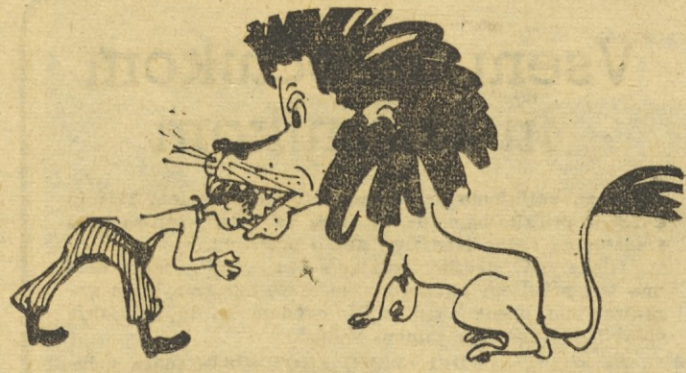
Kako naj se pravzaprav v prihodnjem obdobju uresničevanja nekaterih nalog koncentrirajo sile na uspešno reševanje prečnih problemov mest v industrijskih centrih, to se pravi tam, kjer je položaj zaradi dosežanja našega gospodarskega razvoja najbolj zaosten. Pri tem mislimo predvsem na uspešno reševanje komunalnih služb, stanovanjskih in prometnih problemov, preskrbe, šolstva itd., skratka vse tisto, kar predstavlja pod enim naslovom življenjski standard. Uspešno reševanje teh problemov nikakor ne pomeni samo zadostitev potrebam standarda, temveč obenem tudi omogoča boljše izkoriščanje zmogljivosti, ki jih že imamo v mestih in industrijskih središčih.

Druga naloga občinskih in okrajnih članov pa je predvsem v vsklajevanju predvidevanj z ostalimi plani, to je republiškim in zveznimi. Predvsem gre za to, da se področja naloge, ki jih bodo vsebovali občinski in okrajni plani, uspešnemu uresničevanju dveh naših osnovnih nalog, to je povečanju osebne potrošnje in izravnavanju oziroma zmanjševanju primanjkljaja v plačilni bilanci. Seveda bodo morali ljudski odbori temu prilagoditi tudi svojo investicijsko politiko. Predvsem pa bo treba končno enkrat preiti od utogavljanja nekaterih nalog k njihovega uresničevanju. Gre za razvoj tistih panog, ki so do sedaj zaostajale, to je zlasti kmetijstva, trgovine, obrti, gostinstva, turizma in tudi ne-

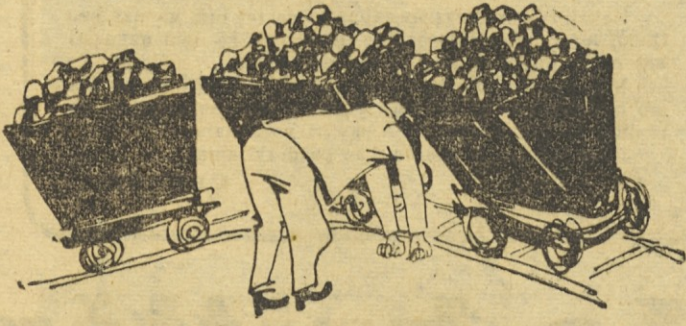
PRAVNI NASVETI

Cene niso igrača

Kam pelje vse to? — Premalo prepričljivi razlogi. — Ali voditelji podjetij mislijo na posledice? — Spregovorijo naj organi delavskega upravljanja in organi družbe

Takole najbrž ne bi nobeden nikoli storil...

... tako pa stori marsikdo več kot enkrat dnevno

E. E. E.: Osebnij upokojenec z nepopolno pokojnino star nad 65 let je po upokojitvi 1952. leta delal še 10 mesecev. Rad bi vedel, ali bo tudi on deležen ugodnosti, ki jo daje 70. člen zakona o pokojninskem zavarovanju. — **Odgovor:** Ne. Ta člen velja za bodoče in ne za nazaj. Kolikšen bo prispevek za socialno zavarovanje od prejemkov, ki jih bodo dobile osebe v začasnem delovnem razmerju, pa še ni dokončno znano. O tem bodo izšli še dopolnilni predpisi.

Invalidnina
S. V. Celje: Invalidnina se določa po stopnji invalidnosti. V Vašem primeru po delovni dobi in je odvisna seveda tudi od pokojninske osnovne pokojninske razreda, v katerega Vas zaradi določitve invalidnine bil razvrščen po stopnji kvalifikacije in po delovni dobi. Nobenega od teh podatkov nam niste navedli in zato res ni mogoče presoditi, ali vam je invalidnina pravilno odmerjena ali ne. Sicer pa je prepozno karkoli ukrepati. V letu 1955 bi morali izkoristiti razpoložljiva pravna sredstva, če ste smatrali, da vam invalidnina ni bila pravilno prisojena. Ne razumemo, kakšno odškodnino bi lahko zahtevali od podjetja. Sami priznate, da ste v opitem stanju v podjetju razbijali in torej zagrešili disciplinski prekršek, za katerega Vas je podjetje na zakoniti način kaznovalo. Seveda ima disciplinska kazna odpušta vse posledice. Toda za te posledice ne morete uveljavljati odškodnine od podjetja, saj ste sami zakrivali svojim nediscipliniranim dejanjem stanje, v katerem se sedaj nahajate.

Razno
K. I. Trbovlje: Za vse organe in za vse stranke je Vaša zadeva, o kateri tako obširno pišete za pretekli čas dokončno urejena. Dne 18. decembra 1957 ste sklenili poravnavo, iz katere so razvidne vse vaše pravice in dolžnosti toženih strank. Ker ste se poravnali so bile tudi umaknjene obe tožbi, kajti iz poravnalnega zapisnika je izrecno ugotovljeno, da je s poravnavo pravdna zadeva končana in da se glede vođe odpovedujete tudi vsakršnemu bodočemu tožbenemu zahtevku. Takrat ko ste sklepali poravnavo, bi morali zadevo dobro premisliti. Sedaj pa so zaman vsi potiski, da bi uveljavili, kar ste s tožbami uveljavljati hoteli in o čemer pišete v svojih pismih. V svojem pismu tudi trdite, da so vam neka leta odbijali itd. Vse te trditve ne pridejo več v poštev glede na že omenjeno poravnavo.

P. A. Hrastnik: Tarife za gospodinjstvo električni tok so za vse enake in nihče nima pravice, da bi stranki, ki se na novo vseli v stanovanje začel uporabiti uporabo električne energije po višji ceni, kot je dovoljena. Le dobro ugotovite, kdo je na tak način podražil električni tok za gospodinjstvo, ker take podražitve ni in je bilo to v Vašem primeru docela samovoljno ravnanje.

Plačevanje
B. J. Kranj: Ali sme podjetje zahtevati, da delate skoz celotno teden in da ne delate v nedeljo in dan, ki se na novo vseli v stanovanje začel uporabiti uporabo električne energije po višji ceni, kot je dovoljena. Le dobro ugotovite, kdo je na tak način podražil električni tok za gospodinjstvo, ker take podražitve ni in je bilo to v Vašem primeru docela samovoljno ravnanje.

G. G. Bistrica: V vaše podjetje je prišel nov delavec M. M., ki je svoje delo v prejšnjem podjetju zapustil zaradi nizkega zaslužka in nepravilnega obračunavanja plače. V obrtnem podjetju, kjer je namreč bil prej zaposlen, so mu od plače odtegnili prispevek za socialno zavarovanje in še neki proračunski prispevek. Menite, da M. M. ni bil pravilno poučen o tem, da mora te prispevke plačevati podjetje in ne delavec in da je zato lahko podjetje tako nezakonito ravnalo. — **Odgovor:** Žal, moramo na vaše pismo odgovoriti, da tudi vi niste pravilno poučeni. Mariborsko podjetje, kjer je bil prej M. M. zaposlen, je ravnalo popolnoma pravilno in zaslužek pravilno obračunalo s tem, da je od takozvanega kosmatega osebnega dohodka odvedlo proračunski prispevek in prispevek za socialno zavarovanje. V lanskem letu je bil namreč tudi za obrtna podjetja kakršno je podjetje, pri katerem je bil zaposlen M. M., predpisan poseben način delitve celotnega dohodka. Med posebnostmi je bil tudi nov način določanja tarifnih postavk in obračunavanja osebnih dohodkov. Osebnih dohodki (to je nov izraz za bivšo plačo) so se namreč obračunavali na podlagi kosmate ali brutto tarifne postavke in od tako izračunanega kosmatega zneska osebnih dohodkov so delavci plačevali proračunski prispevek in prispevek za socialno zavarovanje. V letošnjem letu pa velja tak način za vse gospodarstvo in torej tudi za vaše podjetje. Trdite, da je M. M. utemeljeno zamenjal delo in ga opisujete kot delavca, ki se mu je pri prejšnjem podjetju godila velika krivica. Moramo reči, da vaša zadeva M. M. ni utemeljena. Predvsem je ugotoviti, da se M. M. ni bil poučen in podjetje ni prav nič brigalo, sicer vas ne bi popolnoma napačno informirali. Zlasti pa je pripomniti, da se M. M. ne more pritoževati zaradi nizkega izplačila. Oktobra 1957 je imel 27 delovnih dni ali 216 delovnih ur za podjetje, kjer delajo v samo eni izmeni. M. M. pa je od teh razpoložljivih 216 delovnih ur na delu efektivno prebil le 136 delovnih ur. 32 delovnih ur mu je podjetje plačalo celo kot zastojne ure. Kljub temu, da je efektivno delal samo 136 ur mu je podjetje plačalo 188 ur in potemtakem 48 ur v tem mesecu sploh ni delal. Zaslužek 6.949 din za 136 ur efektivnega dela pa res ni tako nizek zaslužek, da bi bila utemeljena vaša kritika o skrajno nizkem plačevanju v bivšem podjetju. Vse kaže, da s svojim pismom zagovarjate človeka, ki je ali popolnoma nepoučen ali pa ni dovolj discipliniran in samo išče priliko, kje bi lahko bolje zaslužil ne glede na svoje delo.

Odmor
R. J. Kamnik: Čeprav je z zakonom o delavnih razmerjih predpisan 30-minutni odmor, ga kurjači niste deležni in vam ga sploh ne priznajo niti ne plačajo, češ, saj lahko malico pojedete kar med delom. — **Odgovor:** Premalo jasni ste v svojem pismu in ne razumemo na kakšen način ste kurjači glede 30-minutnega odmora prizadeti. Zakon o delavnih razmerjih predpisuje, da pripada delavcem, ki delajo neprekinjeno 8 ur med delom 30 minut odmora in se tak odmor uračuna v redni delovni čas in se zato tudi vzame v poštev pri obračunu osebnih dohodkov. Ta odmor torej ne pomeni skrajšanja delovnega časa, da bi n. pr. lahko delavec šel z dela po 7 in pol urnem delu. Prav tako ne pomeni, da mu pripada po opravljenem 8-urnem delu še neko doplačilo za 30-minutni odmor. Podjetje mora na vseh delovnih mestih organizirati delo tako, da imajo delavci, ki delajo neprekinjeno 8 ur, med delom 30 minut odmora za počitek. Če morate kurjači med delom odmorom, ki je določen za celo podjetje istočasno, najboljši delati, potem vam mora podjetje zagotoviti tak odmor ob neki drugi pripravi uri med rednim delovnim časom. Če podjetje takega odmora kurjačema ne zagotovi, zagreši prekršek po 9. točki 393. člena zakona o delavnih razmerjih. Kljub temu pa bi v takem primeru delavec, ki sicer ni bil deležen odmora med neprekinjenim 8-urnim delovnim časom, ne mogel uveljavljati še nekega posebnega plačila za ta odmor, ki mu sicer pripada, a ga ni bil deležen.

Zadnji čas se je trg precej ustalil. To je velik uspeh. Toda na trgu lahko opazimo tudi določene škodljive pojave. Takoj je treba reči: tega ne smemo dovoliti.

ZA KAJ GRE?

Komercialni voditelj nekega krosističnega podjetja mi je pokazal že dni nekaj pisem tekstilnih tovarn, s katerimi njegovo podjetje posluje. Za nove pošiljke v letošnjem letu so tovarne določile nove cene. Nove cene so višje za 5, 10 in 20 odst. Vprašal sem ali ne gre mogoče za nek nesporazum med trgovino in tekstilno industrijo. Toda komercialni vodja me z odgovorom ni zadovoljil. Na žalost gre za težnje, mogoče celo za resne pojave zviševanja cen.

podjetij še namreč ne ve točno, kako bo poslovala po novih instrumentih. To bo pokazala šele praksa. Razen tega pa tudi še niso sprejeti nekateri predpisi, ki bodo olajšali položaj podjetjem v nekaterih gospodarskih panogah. Toda kljub temu so ponekod pohitele z zviševanjem cen, verjetno za vsak primer. V našem sistemu imajo podjetja pravico svobodno določati cene. Toda ta pravica temelji na obveznosti, da določajo cene v skladu s splošno ekonomsko politiko, v interesu skupnosti, ki jim je zaupala sredstva za proizvodnjo. Nedvomno bodo nekateri upravičeni primeri narokovali zviševanje cen, toda to je stvar, ki zahteva polno odgovornost, stvar, ki zahteva razloge za in proti. Cene niso igrača, s cenami

IZ MARIBORA

Poglejmo nekaj primerov:
Nekaj podjetij živilske industrije je obvestilo beogradska trgovska podjetja, da jim bodo vsprej pošiljala marmelado po 135 din kilogram in ne kot doslej po 115 din. Videti je, da tudi tovarne čokolade določajo nove cene, za okoli 20% višje od prejšnjih.
Mlinska industrija je zvišala ceno dvema najvažnejšima vrstama moke za 5 din pri kilogramu.
Kemični tovarni Katran iz Zagreba in Grmeč iz Beograda sta istočasno povisali cene svojih izdelkov. Nekateri proizvođači sta zelo podražili (kilogram papirja je stal prej 1.100 dinarjev, sedaj 1.400 dinarjev).
Tovarna Bodočnost iz Subotice je zvišala ceno svojemu poštstvu. Navadno poštstvo za spalnico je stalo prej 73.000 dinarjev, sedaj stane 81.000 dinarjev. Kombinirana omara je stala prej 49.000 dinarjev, sedaj 57.000 dinarjev.

To je nekaj slučajnih primerov iz Beograda. Nisem jih nasebež zbiral. Dopisniki iz Sarajeva, Zagreba, bi lahko prav gotovo našli nekaj podobnih ali mogoče še hujših primerov.

V PODJETJH PRAVILO: NOVI INSTRUMENTI

Ni važno, ali rečemo temu težnja ali imenujemo to resne pojave. Važneje je vprašati, kje so razlogi za povzdiganje cen. Vsi odgovori se zbujejo na enega samega. Podjetja, ki so povisala cene, trdijo, da so jih novi instrumenti za razdelitev skupnega dohodka spravili v težak položaj. Zato, da bi lahko, pravijo, ostali z dohodki na lankoletni ravni, da bi lahko izplačevali toliko plač kot lani, zvišujejo cene.

Zato, da bi lahko o tej stvari objektivno razpravljali, bomo morali priskrbeti si točne podatke. O tem bodo izrekli svojo besedo ekonomski in finančni strokovnjaki, seveda šele potem, ko bo nov sistem delitve res začel povsem delovati. Toda nekaj je treba reči. Podjetja so zvišala ceno še prej, kot so dobila jasno podobo o praktičnih vplivih instrumentov na njihovo poslovanje. Nekatera so se za zviševanje cen odločila že konec minuloga leta. Vendar, če je mogoče v teh trditvah zrcelite resnice (toda to je konkretno vprašanje, na katerega je treba dobiti odgovor v vsakem podjetju posebej), ali ni mogoče predpostavljati, da je vse skupaj bolj psihološka kot pa upravičena bojazn. Velika večina

se ne smemo igrati. Preveč truda smo vložili za to, da smo dosegli sedanjo ustaljenost trga. To vprašanje preveč živo zadeva življenjsko raven, preveč, da bi ga tako lahko urejali. Delavski svet bi se moral več ukvarjati s politiko cen, vskak v svojem podjetju, upoštevajoč pri tem gospodarstvo kot celoto. Najboljše pa bi bilo, da za posamezne težje pojave prevzamejo odgovornost nase tudi nekateri družbeni organi (mogoče zbornice, sekcije, strokovna združenja), ki bodo lahko ocenili, kaj je resnična potreba in kaj psihološka. Vsi se bomo strinjali za določene premik v cenah tam in tedaj, kjer bo to potrebno, toda psihologi ne smemo podlegati.

Zvonko Simić

Z ZASEDANJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE ŠTORE

11 milijonov dinarjev bodo prihranili

Delavski svet železarne Štore je na zadnjih dveh zasedanjih razpravjal o izpolnitvi proizvodnega plana za leto 1957 in o predlogu proizvodnega plana za leto 1958. — Razpravljal je še o inventuri v podjetjih in naročil tehničnemu vodstvu, naj prouči, kako bi uporabljali katran, pomešan z mazutom, za kurjenje namesto premoga

Zelezarji v Storah so kljub raznim težavam izpolnili proizvodni plan za 1957. leto s 101,10% in ustvarili 107,76% dohodka.

Kolektiv livarne sive litine je presegel plan za 8,3%. O proizvodnem planu za letošnje leto so delavci razpravljali in ustvarili 107,76% dohodka.

Ljudi še pred zasedanjem. Predvideno je, da bi izdelali letos 53.950 ton raznih proizvodov v vrednosti 7.331.290.000 dinarjev. Razen tega bodo opravili 233.000 delovnih ur pri raznih uslužnostnih delih.

Tedaj, ko so razpravljali o inventuri, so sklenili, naj v bodoče opravijo v vseh obratih vsake tri mesece inventuro, za vse podjetje pa so dolžni opraviti inventuro vsake pol leta. V železarni Štore porabijo letno okoli 33.000 ton premoga. Sedaj ko so cene premoga nekoliko zvišane in ker imajo za posamezne izdelke določene cene, so se znašli v na videz težkem položaju. Toda samo na videz. Našli pa so izhod. Delavski svet je naročil strokovnemu svetu podjetja, naj primanjkljaj, ki nastaja zaradi višjih cen premoga, zmanjša tako, da bi izdelali naprave za izparavanje vode iz katrana in uporabljali pridobljeni katran, pomešan z mazutom, kot nadomestilo za kurjenje namesto premoga. Tako mislijo prihraniti na leto okoli 11 milijonov dinarjev in s tem kriti razliko, ki bo nastala ob plačilnih cenah izdelkov, zaradi zvišanja cen premoga. O predlogu delavskega sveta je železarji razpravljali strokovni svet podjetja in določil posebno tehnično komisijo, ki naj to uresniči. J.M.

Zgodba o kokoši, ki je nesla zlata jajca

Dedeček in babica sta imela kokoš, ki je nekoga dne začela nese zlata jajca. Prvi dan je nese eno in naslednji dan spet eno.

Pa reče dedek babici: »Najina kokoš je polna zlatih jajc. Zakoljiva jo, pa ji bova lahko odzvela vsa jajca hkrati.« — »Zakoljiva jo,« je pritrdila babica.

In tako sta kokoš zaklala. V njej pa sta našla eno samo jajce, ki ga je kokoš pripravila za ta dan.

... In tako so sedli, izglasovali, si razdelili denar, skladi pa so ostali skoraj prazni.

Na vsakega je prišlo deset »trinajstih« plač. Vsakdo je dobil okroglo vsotico, povprečno 130 tisočakov. Nekateri so si kupili zimski plašč, ženi čevlje, sinu otroško kolo, spet drugi kavč in električni štedilnik (to bi lahko kupili tudi na kredit). In tako je denar pošel, kakor je prišel. Stanovanj seveda niso zgradili, niti niso odprli nove prodajalne, še stare niso mogli preurediti...

Pa bi lahko z eno samo gesto rešili svoje stanovanjsko vprašanje: začeli bi graditi stanovanjsko hišo za vse tiste, ki so

brez primerne strehe. Hkrati bi lahko odprli novo prodajalno, ki si je potrebniki že dolgo želijo. In kljub temu bi si lahko razdelili po tri plače več.

Kako kratkovidni smo! Lazi Laziču bo še kdo ve kako dolgo kapljala voda skoz strop, čeprav plačuje po 3.500 din mesečno za sobico v kateri se še obrniti ne more.

Pera Peric, njegova žena, njegova dva sipova in njegova mati bodo morda še nekaj let stanovali v tistih dveh prostorih, ki zadoščata komaj za štromen zakonski par.

Najbolj žalostno pa je to, da so bili vsi ti, Pera Peric, Simić in še petnajst drugih, ki nimajo primerne stanovanj, in še petdeset tistih, ki imajo dobra stanovanja, za ato, da se kokoš zakolje. (Resnici na ljubo je treba povedati, da je bilo tudi nekaj glasov proti.) Kdaj se bo spet ponudila prilika, da ubijejo vsaj tri debele muhe hkrati?

Če bi kokoši prizanesli, bi jim še naprej nosila zlata jajca. Mnogi so storiли tako. Tisti pa, ki so je zaklali, bodo morda že jutri objokovali svojo kratkovidnost. Samo da ne bi prepoznali oči!

Trije občni zbori

Pred nedavnim so bili v Mariboru trije občni zbori mariborskih šoferjev in članov avtomoto društve. Izredno uspešni zbor je bil v Tovarni avtomobilov, kjer šteje društvo 606 članov. AMD Center-Maribor šteje 468 članov, občni zbor pa so imeli tudi šoferji in avtomobilisti mariborskega okraja. Pomemben je sklep AMD Center, da bo na gradnjo ceste Zagreb — Ljubljana poslali posebno skupino mladincev, ki bo opravljala kurirsko službo z motornimi kolesi.

ZDRAVNIK svetuje

Ijivosti in gnilobe zob so potrebne številne rudninske snovi, med katerimi sta zelo važna kalcij in fluor. Ni dolgo tega, kar smo pri nas uvedli za preprečevanje zobne gnilobe in kručljivosti fluoriziranje. V ta namen si lahko nabavite tablete Fluor-kalcij, ki so v prodaji v lekarni, oziroma jih dobite prek posvetovalnice ali dispenserja za matere z otroki. Jemljete 3—4 tablete dnevno. Preparat je zelo poceni.

O. V. Slovenj Gradec: Ker niste omenili, kako je z Vašim mesečnim perilom in koliko ste stari, težko svetujem v Vaši zadevi. Pri mlajših gredo opisane težave največkrat na račun začetne nosečnosti ali motenj v hormonalnem ravnovesju. Včasih, posebno v kasnejših letih in v zelo redkih primerih, pa je vzrok opisanim težavam resnejše obolenje ali nastop klimakterija. Vsekakor Vam svetujem pregled pri ginekologu.

S. A. Celje: Vaš sestavek je v nekaterih ozirih zelo podrobno sestavljen, vendar pa kljub temu manjkajo bistveni podatki, kot je starost, način življenja, razmere v družini. Kar se tiče ležanja na levi ali »srčni« strani kot navajate, ne obstajajo nobena pravila, na kateri strani naj človek leži. Zdravi ljudje lahko ležijo na obeh straneh, ne da bi imeli s tem težave. Res pa je, da ima mnogo ljudi težave pri ležanju na levi strani. Vzrok je lahko več. Če izključimo organska obolenja srca je treba pri opisanih težavah misliti na prebavne motnje ali nepravilno prehrano v času pred spanjem. Pred spanjem naj si človek ne napolni želodec s težko prebavljivimi jedili, in posebno ne s tistimi, ki povzročajo napihanje. V tem primeru poln in napihnjen želodec in črevo dvigneta trebušno prepono, s tem se nekoliko spremeni lega srca, kar lahko povzroča omenjene težave.

Vaš čas, ki ga porabite za spanje ne izrabite racionalno. Verjetno Vaše spanje ni trdno, tako se ne odpočijete dovolj in ste zato jutraj utrujeni. Telesno razgibanje, sprehodi po svežem zraku in kulturno udejstvovanje (kino, gledališče) v zgodnjih večernih urah vam bodo v pomoč sicer odmaknile od Vaše običajne ure (ob 8. uri), s tem pa boste dosegli krajše in trdnije spanje. Pri tem ne pozabite na pravilno prehrano pred spanjem. Koristno bi bilo, da vzamete pred spanjem še kakšno pomirjevalno sredstvo (valerijana).

Večina ljudi reagira na zaužitje skodelice kave pred spanjem z nespelnostjo, ker kava vzdraži živčevje in poži kri krvni obtok. To ni sugestia, kot Vi omenjate, ampak je dejanski efekt kofeina, ki ga vsebuje kava.

Dr. S. C.

filu

Kaj menijo starši o mladini in o kinu

Zadnji sem že zapisal, da mladina sestavlja večino gledalcev v kinematografiji. Ne samo pri nas. Povsod po svetu, kamor je segel kino, je enako. V poročilu angleškega Home Officea pripoveduje Henriette Bower o odstotkih tistega prebivalstva, ki sploh ne zahaja v kino. Slika je takšna:

od 0 leta do 4. leta	77%
od 5. leta do 9. leta	23%
od 10. leta do 14. leta	8%
od 15. leta do 19. leta	2%
od 20. leta do 24. leta	9%
od 25. leta do 29. leta	19%
od 30. leta do 34. leta	29%
od 35. leta do 39. leta	35%
od 40. leta naprej	61%

Mladina od 10. do 19. leta torej večinoma zahaja v kinematografijo, in to redno. Jugoslovanska anketa je samo zanimivo dopolnilo zgornji orisane slike. Izmed 5.073 anketiranih otrok v starosti od 10. do 15. leta zahaja 30,4 odstotka v kino dvakrat tedensko, 27,77% enkrat tedensko, 18,1% enkrat na petnajst dni, 11,22% enkrat mesečno, 8,4% trikrat tedensko, 4,2% nekajkrat letno, a sploh ne hodi v kino 0,5% anketiranih otrok. **NAJVEČ OTROK PRI NAS TOREJ HODI V KINO DVAKRAT TEDENSKO.**

Postavlja se vprašanje, kaj menijo starši o zahajanju njihovih otrok v kino, in seveda, kaj smo starši dolžni storiti v položaju, ki nam ga kaže sorazmerno zelo objektivna jugoslovanska anketa.

Ce začenem odgovarjati na zastavljeno vprašanje zopet pri naši anketi in rezultatih, ki jih je prinesla, potem moram najprej povedati, da več kot tri četrtine (79,4%) otrok pripoveduje v anketi, da jih starši radi pustijo v kino. Le 19% staršev meni, da otrok ne kaže puščati v kino in imajo torej do posebnega filmskega predstava glede mladine negativni odnos. Le majhen je odstotek tistih, ki so deljenega mnenja. Če tudi večina staršev rada pušča svoje otroke v kino, opazimo zanimivo razliko za otroke in starost otrok. Očitvidna je namreč razlika staršev do mlajših in starejših otrok. Otroke do dvanajstih let starosti starši raje puščajo v kino, kakor pa otroke nad dvanajst let.

Kaj je temu vzrok? Mislim, da je odgovoriti popolnoma izbrano skoraj nemogoče. Lahko pa skoraj zanesljivo predvidevamo nekatere motive, o katerih so mi pripravovali starši in ki v bistvu potrjujejo filološke analize teh motivov v svetu. Med vsemi je najbolj zanimiv in kratki usodev tisti, ki pripoveduje, da so starši mnenja, da film ne more toliko škoditi malemu otroku kakor lahko škoditi starejšemu, češ da ga majhen otrok še ne razume. Ko bomo govorili o zanimivem vprašanju, kako otrok v različnih starostnih obdobjih in stopnjah svojih sposobnosti dojemanja sprejema in doživlja filmsko predstavo, bomo videli hkrati, kako je omenjeno mnenje staršev zgručeno in kako je še prav posebej velika napaka, ki jo delajo zelo pogosto starši pri nas, ko jemljejo s seboj v kino predšolske otroke in deca, ki je mlajša od 10 let. Filmologi — namreč strokovnjaki, ki se ukvarjajo z raziskavami na področju različnih vplivov filma na človeka, posebej še na mladino (psihični, fiziološki, mentalni itd.), so prav po stopnji dojemanja namreč mladino razdelili v štiri skupine:

otroci od 3. do 6. leta starosti; šolskoobvezni otroci od 7. do 12. leta starosti; predpubertetniki od 12. do 14. leta starosti; pubertetniki od 14. do 20. leta starosti.

Sposobnost dojemanja je bilo osnovno merilo za takšno razporeditev. Mislim, da nam tudi druge izkušnje dela z mladino v različnih starostnih obdobjih dokazujejo, da je takšna razporeditev objektivna in globoko utemeljena v duševnem in telesnem razvoju otroka in v procesih njegovega razvoja, ki se odražajo razen drugega na našem področju tudi v odnosu do filma.

Seveda me bodo starši takoj vprašali, kakšen odnos naj zavzamejo do težnje svojih otrok do obiskovanja filmskih predstav. Mar naj našim otrokom branimo filmske predstave, mar naj jih kar naprej puščamo, da bolj ali manj redno hodijo v kino? V odgovoru se moramo opreti na rezultate raziskav o vplivu filma na mladega človeka. O njih bom podrobneje govoril v nadaljevanju. Danes pa bi najprej rad rili prihodnjic. Danes pa bi najprej rad rili prihodnjic. Danes pa bi najprej rad rili prihodnjic.

Po mojem mnenju je potrebna po obeh straneh trena mera, na drugi strani pa upoštevanje umskega in duševnega razvoja otroka. Predvsem bomo skušali čim bolj omejit obseg filmskih predstav našim otrokom. V naših kinematografih prikazujejo redkokdaj tako sestavljene programe, da bi bili primerni za predšolskega otroka in otroka v prvih dveh razredih osnovne šole. Mislim namreč, da prenesejo ti otroci največ pol ure filmske predstave. Seveda bi bilo treba te pol ure napolniti s primernimi filmi. To so predvsem risani in lutkovni filmi s preprostimi zgodbicami, razen tega kratki dokumentarni filmi iz tistih področij, ki so svetu te starostne dobe blizu (filmi o živilih, o prirodi in pod.). Zal, težko bi našli na prvi prste ene roke tiste kinematografe, ki bi pomislili v svojem repertoarnem načrtu ravno na naše otroke starosti. In vendar bi bilo kaj lahko sestaviti takšen repertoar iz obstoječega filmskega fonda. Starši sami bomo morali nastopiti kot pobudniki in zahtevati takšne programe kdaj pa kdaj v naše kinematografe. Z našimi mladimi iz časa predpubertete in prvih let pubertete bo treba še bolj trezno ravnati.

Ne branimo jim hoditi v kino (saj nam bodo sicer sami ušli in zatajili, da so bili v kinu, temveč usmerjamo njihov filmski repertoar. Tudi za to starostno dobo velja misel o treznosti. Ne morem verjeti, da je za mladega človeka v tem starostnem obdobju koristno in prav, da gre v kino vsaj enkrat na teden ali celo večkrat. Tako pogosto obiskovanje filmskih predstav mora vplivati na njegov miselni razvoj in duševno stanje, film ga po nepotrebnem zaposli vse preveč ravno v času, ko so mu moči potrebne tudi za drugo delo. Ne morem povedati, kolikokrat na mesec naj gre naš otrok v kino starostnega obdobja. Mislim pa,

da je edini trezen nasvet takšen: pošljimo svojega predpubertetnika in pubertetnika gledat predvsem dobre filme. Med njimi bodo izbrali v prvi vrsti takšne, ki jih bo naš otrok lahko razumel. Kakor mu ne damo v roke v tem času vsake knjige, tako moramo ravnati tudi glede filma. Celotno moramo biti skrbni in izborno, kajti knjigo, ki je naš otrok ne bo mogel razumeti in sprejeti, četudi smo mu jo mi sami svetovali, bo odločil in počakala ga bo, ko bo dovolj dozorel zanjo. Če pa ga pošljemo v kino, kjer bo kmalu ugotovil, da vsega, kar se dogaja pred njim na platnu, še ne razume, ne bo zapustil dvorane kina, temveč bo v njej vztrajal do konca in doživel vsaj močan duševni napor, ki mu ne more koristiti. Pa še nekaj bo treba že v tej starosti — z otrokom se bomo morali vsaj malce razgovarjati o filmu. Potruditi se bomo morali, da bomo odkrili iz njegovega pripovedovanja, kako je film v njem odmeval, kaj je iz filma povzel. Tam, kjer bo potrebna korektura, bomo morali z obračunljivo postaviti nejasne predstave in odmeve na pravo mesto. Takšno delo seveda že temeljito angažira stareši ali starejša brata in sestre. Upam trdno, da bomo kmalu vendar uspeli prepovedati eno izmed redkejših naših razširjenih tednikov, da bo vsak teden poslala na eni izmed svojih strani konkretno in praktične napotke staršem v zvezi s filmi, ki jih predvajajo po naših kinematografih, da bodo imeli v njih oporo in pomoč za svoje vzgojno delo v zvezi s filmom. Tembolj bo našim staršem takšen svetelavetel potreben v delu z njihovimi starejšimi pubertetniki in mladino v letih neposredno po puberteti. Mislimo namreč, da je tedaj mlad človek nekako dozorel tudi za sprejemanje filma v tistem obsegu, kakor ga pričakujemo od odraslega človeka nasploh. Seveda pa s tem neom več, da v tej starosti odpada naša odgovornost za oblikovanje odnosa našega otroka do filma, za oblikovanje njegovega filmskega okusa. V nobenem primeru ne moremo tudi v tej starosti dopustiti, da bi bil kino edina prilika za otrokovo razvedril, zabavo in izobraževanje. Razen kina naj bere dobre knjige, naj hodi v gledališče ali na gledališke predstave, naj najde kdaj pa kdaj tudi čas za koncert in končno naj mu slikarske in kiparske razstave ne bodo kraj dolgočasja in prostora, ki se ga na daleč izogne. Vse to so področja, kjer bo ostril svoj estetski okus in čut, kjer si bo širil obzorje in oblikoval svoj miselni svet. V takšni rasti bo znal tudi film organsko vključiti v svoj duševni svet in mu določiti mesto, ki filmu tam pripada. Kajpak se bo nekateri bolj ogreli za film, drugi pa morebiti za gledališče ali glasbo ali knjigo. V tem ni nobene škode, temveč bo prišlo le do izraza zdrava otrokova orientacija, ki je odvisna od številnih faktorjev.

Toda delo s pubertetnikom in mladino neposredno po zaključeni puberteti odpira v zvezi s filmom še posebno vprašanje, ki bi se ga rad malo dotaknil. Za otroke pred puberteto vemo, da se zelo živo identificirajo s tistimi filmskimi junaki, ki so jim simpatični. Ta identifikacija zahteva seveda od staršev, da se misle potrudijo in jo usmerijo na etično in idejno pozitivne junake. Toda v puberteti in po njej obdivlja identifikacija še novo pimes, ki vedno bolj prerašča identifikacijo. Mladina si namreč v teh letih začenja izbirati med filmskimi zvezdniki svoje idole, oboževance. Mislim, da ravno pojopoinoma zgručeno tisti, ki se iz vsega tega norčujejo. Mislim, da bo treba ob priložnosti napisati poseben sestavek o bistvu zvezdnstva in o vzkrokih težnje po vzornikih in oboževancih. Pokazati moramo vse razumevanje za težnje mladih v tej smeri, pokazati zanimanje in predvsem skušati izvedeti, zakaj si je izbral naš otrok konkretnega vzornika. Dokler mu bo pozitiven lik posameznega igralca vzornik, je vse prav. Toda tistih, ki se bo nosenem mlademu človeku izmislili takšen vzornik v nekakšno zvišeno bitje, polboja — tedaj je treba previdno postaviti takšnega otroka na etična tla in mu vcepiti važno misel — naj nikar ne pozablja, da je vsakdo s filmskega platna človek, kakor je on, včasih (celo pogosto) pa neprimerno večji revež kakor on sam. Prav s tem namenom smo v reviji FILM začeli letosi objavljati portrete tistih igralcev, ki jih naši mladi ljudje posebno obožujejo. Z njimi hočemo osvetliti pozitivne umetniške kvalitete teh ljubljencev in opozoriti naše mlade prav na to vrednote, ki jih edino kaže spoštovati in ceniti.

Dotaknil sem se v nekaterih najzadnejših problemov v zvezi s vprašanjem, ki smo si ga zastavili za današnje razmišljanje. Marsikaj je ostalo ob strani, vendar upam, da nisem pozabil na nobeno važno stvar.

VITKO MUSEK

Bert Solter in Massimo Girotti sta nosilec glavnih vlog v filmu »Cesta, dolga leto dni«, ki ga je italijanski novorealistični mojster Giuseppe De Santis posnel za »Jadran film«.

De Santis je svoj film »Cesta, dolga leto dni« poleg naših in italijanskih poznanih igralcev pritegnil tudi nekaj tujeznih igralcev. Takšen je tudi zagrebški študent Ivo Pajer, ki je pokazal nenačuden filmski talent. Z njim na sliki je Eleonora Rossi-Draga

JALOVA SETEV

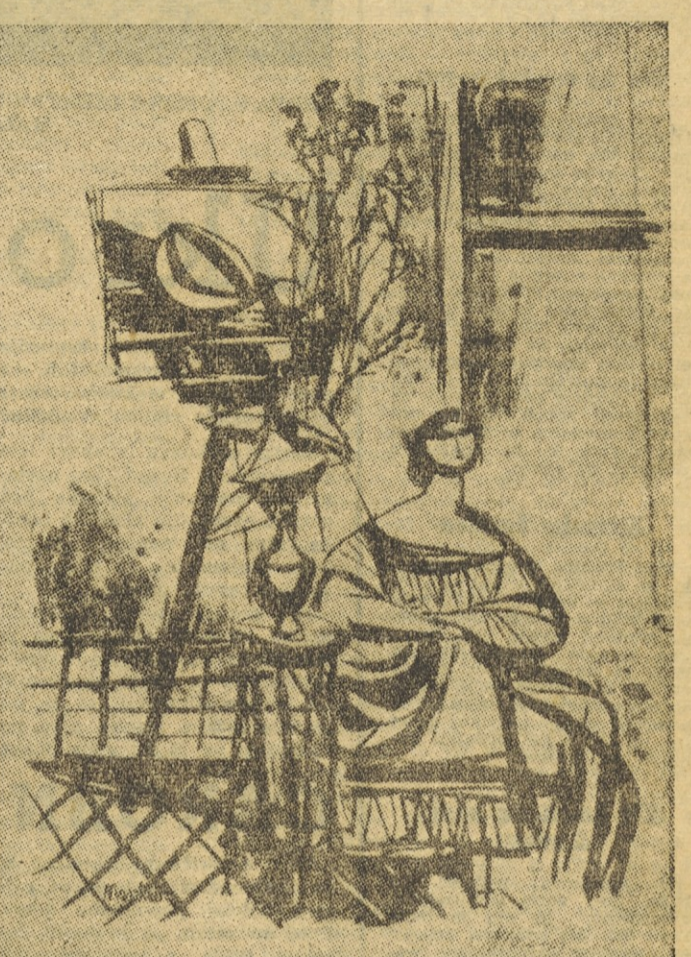
V šesti številki »Revija 57«, ki s to številko zaključuje svoj prvi letnik kot samostojna revija za književnost in kulturo, končuje Janko Kos esej »Umetnost in kriza humanistične zavesti, Primož Kozak razpravlja o Malapartejevemu romanu »Koža«, Mirko Zupančič govori o Moralnem idealu sodobnega človeka, Janez Vrhunc razčlenjuje Pirandella, umetniško prozo zastopajo Peter Božič (Zivali bežijo), Gregor Strniša (Mavrič na krila), poezijo pa Dane Zajc, Rudi Mikot, Milena Merlak in v prevodu Paul Eluard. (V reviji pišejo za imena janko kos, peter božič, dane zajc itd. — kakor jih je pisala pred približno 40 leti slovenska revija »Tank«, ki jo je izdajal taktar F. Delak.) Rad bi napisal o tej reviji, glasilo mlade slovenske umetniške generacije kaj do brega, lepega in razvedrilivega, zlasti zaradi tega, ker so nekajljem vzamem v roke vsako mlateri sodelavci te revije nadardosti ostane tudi za stare nekaj jeni in ker znajo pisati. Z vse do stvar, kajti ob bogastvu mladodrožiša. Literarni sestavek na darjenega Božiča sem zato prebral dvakrat, ker ga prvokrat nisem razumel. Pa ga tudi drugkrat nisem. Razumem le toliko, da je to grozljiv, izpačen, počasno odbijajoč refleksi na narodnoosvobodilno vojno, o kateri pravi: ... Le od časa do časa se prikladi še kako sestradana žival in brska po ostankih. Potem se pa tudi zgodi, da se na noč priplazi skupina v razcapanih uniformah in zakuri majhen ogenj, kaj zagrebe, včasih človeka, včasih kaj takega, česar ne more več nositi dalje, in se odplazi naprej. Pripeti se tudi, da beži ena skupina pred drugo. Eni so razcapani in iznemogli in padajo v sneg, kar naravnost na lice, drugi so v svežih uniformah, toda vseeno na smrt truji. Preganjajo še in do tedaj godovih že nekaj časa ...

Nate sem se spomnil, brat. Tvoje lepe zobe je mislila našina mati. Tvoji lepi mladi zobje so bili jalova setev.

obstrim ob tej negaciji naših velikih dni, ki jim ni primere. Kako je v teh mladih ljudeh do tega prišlo? Počemu je bilo to veliko žrtvovanje naših ljudi — jalova setev? Taka deklaracija, pa čeprav izražena v umetniški obliki, me žali, to je pravzaprav bojna napoved 1.700.000 žrtvam osvobodilne vojne in socialne revolucije in vsem preživelim, ki so tisti čas z ognjem in trpljenjem premaknili v danšnjost. To je začuda teška obdoba, tega ne morem razumeti, ker bi sicer potepal v sebi vse, kar me veže na minulost in bodočnost. Za umetnostne smeri imamo etikete, kot so: naturalizem, realizem, simbolizem, ekspresionizem, surrealizem itd. Kakšno etiketo naj damo umetnostnemu izrazu te mlade umetniške generacije, ki se je odmaknila od stvarnosti z vsemi čutili za čas in prostor, za lepo in grdo, za dobro in slabo, za živlega človeka, ki živi na tem svetu, ki misli in dela, ljubi in sovraži in ki ima v svoji pameti in v

Razstava v malih dvoranah Moderne galerije nam nudi kratek pogled v ameriško grafično umetnost. Njen namen ni, da bi nudila evropskemu gledalcu splošen pregled čez vsa obdobja ameriške umetnosti, temveč podaja sliko najnovejših smeri in tehnik, ki so se uveljavile v Ameriki, to so risbe s svinčnikom, peresom in čopičem, voščena kreda, oglje, tuš in razmazi črnila, lesorez, lino-rez, serigrafija, jedkanca itd. ter akvarel. Amerika ni zibelka umetnosti. Vsa njena umetnost izhaja iz drugih dežel. Čeprav se je ta umetnost prilagodila ameriškemu okusu, je v sebi še vedno ohranila polno tujih vplivov. Ko listamo po seznamu razstavljalcev, smo o tem vse bolj prepričani, kajti Amerika ni sprejela samo tujih vplivov, sprejela je

nosti. A kje? (Isti pojav je vzpametel tudi v našem slikarstvu, saj je izraznost umetniških del na razstavi skupine treh, ki so si dali ime »B 54« — podobno ime kot »Revija 57« — kakor ilustracijska spremljiva k vsebini te revije). To nam svet razloži Janko Kos v isti številki, takole: »V stoletju svetovnih vojn, fašizmov in tehni-

tudi vrsto umetnikov iz najrazličnejših dežel: iz Rusije, Nemčije, Avstralije, Poljske, Švice, Švedske, Francije, Španije, Romunije, Grčije, iz Čila ... Razstava ameriške grafike XX. stoletja zato nima enotnega izraza. Nudi nam grafične liste od najbolj abstraktnih smeri, kjer je oddaljenost od objekta zelo velika, pa do presenetljivo realističnega podajanja. Na sliki: Sigmund Menkes »Brez naslova«, litografija.

svoji rokav vse možnosti, da si gradi lepši svet, cigar pogled v bodočnost je izjema, ker mu je prav »jalova setev« zagoto. vila vse pojoge, da pozabi preteklot, da očisti sedanjost in da končno sname sonce z neba. Strahotno mračništvo prevladuje v tej modernji umetnosti (Milena Merlak: »Dolina sem, izmed mnogih, mračno pogreznjenih vase), neudumljiva abstraktnost, odkamenjenosti; neznanška žalost za samega sebe, dvom, obup, porog, malodušje. Kakor da bi bil ves današnji svet zaprt v zavezano vrečo, v katero nikoli ne posije smeh mladosti; ali žarek bodočih dni. Iz vseh teh pesmi in proze veje leden, mrtvaški hlad grozljivosti in brezupnosti. V isti številki je Janko Kos označil to umetnost takole: »Moderna umetnost se čuti sorodno primitivni zavesti, ki sta ji svet in priroda ne samo odtujena, temveč docela in nadčloveško tuja, abstraktno nedostopna in izvencloveška, zato pa tembolj nasilna in močno občutljiva, kadar posežeta v človeški svet.« Pesmi in proza v zadnjih številkah »Revije 57« kot skoraj deklarativno izpoveduje. Toda, če se osebno ne strinjam s tako umetnostjo, s tem še ni rečeno, da jo kot celotno pojav odklanjam, kajti nekje je mora biti vzročna zveza, da se nadarjenost duha oprime take umetniške izraz-

zacije, imperalizma in kolonializma, vedno večjega propada med razviti in nerazviti deložlami, prerastanje klasičnih v državne kapitalizme, v času stalinskega socializma, nastajanja birokratskih, političnih in vojaških kast, svetovne ekonomske, diplomacije in atomskega imperialismizma se je splošna alienacija človeškega sveta strmo vzdignila do še neznanih, nevadno abstraktnih in grozljivih oblik. Elementi, ki jih je že Marx naštel med bistvenimi sestavinami sleherne, zlasti še moderne alienacije sveta, so prerasli v protislovja in nesoglasja nenavadnih dimenzij; v abstraktno navzkrižje med individualom in družbo, materialnostjo in moralnostjo, nujnostjo in svobodo, javnostjo in privatnostjo, blagostanjem in varnostjo, bitja in zavestja. Toda ne samo, da se je sleherna od znanih alienacij — ekonomska, politična in ideološka — razširila v nenavaden obseg; njihova skupna vsota je kvalitativno prarasa v globljo, eksistentno, mentalno in kot bi dejali filozofi, metafizično alienacijo človeka, v neznano in odvisno osamljenost individua pred abstraktno stvarnostjo sveta in zgodovine.

S to razložitvijo se nikakor ne strinjam, čeprav je oborožena z Marxom, kajti to bi se reklo z jezikom nefilozofa: Strahopeten umik pred današnjostjo

stlačimo v kalup vodilove boma- be, kajti živeti se nam več ne izplača! Zadnji kongres jugoslovanske socialistične mladine pa je izpračil vse nekaj drugega, vse bolj svetlejšega, lepšega in pogumnejšega. Jaz verujem v ta kongres, kajti ta je na zemlji, ta kongres ni izpoved alienacije, to ni poslanica odtujenosti od tega, kar smo napravili. Kongres socialistične mladine ni »jalova setev« in zato me ni strah ne sedanjosti ne bodočnosti, zato nisem ne žalosten ne razočaran ne črno-gled ne skeptičen.

Toda stvar ni tako črna, čeprav je vsebina »Revije 57« tako zamolčko grenkobna. Trdno sem prepričan, da se bodo nadarjeni umetniki kaj kmalu otresli teh grenkob, kaj je to še vsaka umetniška generacija prej ali slej tudi storila. Ko je bila Francija najbolj na tleh, najbolj poražena, se je razcvetela v Parizu slikarski impresionizem, to najbolj sončno in najbolj optimistično obdobje v slikarstvu (1870—1880) — a v istem obdobju je v literaturi zavladal naturalizem (Emil Zola). Kako vskladiti to dvoje? Samo tako, da se etikete v smerne umetnosti menjajo, raznične umetniške vrednote vseh teh smeri pa bodo ostale, vse pa, kar je modnega, pa bo odpadlo in odmrlo.

T. Seliškar

NEKAJ ŠTEVILK o našem šolstvu

Po podatkih našega Zveznega zavoda za statistiko se je letos v naši državi vpisalo 2.569.589 učencev v 15.521 osnovnih, nižjih in srednjih strokovnih šolah in gimnazijah.

V osnovne šole in osemletke, ki jih je skupno 14.088, je vpisanih 2.246.237 učencev, medtem ko je v 837 nižjih strokovnih šolah vpisanih 111 tisoč 948 učencev, 303 srednjih strokovnih šol obiskuje 87.565 mladincev in mladink, gimnazijcev pa je 123.821.

Številna razlika med učenci srednjih strokovnih šol in gimnazij je najmanjša v Srbiji, kjer je v 86 gimnazij vpisanih 36.578 dijakov, v 117 srednjih strokovnih šol pa 35 tisoč 249 dijakov. Slovenska mladina se usmerja predvsem v gimnazije, saj ima 29 srednjih strokovnih šol samo 7952 študentje, medtem ko je v 84 gimnazijah 33.943 dijakov. Zanimivo pa je, da ima Makedonija več učencev v srednjih strokovnih šolah kakor

v gimnazijah: 17 tamkajšnjih gimnazij obiskuje 5686 dijakov, 32 strokovnih šol pa 9119.

Število učencev se je najbolj povečalo v ekonomskih srednjih šolah. V 93 tovstvnih ustanovah je letos 28.187 dijakov, malo manj jih imajo tehniške srednje šole, najmanj pa srednje kmetijske in medicinske šole. Kljub temu, da se je število učencev najbolj povečalo v ekonomskih srednjih šolah, pa je opaziti, da se mladina zanima predvsem za tehniko, zato so srednje tehniške šole dobile letos naj-

več učencev. V 58 šolah se je vpisalo 24.140 dijakov.

Največ srednjih strokovnih šol je v LR Srbiji: 117, dalje v Hrvaški 75, Bosni in Hercegovini 29, Makedoniji 32, Sloveniji 43 in v LR Crni gori 7.

Seliškarjeva dela v rusčini in nemščini

V Sovjetski zvezi prevajajo v rusčino Seliškarjevo knjigo iz partizanskega življenja »Mule«. Knjiga bo izšla še to pomlad. Prvrker je Tone Seliškar zaključil pogovajnja tudi z neko vzhodno nemško založbo, ki bo izdala v nemščini njegovo priljubljeno mladinsko povest »Bratovščina Sinjega galeba«. Mimogrede omenjeno, ta knjiga je izšla doslej samo v naši državi že v 700.000 izvodih, v kratkem pa bosta izšli še dve izdaji te knjige in sicer najprej slovenska v Ljubljani in srbohrvaška pri »Narodni prosvetit« v Sarajevu.

ALI ŽE VESTE?

Centralno grejte z atomi

Nameste sedanje centralne kurjave bodo znanjci — vsaj tako trdijo trije ameriški inženirji za nuklearno energijo — ogrevali stanovanje z nuklearnimi reaktorji. Le-ti ne bodo ogrevali samo stene, marveč tudi zrak, poleg tega bodo osvetljevali stanovanja in greli gospodinjske aparate.

Ura na sončni pogon

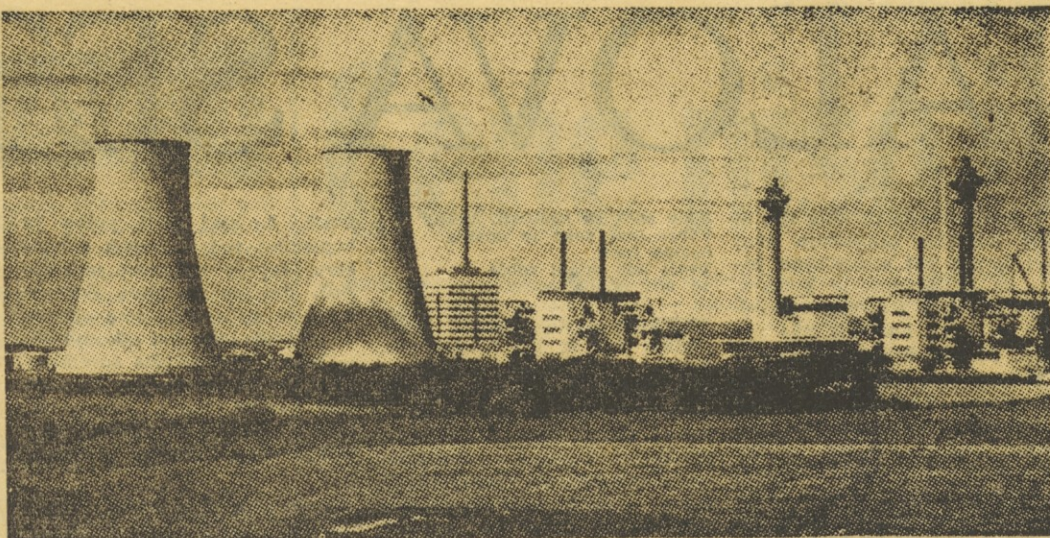
Pred nedavnimi so Američani izpopolnili svojo uru na sončni pogon. Ura ima več generatorjev iz kremenca in kadar jih obseva sonce, nastaja v njih električni tok, ki se zbira v akumulatorjih. Akumulator žene mehanske ure. V enem dnevu pridobljena električna energija zadostja, da ura meseč dni brezhibno deluje. Akumulator je tako urejen, da bo deloval tako dolgo kakor ura. Sprejme pa lahko toliko električne energije hkrati, kolikor je potrebuje za leto dni. Če bi pozneje generatorjev ne izpostavili soncu, bi se ura sicer ustavila, a bi takoj spet tekla, brez ko bi aparaturo postavili na sonce.

Atomska žarnica

Med številne tehnične izume, ki jih ameriške železnice uporabljajo v hudem konkurenčnem boju z drugimi prometnimi sredstvi, sodijo tudi atomske žarnice. Uporabljajo jih bodo za signaliziranje. Svetilne niti teh žarnic so iz radioaktivnega kriptona in lahko nenehno gorijo najmanj deset let, ne da bi jim dovajali kakršno koli gorivo.

300 limon na enem drevesu

V Aleksincu, nedaleč od Niša, goji sofer Dimitrijevič citronovec, ki mu je letos rodil kar 300 sadežev. Šeprav je Aleksinec vse prejel kot primeren za gojenje sredozemskih sadežev.

PRVA ATOMSKA ELEKTRICNA CENTRALA V ANGLIJI JE BILA ZGRAJENA V CALDER HALLU; V OZADJU TOVARNA PLUTONIJA

Ukročeni atomi

S podzemljskim eksplozijam atomskih bomb bi se segrevali kamenine; v podzemljskih ceveh pa bi se voda spreminjala v paro ter gnala električno centralo. — Bodo skladišča atomskih bomb postala civilna skladišča?

Ko so ob koncu lanskega leta preizkusili v Nevadi, kaj nastane, če povzročijo globoko pod zemljo eksplozijo atomske bombe, niso niti pomislili na to, kako daljnosežne so lahko posledice takega poskusa. No, niso se točno ugotovili, koliko atomske energije se je izgubilo z ogrevanjem zemeljskih slojev in koliko za premik teh slojev. Ugotovili so le, da je bila 2000 m visoka gora po eksploziji za 15 cm višja. Kako

neznanske množice materiala so se premaknile, da je gora zrastle za to slabo šestino metra! In vendar to ni bila edina posledica te eksplozije.

Zemlja v središču eksplozije se je segrela na 1200 stopinj Celzija in je prišlo znanstvenikom na misel, da bi to toploto gospodarsko izkoristili za pogon termocentral na povsem nov način uporabe atomske energije. Doslej znane atomske

centrale so namreč zgrajene tako, da izkoriščajo toploto, ki nastane pri razpadanju urana. Te, nove centrale pa bi gnala para, ki bi nastala, če bi bila

ČAROBNA OČALA

Mala Američanka Karolina, ki jo vidite na sliki, je že od rojstva skoraj popolnoma slepa. Pred nedavnimi pa je dobila čarobna očala, s katerimi zdaj normalno bere. Razlika med njo in bralcem z zdravim vidom je

samo ta, da mora dekletce brati «z nosom» in da med branjem pripre eno oko; besedilo mora imeti namreč tako blizu oči, da z obema očesoma ne bi mogla gledati v isto točko.

Ameriški okulisti trdijo, da bo 250.000 Američanov, ki so doslej brali samo Braillovo pisavo, s čarobnimi očali normalno bralo. Seveda pa življenja okoli sebe tudi z novimi očali ne bodo doživeli bolje zaznavali kakor doslej, zakaj čarovna moč teh očal sega samo eno do pet inč daleč (inča je 2,54 cm). Če to, da bodo mnogi, ki so doslej videli le medel odsev svetlobe, lahko razpoznali predmete in stvari tik sebe, pa je velik uspeh sodobne medicinske znanosti.

Iznajdba je preprosta kakor Kolumbovo jajce. Doslej so zdravniki obupali nad vsakomur, ki mu niso mogli izboljšati vida z 15 dioptrijami. Nihče pa se ni spomnil, da bi kombiniral leče velikih dioptrij in tako omogočil, da bi tudi tisti, ki zaznavajo samo svetlobo, jasno videli.

Tranzistor tekmelec elektroniki

Morda se v vsakdanjem življenju niti ne zavedamo, koliko je človeštvo pridobilo z izumom elektronke. Ta majhna steklena cev, iz katere štrlijo le nekateri kovinski kontakti, se je uveljavila na številnih področjih, pri pošti, radiu, televiziji, v medicini skoraj vseh vrstah industrije, v letalstvu, mornarici, artileriji in seveda tudi v atomski fiziki.

Na skoraj vseh teh področjih si prizadevajo, da bi bile elektronke čim manjše, čim cenejše in čimmanj občutljive. Seveda igra vado vlogo tudi enostavnost konstrukcije in količina potrebne energije.

Brez bistvenih elementov elektronke ni. Ti so: vakuum (brezračni prostor) v stekleni cevi; ogrevalna nitka, s katero razžarimo katodo, in razmeroma visoka anodna napetost (preko 100 V). Morda se nekateri bralci

so izolatorji). V tranzistorju se uporabljajo kristali elementov germanija in silicija z nekaterimi primesmi. Iz vsake plasti tranzistorja vodi kontaktna žilca. Te žilce imenujemo kolektor, baza in emitor. Tem elektronom ustrezajo v elektronski anoda, mrežica in katoda. Tranzistor ojačuje tako, da povzroča majhne spremembe toka med bazo in amitorjem veliko tokovne spremembe med emitorjem in kolektorjem.

Za »pogon« tranzistorja je potrebna nizka napetost, okoli 4 V, ki jo daje vsaka žepna baterija. Greje katode odpade, s čimer smo pridobili številne konstrukcijske prednosti. Prav tako ni potreben vakuum in ker ni steklenih delov, je tranzistor tudi mehansko zelo odporen. Če šs omenimo, da ima dimenzije naprtnika ali pa še manjše, bo lahko vsakdo ugotovil, da predstavlja tranzistor nevarnega tekmeča elektronki. V nekaj letih je spodril elektronsko cev predvsem tam, kjer so bile zelo važne manjše dimenzije. Pojavili so se majhni prenosni radijski sprejemniki do velikosti škatlice vžigalce. V dirigirnih projektilih, raketah in umetnih satelitih, kjer so signalne naprave v pretežni meri zgrajene s tranzistorji. V elektronskih računskih strojih, v katerih je bilo prej na stotine elektronk, so vrajani sedaj tranzistorji in velikost teh strojev se je znatno zmanjšala. Izum tranzistorja so hvaležno pozdravili tudi naglušni ljudje. Ojačevalniki, ki so jih skrivali v žepu ali na prsih, so postali z uporabo tranzistorjev tako majhni, da jih skoraj več ne motijo. Nekatero tovarno se prične izdelovati »e ojačevalnike v okviru očal, kar daje jasno predstavlo o tem, kakšne konstrukcijske možnosti nudi ta prihljkavi konkurent elektronke.

Zaenkrat so cene tranzistor-

ŠTEVILKE GOVORE

Českoslovaška je med veselilami po proizvodnji motornih koles. Predlanskim so jih tamkajšnje tovarne proizvedle 120.000, lani pa je 140.000.

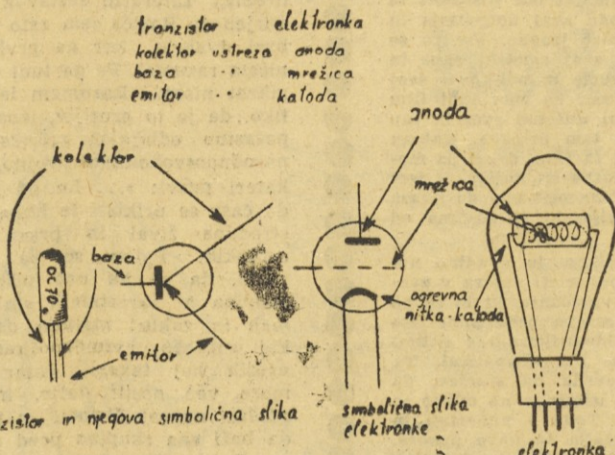
V Veliki Britaniji ima že 7.169.508 družin televizijske sprejemnike.

V Sovjetski zvezi je bilo 1940. leta 28.000 kinematografov, 1950. leta 42.000, 1956. leta pa 62.422.

Ugotovljeno je, da je na svetu okoli 45 do 55% ali v številkah ena milijarda 250 milijonov nepismenih. V Afriki 80% ljudi ne zna ne brati ne pisati, najmanj nepismenih pa je na Švedskem, kjer je na več kot tisoč ljudi samo eden nepismen.

Madžarska izvaža tigro in povodne konje

V Evropi se divje zveri edino na Madžarskem množijo; baje jim tamkajšnje podnebje najbolj prija. To so začeli Madžari izkoriščati in tako zdaj že mnoge evropske živalske vrtove oskrbujejo z divjimi zvermi. Doslej so Romuniji in Sovjetski zvezi dobavili leva in povodne konja, Vzhodni in Zahodni Nemčiji, Avstriji in Italiji pa tigre, črne panterje, pume, risse in bele medvede. Prevažanje tega živega blaga je združeno z velikimi težavami, kajti zveri niso prav nič »disciplinirani« potniki.

Tranzistor in njegova simbolična slika

SL.1. Primerjava elektronke s tranzistorjem

ob področjih eksplozij pod zemljo napeljane cevi z vodo. Električni tok iz takih elektrarn bi bil veliko cenejši kot iz današnjih atomskih central. Predvidevajo, da bi lahko s toploto ene podzemlje atomske eksplozije lahko gnali termoelektrarno daljši čas, če bi atomsko bombo položili v take zemeljske plasti, ki so slab prevodnik toplote.

Podzemljske atomske eksplozije pa bi se dale še drugače izkoristiti: za koncentracijo petrolejskih vrelcev, za preoblikovanje podobe Zemlje, prestavljanje gora, zapiranje ali odpiranje dolin itd. Edini problem je, kako zaščititi človeka, živali in rastlinstvo pred radioaktivnimi žarki.

še spominjajo članka o »Elektronih v službi človeštva«. Tem bralcem so pojmi kot katoda, anoda itd. gotovo še v spominu. Za ostale pa naj služi kot površna informacija slika 2.

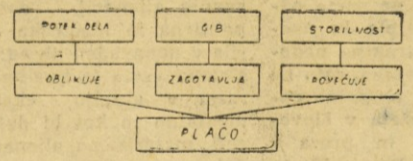
Bistveno izboljšanje elektronk bi torej lahko dosegli le z odpravo vakuumnega grejča ter z znatnim zmanjšanjem anodne napetosti. Toda to potem ne bi bila več elektronka, temveč nekaj drugega, kar bi lahko nadomestilo in spodrinilo elektrono. To »nekaže« se je pojavilo okoli leta 1948. Dobilo je ime tranzistor.

Tranzistor je sestavljen iz treh plasti tako imenovanih polvodnikov (Polvodniki so snovi, ki zelo slabo prevajajo električni tok, a kljub temu ni-

Ing. Slavko Marjanović: PROUČEVANJE DELA

Proučevanje gibov in časa

Zato, ker se delo plača s ceno za enoto časa, porabljenega pri delu, se je tudi proučevanje dela začelo z merjenjem in proučevanjem časa (Taylor). Namen tega proučevanja je, da se DOLOČI vrednost delovne sile. Rezultat povečan je določanje standardnega časa (norme) za določene posle. Za standardni čas se daje standardna plača po vrsti poslov in s tem je urejen problem nagrajevanja.

Proučevanje dela, ki ga opravljata dva delavca ali celo več, obsega širše področje, kot pa proučevanje dela posameznika.

Razen gibov, časa in elementov dela se namreč pri kolektivnem delu pojavljajo tudi tale vprašanja: razdelitev dela med delavci, vodenje dela, časovno vsklajevanje dela med delavci, odnos med ljudmi.

Razdelitev del je osnovna značilnost dela v kolektivu. Prav zato, ker je posel tako velik (po obsegu in vrsti), da ga posameznik ne more sam opraviti, je dodana pomoč. Pomočnik mora opraviti to, kar posameznik ne more ali ne uspe, in s tem so že postavljeni temelji za dodeljevanje nalog njegovemu pomočniku.

Od vrste in velikosti dela in od sposobnosti delavcev je odvisno, kako bo mednje razdeljeno delo. Od tega pa je tudi odvisna velikost kolektiva.

V kolektivu je lahko delo razdeljeno po stopnji samostojnosti in po namenu nalog, delo posameznika pa je lahko samostojno ali povezano. Delo posameznika v kolektivu je samostojno, če od njegovega uspeha ni odvisna možnost dela ostalih in se z njegovim izostankom samo deloma zmanjšuje uspeh kolektiva. Na primer: skupina desetih delavcev razlaga opeko z ladje in jo prevaja na določeno mesto. Vsak delavec naloga opeko in potiska svoj vozček. Če eden od njih ne dela, lahko ostali nemoteno delajo, toda uspeh skupine je manjši za eno desetinko.

Delo posameznika v skupini je povezano, če je od njegovega dela odvisna možnost dela ostalih in tudi uspeh skupine. Na primer: skupina desetih delavcev razlaga z ladje opeko tako, da si jo podajajo v roke

(ali pa si jo mečejo). Če eden od teh ne dela, se veriga pretrga in tudi ostali ne morejo delati.

V večjih skupinah pa se pojavlja delitev dela po značaju in tako imamo posameznike, ki opravljajo: glavna dela, pomožna dela in vzporedna dela.

Če neke razlagajo z ladje opeko z dvigalom, je glavni posel zlaganje opeke v košaro dvigala in razlaganje na obali. Pomožno delo je delo vodje dvigala in mehanikarja. Vzporredno delo pa bi bilo, če bi na obali (ali že na ladji) izločevali razbito opeko.

Vodenje del ima lahko velik vpliv na uspeh. Zaradi tega je vodenje predmet posebne proučevanja. Po eni izmed razdelitev (Factory Management and Maintenance - 1954 - 5) je lahko vodenje: avtokratsko, demokratično in po sistemu »prostih rok«.

Vodenje je avtokratsko tedaj, če nekdo izdaja natančne naloge, ki ne tripijo nobenih komentarjev in pripomb. Pri avtokratskem vodenju ni delovnih sestankov z delavci, ni dogovarjanja. Za vse je odgovoren naredbodajalec.

Demokratično vodenje se sestoji v oblikovanju ukazov in napotil na temelju skupnega odgovora in razprave med tistim, ki daje naloge in tistim, ki delo opravljajo.

Voditelj daje »proste roke« izvršitelju v primerih, kadar gre za delo posebne vrste in kadar je tisti, ki ga opravlja, velik strokovnjak (posel primabalerine, kakor je v originalu imenovan tretji način vodenja).

Od sposobnosti voditelja, od sposobnosti tistega, ki delo opravlja in njeguna medsebojnega odnosa je odvisen način vodenja kdaj uporabiti ta ali drug način vodenja. Kdaj uporabiti ta ali drug način pa je treba proučevati oziroma s proučevanjem določiti. Proučevanje vodenja ni predmet teh razlag. Toda, če ga opazujemo kot delo, lahko uporabimo tu našeta osnovna načela tako pri proučevanju načina in trajanja dela.

S časovnim vsklajevanjem dela posameznika v kolektivu je moč doseči skrajšanje časa in odstranimo lahko neposredne zastoje in čakanje. Vse to pa znižuje stroške de-

lovne sile, pogostokrat tudi ostale stroške proizvodnje. S proučevanjem trajanja dela in medsebojne povezanosti del posameznika lahko dosežemo boljši način dela tako, da časovno vskladimo delo kolektiva.

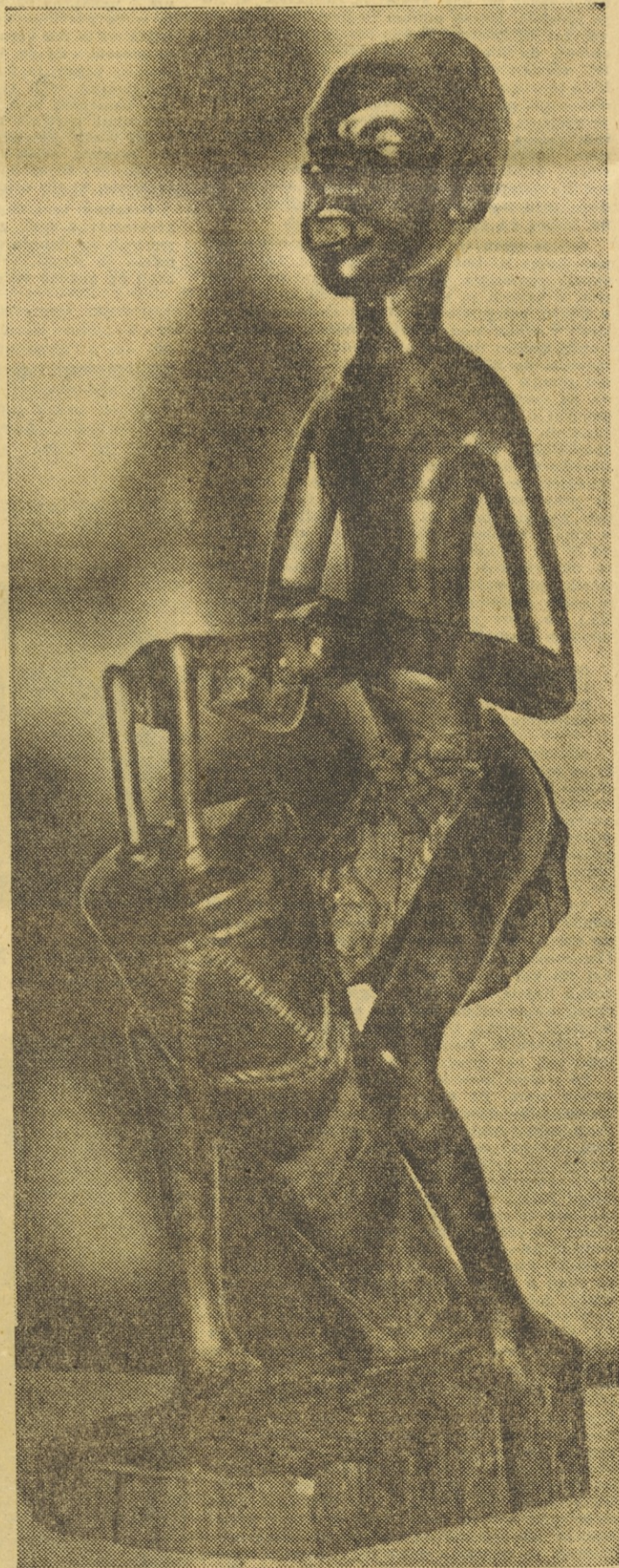
Odnos med ljudmi na delu, spada v probleme psihologije. V kolektivu delajo nekateri več, nekateri manj, nekateri priložnostno pomagajo, nekateri pa so samo v naporu. V vsaki od teh skupin pa je človek. Kako človek reagira na posamezne vrste sodelovanja ostalih članov kolektiva in kako se to reagiranje zrcali v uspehu dela? Sposobnejši izvajalci so za primer tudi kot instruktorji. Ali lahko te zaposlimo zaradi, da se ostali usposablajo s tem, da jih opazujejo?

So ljudje, ki so po naravi nagnjeni za določene naloge v kolektivnem delu — da pojasnjujejo ali da poslušajo, da koordinirajo ali da delajo, da vodijo ali se pustijo voditi. Zato je najkoristnejše, če človek izbere tisti posel, ki mu ustreza.

V proučevanju odnosov med ljudmi pa sestavljajo posebno poglavje odnosi starejšega do mlajših, mlajšega do starejših in enakih med seboj. Cilj teh proučevanj je, najti postopek za ustrezajoči tip človeka, ki si bo prizadeval spodbuditi občutek potrebe za kolektivno delo in sodelovanje in prek tega tudi spontano prizadevanje, da bi dosegli določen uspeh.

Proučevanje dela v kolektivu nam omogoča doseči te rezultate: zmanjšanje potrebne števila ljudi, spremembo vrstnega reda operacij, spremembo razdelitve del, izpopolnitev odmorov s koristnim delom, ustvarjanje delovnega poleta s tekmovanjem ali napredovanjem v skupini, odstranjevanjem posameznikov, ki s svojim delom niso za vzgled, in postavljanjem dobrih za zgled, spremembe v metodah dela in pomožnih sredstvih, zato da bi zmanjšali napor in povečali storilnost.

(V predzadnjem odstavku v prejšnji številki se nam je vrnila neljuba tiskarska pomoča in zato ga berite takole: Ta vrstni red nas opozarja tako na zamenjavo določenih sposobnosti oziroma da določenih sposobnosti ni moč zamenjati. Tako lahko na primer izkusnje zamenjamo s činitelj, ki smo jih omenili že prej, fizičnega zdravlja pa sploh ni moč zamenjati z ničemer.) (Nadaljevanje prihodnjik)

MLAD NIGERLSKI KIPAR FELIKS IDUBOR SE JE PRED NEDAVNIM POSEBEJ PROSLAVIL V LONDONU Z RAZSTAVO SVOJIH KIPARSKIH DEL. SNOV ZAJEMA IZ ŽIVLJENJA SVOJE DOMOVI NE NIGERIJE, KOT OBLIKOVALEC PA MOJSTRRSKO OBLADUJE TEHNIKO. NA SLIKI JE KIP BOBNARJA, NAREJEN IZ EBENOVINE (POSEBNE VRSTE ZELO TRDEGA IN SKORAJ CRNEGA LESA)

KDO JE IZDAJALEC?

N I N E O P A C I J E

TONI SAILER, TRIKATNI ZMAGOVALEC V BADGASTEINU

SMUCARSKO SVETOVNO PRVENSTVO V BADGASTEINU

Najboljši: Toni Sailer

Svetovno prvenstvo v smučanju, ki je bilo v Badgasteinu v Avstriji, je končano. Največ lovork je pobral mladi avstrijski tekmovalac Toni Sailer, trikratni zmagovalec na zadnji olimpiadi v Cortini. Tudi tokrat je dokazal, da mu ga danes na svetu ni para in je po drugem mestu v slalomu zmagal v veleslalomu in v smuku, obenem pa zasledil še prvo mesto v alpski kombinaciji.

bil Stefe 43, Lukanc 46, Kliner 47. V slalomu za ženske se je Slavica Zupančič uvrstila na 20. mesto. V sredo je bilo tekmovalje v veleslalomu za moške. Med 79 tekmovalci so se naši uvrstili tako: Stefe 46, Lukanc 52, Lakota 53, Janca 68. V veleslalomu za ženske pa se je Zupančičeva uvrstila na 22. mesto, v alpski kombinaciji pa se je povzpela na častno 14. mesto. V smuku je bil najboljši Jugoslovian Stanko Kliner na 44. mestu med 65 tekmovalci, Stefa na 48, Lakota na 49, in Lukanc na 50. mesto. Janca so pred tekmovalcem v smuku poslali zaradi nediscipline domov.

OB OBČNEM ZBORU DRUŠTVA PARTIZAN-RUDAR V VELENJU

Vsak začetek je težak

Po enominutnem molku v spomin ponesrečencem angleškega nogometnega kluba »Manchester United« je v nedeljo začel v Domu Svobode v Velenju občni zbor društva Partizan-Rudar. Udeležilo se ga je okoli 200 članov, med katerimi je bilo veliko mladine in tudi pionirjev.

Ta občni zbor je bil pravzaprav sila pomemben dogodek v našem športnem življenju. V Velenju so namreč že lani združili nekdanji društvi Partizan in Rudar v eno društvo, ki naj organizacijsko zajame in idejno usmerja vse športno življenje v tem rudarskem kraju. Uresničilo so torej enotno športno gibanje, za kar se prav zadnje čase prizadevamo tudi v drugih krajih Slovenije in kar je bila tudi ena osrednjih zamisli zadnjega izrednega občnega zbora Zveze Partizan Slovenije. V Velenju so torej med redkimi pri nas, kjer naj bi v praksi pokazali, da je taka pot pravilna.

zdržiteljstvo dosegli — k temu, da bi se čimveč ljudi ukvarjalo s športom. Tako vse kaže, da je starj duh športnih klubov v društvu še zelo močan in da osrednje vodstvo še ni uspelo premagati takih nazorov v sekcijah. To se je opazilo tudi na občnem zboru, ko so govorniki sicer govorili o množičnosti, vendar o množičnosti, katere skoraj edini namen je izbira talentov, ki naj dosežejo vrhunške rezultate in tako uveljavijo družstvo v športnih krogih.

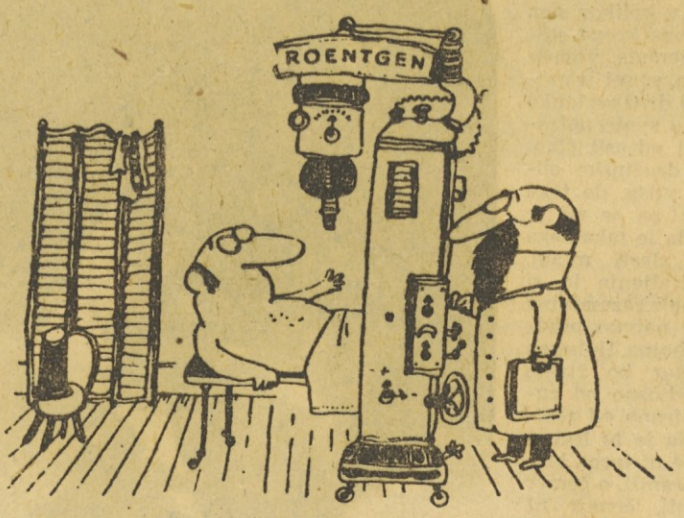
Nedvomno je imelo društvo lani precej lepih uspehov. Te lovčadi so poslali v Ljubljano 800 članov, mladincev in pionirjev, v Velenju jih je nastopilo 400, v Soštanju 250 in v Mozirju 150, smučarji so s prostovoljnimi delom zgradili dve skakalnici, lahko tudi se privedli gozdni tek ki se ga je udeležilo 250 ljudi itd. V društvu se aktivno udeležuje 693 ljudi, kar je spričo možnosti sicer majhna številka, in pravijo, da množičnosti v Velenju ne bo težko dosegli. Letos si nameravajo večidel s prostovoljnimi delom zgraditi še telovadnico z garderobami, govori se že o gradnji zimskega bazena. Sploh so v Velenju za razvoj športa precej ugodni pogoji. Športni delavci uživajo podporo vseh družbenih organizacij kakor tudi kolektiva velenjskega rudnika. Vsak rudar plača na mesec po 20 dinarjev za društvo, uprava rudnika pa izplačuje prav tako po 20 dinarjev na mesec za vsakega zaposlenega. Razen tega so zgradili zadnja leta v Velenju veliko športnih objektov, med katerimi je tudi moderen stadion.

Vse to kaže, da bo treba še precej delati, da ne bo ostalo zgolj pri formalni združitvi, marveč bo treba spoznati, da so sami hoteli dosegti mnogo več kot samo to: omogočiti najširšim slojem prebivalstva, da goje šport. To je prva naloga, da ne bi smeli gojiti tekmovalnega športa. Konec koncev pa že danes goje Velenjčani nameravajo, za kar v društvu misljaljo sekcije.

Novemu odboru želimo pri delu veliko uspehov in smo prepričani, da bomo lahko čez leta dni zagnali, da so v Velenju uresničili festivalno misel.

Zdržitelj Partizana in Rudarja pa je zastala prazprav na pol poti. Res imajo zdaj enotno legitimacijo, vanjo pa vpisujejo tudi, v katero izmed sekcij se je član vpisal. Nekaj jih je v več sekcijah, zato — mimogrede povedano — tudi tista številka o 693 aktivnih članih ni povsem točna. Potemtakem se moraš, če se hočeš vpisati v društvo, že ob vpisu opredeliti, za katero izmed sekcij, katero športno panogo boš gofil, čeprav ne nameravaš tekmovati. Bati se je, da vodi taka pot le k lovu za rezultati, ne pa toliko — kar naj bi —

RENTGENSKI PREGLED

»Bi mi mogli napraviti nekaj posnetkov za legitimacijo?«

Danilo ni takoj odgovoril. Nekaj časa je premišljal in gledal čez komandantovo glavo, nato pa je rekel:

»Mi, bratec moj, sploh nimamo protibeveševalne službe, ki je sestavina vsake moderne vojske. Samo obveščevalnega častnika imamo, ampak to ni vse, on izpolnjuje samo eno plat naših potreb. Zjaj moramo ustvariti tudi protivohunsko službo za pobiranje sovražnega vohunstva. To je nujno. Primer Matilda bo njena prva naloga, njen prvi korak.«

»To je vsekakor potrebno.« je odgovoril Mitar. »Na koga pa misliš?«
»Da bi to reč zaupali Djuro. Ta je obveščevalni častnik odreda in ta zadeva nekako sodi v njegovo območje. Ta bo naš prvi protivohun. Docela mu zaupam, dober in zvest tovariš je, res, umerjen, in četudi samouk, je teoretično močno podkovan.«

»Tudi jaz sem tako mislil. Takoj ga bom poklical.« Nato je odprl vrata in zapovedal stražarju, naj pokliče obveščevalnega častnika Djura Steriča.

Možak, ki je po desetih minutah vstopil v poveljnovo sobo, se je vedel tako, da ni bil niti malo podoben vojščaku. K temu je bržda največ pripomogla neka očitna telesna pomanjkljivost: Djuro Sterič ni imel levega. Odrezali so mu je tik nad komolcem in prazni rokav, ki je skrival strelec, je kar naprej plahotal nekako žalostno in sramežljivo, tako da je vsakogar prevzela želja, da bi to blago obličje pobožal in potolažil. Djurovo obličje, ki bi mu bil težko prisodil, koliko je staro, ker je na njem venomer lebdele težka senca otožnosti in mračne resnosti, je na prvo oko vzbujalo vtis same dobrotljivosti in nepokvarjene npravi, v kateri se čudovito združujejo preprosta vera in ljubezen do življenja pa nagib k razmišljanju in pronicanje v bistvo stvari in življenjskih pojavov. Samo oči, malo poševno položene, kostanjeve in otroško nedolžne, so izdajale človeka tridesetih let. Bil je srednje postave, tenak v pas, počasnega koraka, umerjen, lahkih, neveljiljih gibov. V celem je izražala vsa njegova pojava briško življenjsko izkušnost, pridobljeno z globokim, intimnim preživljanjem lastnih tegob in nesreč. Desna, nesrazmerno razvita pest, na kateri se je križal splet velikih, modrih žil, trda, temnorjava koža, ki ni bila vajena nečnosti in negovanja, vse to je govorilo o njegovi dvovmno delavski mladosti. Mladost tovarne in rotopotnega stroja, neprepisanih noči in mračnih dni, mladost pičlo odmerjene hrane in zadržanega želja Djuro Sterič, obveščevalni častnik romirskega partizanskega odreda, je imel takšno mladost. A kljub temu je vsakogar že pri prvem srečanju osvojil njegov nenavadno razviti duh, vsestransko poznanje življenja brez vsakršnega književnega dogmatizma, prirojena sposobnost, da je naglo obvladal tudi najbolj zapleteno snov.

Djuro je vstopil razpet in gologlav. Takoj je prisel na Danilu, in po tem, kako sta si segla v roko in se pozdravila, se je videlo, da sta pristrana tovariša, ki se medsebojno spoštujeta.

Poveljnik mu je do potankosti razložil, da je v odredu sovražni vohun. Pokazal mu je kovinasto tubico in pismo, ki ga je prinesel Ostoja. Djuro je naglas prebral:

STAB ODREDA NA ISTEM MESTU: PRVI BATALJON NA ODSEKU RESICI-LOGANJ. DRUGI NA ODSEKU KANDOVO-DOLGI DOL. STAB TRETIEGA BATALJONA OD 15. T. M. V GORNJEM GOROVU. DVE ČETI NA ODSEKU MILICI-RAVNO; ENA ČETA PRI SUHI REKI. TRETIJI BATALJON BO NAPADEL 21. ZVEČER PROGO PRI MALEM POTOKU. POSILJKO PRICAJUJEM 23. PONOČI. MATILDA.

Ko je Djuro prebral, se je Mitar sklonil čez mizo in ga vprašujoče s povzdignjenimi obrvi gledal. Danilo je tih bobnal s prsti levece po mizi. Djuro se je obrnil k Mitru:

»Kako pa vohun pošilja poročila?«
»Z globom. V tile tubici. Kaj sklepaš po poročilu?«

Djuro je še enkrat prebral poročilo in se dolgo zamislil. Naposled je obrnil glavo.
»Rokopis ni mogoče primerjati.«
»Zakaj ne? je vprašal Mitar.
»Poročilo je napisano z obrnjenimi velikimi črkami. Od kod so takšne črke, ne moreš nikoli doznati. To je prva težava, ki mimo drugega kaže, da imamo opraviti s solidno izobraženim vohunom. Je pa še neka reč.«
Djuro je vnovič pristavil lečo k pismu.
»Poglejta, črke so kaligrafsko lepo napisane, se pravi, da Matilda, verjetno možak, ne ženska, ni brez šol in da ima vsaj nekaj razredov gimnazije.«
Mitar je hknul:
»Spet inteligent!«
Djuro ga je ošinil s pogledom, ki ni bil brez očitka.
»To še ničesar ne dokazuje, tovariš komandant.«

Smatral je, da je preziranje intelektualcev politično nevezdržno. Nato je pozornije ogledoval pisemce. Čez čas je zaupljivo pogledal oba.

»V poročilu imamo zanesljivjšo sled.«
Danilo je živahno prisedel. Poveljnik je primaknil glavo k Djurovi glavi in zdaj so vsi trije skozi lečo ogledovali pravilno napisane črke.

»Preberita še enkrat,« je rekel Djuro. »Sodeč po podatkih, ki jih sporoča Matilda, mora biti vohun v tretjem bataljonu. Podatki o tretjem bataljonu so najbolj podrobni in najbolj natančni, še celo glede razvrstitve čet. Temu nasproti so podatki o prvem in drugem bataljonu nepopolni in izpred nekaj tednov, medtem ko postojanke čet sploh niso omenjene. Povsem gotovo je, da vohun najbolje pozna stanje v tretjem bataljonu.«

Mitar se je vzravdal in lopil s pestjo tako srdito po mizi, da je leča odskočila in padla v torbico za sekcije.

»Preklete!« je zagrmel, krčil razprostrate prste in poblisoval z očmi. »Seveda, v tretjem, kje pa! Ta bataljon doživlja že mesece in mesece najhujše poraze. Njegove izgube so največje. Kamorkoli se obrne, že naleti na nemško-ustaške zasede. Djuro je prav povedal. Nikjer drugod kakor v tretjem, tam ga je treba iskati.«

»Če se lahko na to opremo,« je rekel Djuro, »se pač moramo orientirati na štab tretjega bataljona.«
Danilo nato:

»Djuro, sklenila sva, da bova to zadevo zaupala tebi. In to bo prva sekcija naše protivohunske službe. To službo moramo zdaj med bojem organizirati. Seveda bova midva sodelovala, ampak naloga, da zgrabiš sovražnega agenta v mrežo, prepustiva tebi. Organiziraj, kakor najbolje veš in znaš. Samo ne pozabi — ne pretiravam — da je zdaj varnost odreda in še bolj njegova usoda v bližnji ofenzivi odvisna od tvoje iznajdljivosti. Ofenzivo pričakujemo vsak dan. Saj se zavedaš kaj bo, če dotlej ne odkriješ in ne uničiš izdajalca!«

Danilo je razgrnil zemljevide odsekov po mizi in začel razlagati stanje odreda spričo splošnega sovražnega napada, ki ga v kratkem pričakujejo. Ko je razlagal verjetne možnosti razvoja med sovražnim napadom, je Djuro premišljal nekaj čisto drugega.

Kakor se pogosto dogaja v življenju, se človek tudi proti svoji volji in prirodemu nagibu znajde v stanju, da se posveti opravku, ki jih nikoli ni nameraval opravljati in si jih pravzaprav najmanj želi. Po čudnem naključju okoliščin ubero ljudje v življenju tisto pot, ki jim je morda najmanj povzeči, ker se najmanj prilaga njihovim osebnim nazorom. Eno si zamisliš, a življenje, spretnljivo in neodumljivo, ti vsili nekaj drugega. Tako je bilo tudi z Djuro Steričem. Nikoli se mu ni niti sanjalo, da kdaj obveščevalec. Takšna stremjenja so mu bila povsem tuja. Se več, lahko bi rekli, da mu obveščevalna služba nikoli ni bila niti malo všeč. A kljub temu, kakor da se je nekdo hotel poigrati z njegovimi skrivnimi željami; kar neopazno in ne da bi na to sploh pomislil, je postal obveščevalni častnik romirskega odreda. Se bolj čudno je bilo v njegovem primeru, da se je tega poklica lotil brez ugovora, sprejel je to kakor nekaj po sebi razumljivega, nekaj, čemur se ne more ogniti. In še tisti trenutek je neprizadeto in odločno odslavil prejšnje težnje, ki so nagibale k ideološkemu

KRATKA VSEBINA DOSEDANJIH NADALJEVANJ 7

Romirski odred v zvezi dobremu vodstvu nenehno doživlja poraze. Stvar se pojasni, ko deček Mitar sestrelj goloba pismonošo, po katerem je Matilda — izdajalec v partizanskih vrstah — pošiljal sovražniku tajna poročila o partizanskih ednicah in njihovih načrtih.

V štabu odreda mrlično organizirajo protivohunsko službo. Za to ve samo nekaj najzanesljivejših ljudi. Vohuna je treba čimprej izslediti, zakaj že čez nekaj dni se bo začela sovražnikova ofenziva...

in praktičnemu delu v tovarni, med množico, med delavstvom. Hlepel je po znanju in pričakoval, da bo na tem področju izpraval poglobil del svoje dejavnosti. Toda neizprosno življenje je hotelo drugače. Ko je nekoga deževnega novembra dne 1939. leta preučen za trenutke pozabljen na enolični ritem stroja, se je znašel brez roke na cesti, zavrtjen in brez sredstev. Nič več ni mogel biti rezkalec — tovarna mu je zaprla vrata, življenje se je pokazalo skrajno negotoljubno, ljudje pa brezčutni. Povrnili se je v svoj domači romirski kraj. Tam je moral okusiti še eno tegobo — oblasti so ga vzele na piko zaradi njegovih političnih nazorov. Pohabljen, enorok, otožen mladenič, preganjan in nezmožen za naporno telesno delo, je bil prepričan, da v osnovah takega družbenega reda, ki jih je zdaj podprla tudi bridka lastna izkušnja, so se nepomisljivo spoprjeli z zakonom družbo in njeno miselnostjo. Naučil se je iskati prave vzroke vsakršnemu pojavu, raziskovati jih in jih povezoovati v enoten sistem gledanja na svet in na njegov razvoj. Vzljubil je knjigo in prebil ves svoj čas pri nji. Knjiga ga je vpeljala v nov svet, pomagala mu je, da je še globlje spoznal neizprosne zakone družbenega razvoja. Znanja, čimveč znanja! Z njim se je hotel obožovati, ker se mu je doždevalo, da delavski razred brez tega nikoli ne bo dosegel svojega smotra. Ob tem je rasel v njem tudi občutek lastne vrednosti, kar je bilo zanj odločno, kajti prav tisti čas je začel glodati njegovega duha kompleks manjvrednosti, kompleks reveža, občutek, da je odveč in nepotreben. Danilo Bubonja, učitelj iz Brezovdja, je tedaj sprejel Djuro, spoznal je njegove vrline in na začetku vstaje je bil prav Danilo tisti, ki je nekako določil Djuro smer njegovega razvoja in boju. Zaradi njegove telesne pomanjkljivosti je ga napotil na teren, da je ondi neopazno zbiral podatke, kako se gibljejo ustaši in kolikšna je njihova moč. Djuro se je temu posvetil vestno in disciplinirano, bil pa je vedno prepričan, da je to le začasna naloga in da bo morala njegova volja, njegovo življenjsko delo kreniti po drugi poti. Tedaj, v dneh vstaje, so ga sprejeli v Partijo in kmalu potem, novembra 1941, ko so ustanovili Romirski narodnoosvobodilni partizanski odred, so ga poklicali v štab odreda, da bo vodil obveščevalno službo. Tega ni želel. To mu je najmanj godilo, pa vendar je službo sprejel, prepričan, da je tega kriva njegova pohabljenost.

Letalci mariborskega okraja se združujejo

Nedavno tega se je sestel v Mariboru iniciativni odbor, ki naj pripravi združenje vseh aeroklubov na Štajerskem. Na tem zborovanju naj bi izvolili koordinacijski letalski odbor za vse okraj. Na tem sestanku so bili predstavniki ptujskega, slovenskega, v mariborskega aerokluba. Vsi menijo, da bi bil tak odbor potreben, saj bi med klubi nastalo tudi večje sodelovanje.

PO NAPORNEM DELU — ZDRAVO IN KORISTNO RAZVEDRILLO

Vsi delovni ljudje Jesenic čutijo veliko potrebo, da se po napornem in odgovornem delu spocijejo ter razvedrilo. Zato so navdušeno pozdravili zamisel tovarniškega odbora, da se v ugodnih vremenskih in snežnih razmerah prirede medobratne delavske zimske športne igre, Ta hvaljevredna zamisel športne komisije tovarniškega sindikalnega odbora je naletela na popolno razumevanje in na gromko pomoč pri organi delavskega upravljanja železarne, saj se zavedajo, kako potrebno in koristno je tako razvedrilo.

Sportna komisija je imela pravzaprav lahko delo, saj so prijeli za delo tako tovarniški komite Zveze komunistov, mladinski aktivisti, kakor tudi športni strokovnjaki in organizatorji raznih klubov na Jesenicah. Ni važno, če so pri sanjskih zmagali Hrvat, Ulčar in drugi, kakor tudi ne, če so pri tekah, skokih in v alpskih disciplinah zmagovali Pogačnik, Smolej, Kobentar, Preželj, Knif, Oblak itd., za njimi so se zvrstila imena mladih ljudi, ki zelo veliko obetajo. Sploh ni šlo za to, kdo je zmagal, šlo je predvsem za množičnost. Reči moramo, da so v teh prizadevanjih nadse uspeli. Nastopilo je čez tisoč sankalcev in smučarjev. Na Jesenicah torej ne goje samo vrhunškega tekmo

valnega športa, niso doma samo državni prvaki v hokeju na ledu, marveč postaja zimski šport zares množičen.

Zelja je, da bi ne ostali samo pri zimskih športih, marveč naj bi se odbor za razvedrilo in oddih tovarniškega sindikalnega odbora potrudil pri izdelavi organiziranih delavske igre, medobratna tekmovalna in podobno. Tako bo postal na Jesenicah šport zares stvar vsakega delovnega človeka

U. Z. SLOVENSKE KONJICE AVTOMOTO ŠPORT SE RAZVIJA

Število aktivnih članov avtomoto društva Slovenske Konjice je od lanskih 120 naraslo na 335. To je vsekakor lep napredek, ki kaže, kako veliki zanimanje vlada za motorizacijo v tem kraju. Največ članov je delavcev in mladincev. Društvo

precej pomagajo podjetja in občina. Razpolaga s tritonskim tovornim avtomobilom ter nekaj osebnimi avtomobili. Lanj je priredilo društvo več poučnih izletov. V republiškem tekmovalnem vanju AMD pa je v skupini po deželskih društvih doseglo prvo mesto, ki ga bo verjetno odbržalo do konca tekmovalnja, to je do 31. marca. Da se članstvo zana za delo društva, kaže tudi udeležba, saj se je občnega zbora udeležilo 250 članov

Partizan-Rudar iz Velenja bo poslal na avtocesto posebno brigado

Na nedeljskem občnem zboru združenega športnega društva »Partizan-Rudar« v Velenju so sklenili, da bodo poslali na izgradnjo avtoceste Ljubljana-Zagreb posebno delovno brigado.

Pred nedavnimi so bili stekleni dvorani Železniške direkcije v Ljubljani občni zbor ljubljanskih težkoatletov. V društvu se aktivno udeležuje 235 članov. Med njimi je največ javencev (39 odstotkov), študentov je 27 odstotkov, dijakov 16 odstotkov ter 18 odstotkov delavcev in uslužbencev.

Med najdelavnejšim so bili judoisti, boksarji in dvigalci uteži, medtem ko so rokoborci le životarili, saj niso imeli trenerja, niti niso prijeli nastopov.

Med molji

Stari molj je rekel mlademu: »Naš največji sovražnik so ljudje. Le boj se jih!«

Mladi molj: »Ti si pa dober. Se kamor sem dostel prijatel, povsod so me sprejeli s ploskanjem.«

Co so razpravljali o delovnem programu so sklenili, da bodo predvsem pritegnili čimveč novih članov iz vrst mladine. Med obrati železarne bodo organizirali strelsko tekmovalanje z rračno puško, obnovili strelsko lo-po, med drugim pa nameravajo tudi svečano proslaviti desetletnico delovanja te strelske družine.

SKUPščINA ŽELEZNICARSKEGA TEŽKOATLETSKEGA KLUBA LJUBLJANA

Vajenci se zanimajo za težko atletiko

Med molji

Stari molj je rekel mlademu: »Naš največji sovražnik so ljudje. Le boj se jih!«

Mladi molj: »Ti si pa dober. Se kamor sem dostel prijatel, povsod so me sprejeli s ploskanjem.«

ZIMSKI GOST

Erskine Caldwell

Bilo je prvič v življenju Orlanda Traska, da je storil nekaj takega. Celo njegova žena ni vedela, zakaj je dovolil prenočiti tuju. In to je bilo poslednjič. Orland in Emma, obadva sta vedela, da je bolje, da se to več ne pripeti.

Tistega večera je tujec iz vzhodne pokrajine potrkal na vrata, medtem ko sta Orland in njegova žena večerjala. Orland je zaslišal trkanje, vendar je menil, da je bolje, če ne odpira ob tej uri.

»Z nikomer ne želim večerjati,« je dejal svoji ženi. »Človek, ki trka ob tej uri na sosedova vrata, mora vedeti, da ga ne bodo slišali. Samo o Finch in Svedih sem doslej čul, da imajo take razvade.«

»Morda je kdo od Morrisovih bolan,« je pripomnila žena. »Naj pogledam?«

»Sedi ženska! Celo Morrisi imajo toliko čuta, da ne zbole ob tej uri.«

Trkanje je postalo močnejše. Zunaj je mož nabijal s težko, hrastovo popotno palico na glavna vrata. Orlandova žena se je okrenila tako, da je lahko videla skozi okno. Se vedno je snežilo. Z mrakom se je veter pritajil in kosmiči snega so se mehko vrtinčili pred steklom.

Tujec se ni dal ugnati. Odprl je glavna vrata in pričel tolči z grčavih koncem palice na sobna vrata. Nato se je obrnil in nabijal z okovanimi petami. Za tujca je bil zelo hrupen, bolj, kakor je Orland kdaj koli koga čul v svoji hiši.

»Pogledala bom,« je rekla Emma in vstala od mize.

»Sedi, ženska!« je pribil Orland. Komaj je Emma sedla, so se odprla vrata in vrtnec snega in vetra je puhnil v sobo. Tujec je stal med podboji in srepel vanju. Nosil je črne usnjene hlače, rdeče zelen kratek zimski suknjič in rjavo krzno kapo, potisnjeno globoko na oči. Bil je zadihan in otrkal si je sneg s čevljev, sukniča in kape. Težka popotna palica je še vedno udarjala ob prag. Mož ni vstopil in strupen mraz je vel v sobo.

Orland je bil s hrbotom obrnjen proti vratom in šele vrtnec snega ga je opozoril na možev prihod. Njegova žena Emma pa je videla vse že od začetka, vendar si ni upala ničesar storiti vse dotlej, dokler se Orland ne obrne. Vedela je, da mož, ki nasilno odpre vrata, ne bo čakal na povabilo, naj vstopi.

»Mati božja,« je godrnjal tujec med vrati, »še kosti so mi otrpnele od mraza.«

Vstopil je v sobo s palčki pod pazduho in s polnim prigrizkom snega, ki ga je nagrebel pred pragom. S peto je zaprl vrata in stopil okoli mize, pri kateri je sedel Orland ter si drgnil roke s snegom. Orland ni spregovoril. Sedel je in gledal debelo oblečenega moža, ki se je sam povabil v njegovo hišo.

Emma ga je boječe vprašala, če so mu zmrzle roke. Medtem, ko je čakala na odgovor, je opazovala Orlanda.

»Mati božja!« je ponovil tujec, »še kosti so mi otrdele od mraza.« Še vedno si je natiral prsti in dlani s snegom, ne da bi se približal peči. »Ime mi je Phelps,« je dejal, »in prihajam iz vzhodne Maine. Tam navadno ljudje prenoče premražene popotnike!«

»No,« je dejal Orland in odrinil stol od mize, »pri nas pa imamo navado, da v tako mrzlih nočeh ostanemo doma, če nimamo zunaj kaj opraviti.«

Emma je prinesla posodo s snegom. Postavila jo je nasproti moža, ki je dejal, da mu je ime Phelps. Pričela je pospravljati mizo, tujec pa si je razvezal čevlje.

»So ti tudi prsti na nogah zmrzlni,« je vprašal Orland. »Človeku, ki se sprehaja v tem mrazu, bi morali odpasti na rokah in nogah.«

Phelps si je sezul čevlje in nogavice ter si pričel drgniti prste na nogi s snegom.

»Reven človek sem,« je dejal, »in nisem posestnik. Brat mi je pisal, naj pridem k njemu v New Hampshire, kjer bi gojil drevesna debla. Peš sem se odpravil na pot in moram še prečkati planine. Upam, da me boste prenočili.«

Orland si je natlačil pipo, jo prižgal — ne da bi odgovoril. Počakal je, da je Emma odšla v kuhinjo.

»Koliko bolje bi bilo za državo, ko bi ne bilo takih norcev, kot si ti. Hodiš sredi zime po snegu in mrazu v New Hampshire. Moja dolžnost bi bila, da ti v zrčem ven in da v mrazu končaš. Tako bi bil upravi-

je bilo še močno in mišičasto. Ni bil manjši od šest čevljev.

Emma se je kmalu vrnila v sobo, odnesla posodo s snegom in razmočeni časopisni papir. Nato je podala tujcu svežo brisačo. Ta si je obrisal roke in noge ter

si nato obul nogavice in nataknil čevlje. »Pokažite mi posteljo — in lahko noč,« je trdno dejal.

»Menda bi rad dobil sobo?« je dejal Orland in srepel v starca. »Dobil jo boš. Lahko bi ti dal odeje in ti postlal na preprogi, toda tega ne bom storil. Dam ti prazno kamro. Žena ti bo pa pripravila zajtrk. Toda v moji hiši zajtrkujemo najpозnejše ob pol sedmih.«

Emma je prižgala luč in odpeljala tujca v kamro. Ko se je vrnila, je Orland bral časopis. Ni spregovoril besede. Toda preden se je odpravil spat, je poklical ženo in ji naročil:

»Pripravi temu možu, ki se imenuje Phelps, za zajtrk krompirja in fižola. Toda samo en krožnik. Ne podaljšuj z dobrotljivostjo obiskov ljudi, ki potujejo v takem snegu in mrazu v New Hampshire.«

Nato se je odpravil v posteljo. Emma je počistila sobo in postavila stole k stenu. Ko je končala, je Orland že dolgo spal.

Naslednjega dne je Orland vstal ob pol šestih. Nekaj minut je pozorno prisluškoval, preden je poklical Emmo. Stopil je k zidu, ki je ločil njuno sobo od kamre in poslušal. Toda edini šum, ki ga je slišal v hiši, je bilo Emmino dihanje.

Potem, ko je poklical ženo, je počistil pepel v štedilniku in peči. Takoj je zakuril. Ni več snežilo in zunaj je ležala debela plast novega snega. Zajtrk je bil pripravljen ob pol sedmih, toda Emma je potisnila krožnike na stran štedilnika. Čakala je, da pride njen oče v sosednjo sobo, čeprav je vedela, da bo stopil vsak čas in zahteval zajtrk, je skušala ta trenutek čim bolj odgoditi.

»Čas je, da zajtrkujeva, Emma,« je dejal Orland. »Zakaj ga še nisi pripravila?«

»Tako bom prinesla,« je odgovorila. »Ali ne bi poklical gospoda Phelpsa, jaz sem preveč zaposlena.«

»Bil bi prav trčen, ko bi ga poklical. Že sinoči sem povedal staremu norcu, oblekej zajtrkujemo. Skoda je mojih poplatov, da bi ga hodil buditi. Sedi in jej, Emma!«

Emma je brez besedi sedla. Po zajtrku si je Orland natlačil pipo. Vzel je vžigalice iz prsnega žepa in preden jo je prižgal, je počakal nekaj hipov.

»Pospravi krožnike, Emma,« je rekel. Pospravila je krožnike in pribor ter vse skupaj odnesla v kuhinjo. Zajtrk, ki ga je pripravila za tujca, pa je postavila na štedilnik, tako da bi bil čim dlje vroč. Ko se je vrnila v sobo, da bi uredila mizo, ji je Orland namignil, naj ga posluša.

»Staremu norcu, ki popotuje iz vzhoda v New Hampshire, da bi svojemu bratu pomagal lupiti drevesna debla, je prijetneje ležati v kamri, tostran planin. Že je zamudil zajtrk, ki je bil zanj pripravljen. Dam mu še deset minut časa, da se pobere iz hiše. Če pa ne izgine v tem času, ga vrzem ven s tistimi usnjanimi hlačami vredi!«

Medtem ko je Orland polnil peč z javorjevimi čoki, se je Emma vrnila v kuhinjo, da bi pomila krožnike. Samo pogled na Orlandov obraz je bil zadostoval, da jo je kar odneslo iz sobe.

Orland je čakal več kakor deset minut in vsako sekundo je bil srditejši. Ura je bila osem. Že je minila ura, odkar sta pozajtrkovala. Orland je vstal in odprl vsa vrata. Njegov obraz je bil zaripel, premikal se je mehanično in sunkovito.

»Pazi se, ženska,« je dejal Emmi. »Pazi se!«

Emma je stopila med kuhinjska vrata in čakala, kaj se bo zgodilo. Ni vedela, kaj bo storil v svojem besu.

»Odsfrani se Emma,« je zarenčal. »Ne bodi mi v napoto.«

Pričel je begati po sobi, kakor da ni priseben.

»Orland,« je rekla Emma stoječ med kuhinjskimi vrati, da bi se mu lahko ognila, ko bi se bil obrnil proti njej.

»Pazi se, ženska,« je zatulil nanjo, »pazi se!« Potisnil je vse pohištvo v kot sobe, poleg peči. Zmetal na kup preproge, potrgal zavese in znosil vse stare revije in časopise pred ogenj. Pripravil je grozno dejanje. Emma je dobro slušala kaj bo storil. Toda ni vedela, kako bi ga odvrgla od tega. Se nikoli ni videla svojega moža v takem stanju. Bila je že skoraj petdeset let poročena z njim, vendar skozi vso to dobo ni pomnila sličnega dogodka.

»Orland,« je še enkrat poskusila Emma ter se počasi umikala proti kuhinjskim vratom, da bi se lahko rešila.

»Pazi se ženska,« je zarenčal Orland.

»Pazi se!« Pohištvo, preproge, zavese in časopisi so zagoreli kakor suho seno in so bili v nekaj minutah v plamenih. Ognjeni jezik in dim so se vzdigovali proti stropu in se raztezali po zidovih. Sprva je Emma mislila, da se bo Orland živ sežgal, toda stekel je ven na dvorišče. Vrešče mu je sledila skozi nasprotna vrata. Ko je Orland zažgal hišo, je Emma premišljevala, kje bosta bivala sedaj. Toda spomnila se je opečne hiše z desetimi sobami nižje od cesti poleg vasi. Orland ni hotel živeti v njej, češ da se more stara prej zrušiti, preden se vseli vanjo. Tako je mislil pred dvajsetimi leti. In skozi vse to razdobje je pomnosa opečna hiša samovala. Končno bosta le lahko v njej živela.

Ob tej uri ni bilo nikogar na cesti. Toda John White je videl skozi okno svoje hiše dim in plamen in je priteknil z vedrom vode. Vendar je prispel tja s praznim vedrom, kajti med tekom se mu je voda razlila. Sedel je in strmel v ogenj.

»Zal mi je, da vidim kaj takega, Orland,« je rekel.

»Prihrani si sočutje za tiste, ki ga potrebujejo,« je odvrnil Orland.

»Da, vsekakor ti bodo izplačali zavarovalnino,« je pripomnil John. »Ta ti bo v precejšnjo pomoč. Ko boš izplačan, se boš preselil v veliko hišo in živel boš v miru in udobju.«

»Ni mi do izplačila,« je pribil Orland. »Ni ti do izplačila? Človek božji, čemu pa ne?«

»Sam sem jo zažgal.«

»Sam si jo zažgal. Za kriščevu voljo, saj si zgubil pamet ali pa razsodnost.«

»Za to dejanje sem imel zadosten vzrok.«

John White je živčno stopical naokrog, se obrnil in postal pred Orlandom. Gledal ga je, nato se je ozrl na hišo in se zopet s pogledom ustavljal na Orlanda. Ta mu je pričel pripovedovati o človeku, ki je dejal, da mu je ime Phelps. Pripovedoval mu je od začetka, kako je potrkal med večero, kako mu je dovolil prenočiti, čeprav je stopil v hišo brez dovoljenja.

»Toda povedal sem mu, da mora vstati do zajtrka ob pol sedmih,« je govoril Orland. »Povedal sem mu, in stari norec me je slišal. Davi pa sem ga čakal pet do deset minut, da pride in poje. Toda niti do tedaj ni vstal, ležal je v kamri in spal. Nato sem ga čakal debelo uro. Toda še vedno je spal. Nisem tak človek, da bi upošteval nerednosti takih ljudi, ki nimajo drugih sposobnosti, kakor da potujejo peš v New Hampshire sredi zime. Stari norec je pripovedoval, da je prišel nekje iz vzhoda po snegu in mrazu. In celo preko planin se je nameril. Ko ga ne bi bil ustavljal tukaj, bi se ustavljal v kakem kraju, ko ne bi mogel več dalje. Bil bi v breme državi. Kajti niti eno mesto v Mainu mu ne bi hotelo dati podpore.«

Nenadoma je Emma zavreščala in padla vznak. Orland je priskočil, da bi videl, kaj se je zgodilo. Ker je bil pozoren le na Emmo, je samo John White videl, kako se je nekaj sukalo pri enem izmed kamrinskih oken. Ko je hotel stopiti bliže, da bi bolje razločil, se je ta del zgradbe zrušil in oblak isker in pepela je zakril prizorišče.

Orland se je vrnil k Johnu in gledal, kako se je hiša vse bolj in bolj sesedala.

»Ze dolgo živim v tem kraju,« je dejal John, »in vse se lahko pripeti. Toda da bi človek požgal hišo samo zaradi izživljanja! Ali nisi tega storil zato, ker je tvoja opečna hiša za bivanje mnogo boljša, kot je kdaj koli bilo to pogorišče.«

»Ta stari norec, ki je dejal, da je njegova pot v New Hampshire.«

»Ze prav, želim sem ti samo tole povedati, zdi se mi, da bi ga moral vsaj enkrat poklicati in mu sporočiti, naj se odstrani iz hiše. Ne morem razumeti, da človek požge hišo samo zato, ker njegov gost ni vstal ob pravem času.«

»Morda ne bi bil tega storil,« je dejal Orland, »toda potem, ko sem vso noč premišljeval o njem, nisem mogel drugače. Kajti ta stari norec je prišel v mojo hišo, ko sem večerjal, ne da bi mi dovolil. Ali sploh moreš verjeti, da bi ga po vsem tem še moral klicati, naj vstane?«

»Orland, ne verjamem ti, da ga ne bi mogel poklicati — že dobro — če v dvajsetih letih nisi našel opravila, da bi se preselil v hišo iz opeke. Saj bi tako ali tako ta lesenjača propadla. Menim, da si jo požgal samo zato, da ti ni v napoto.«

»Morda je bilo res samo zato,« je dejal Orland. »Hiša je bila vedno prekleto bedna. Nikoli je ni bilo mogoče ogreti, čeprav sem jo po cel dan kuril. Se zbolel bi in umrl zaradi tega.«

REŠITEV REBUSA: TRENTA

ČE SE MOŽ IN ŽENA RAZUMETA, IMA OTROK DOM IN TUDI V NJEGOV VZGOJI NI TOLIKO PROBLEMОВ

Zastrupljeno ozračje v družini

Dr. IVA ŠEGULA

Ko sem pred dvema letoma hodila po skandinavskih šolah, se pogovarjala s skandinavskimi kolegi in pregledovalu gradivo o šoli in njeni organizaciji, se mi je primerilo to-le: na stockholmskem prosvetnem ministrstvu je izvedenec najspnejše predmetnik za 9. razred švedske reformirane enotne šole. Ogledovalu sem si tiskani primerek predmetnika za tako imenovano poklicno smer in zagledala v njem predmet: nega strojev. Presenečeno sem vprašala strokovnjaka, kaj se pravzaprav uče otroci pri tem predmetu. »Uče se negotavi stroje,« je dejal. »Otrok naj spozna, da mora biti stroj negovan, če naj dolgo in dobro dela. Razume naj, da je življenjska doba stroja in kvaliteta njegove storilnosti odvisna tudi od tega, kako ga negujemo. Zato ga te nege učimo.«

Spoznanje, da je treba stvari, ki jih uporabljamo, negovati, ni novo. Nove so morda le oblike, v katerih se to spoznanje izraža. Že od nekdaj so razumni ljudje skrbno ravnali s stvarmi, ki so jim bile drage in koristne. Le otroci in otročji odrasli človek lahko umno in zanikarno ravna z dragoceni ali koristnimi rečmi.

V nečem pa smo menda vsi odrasli bolj ali manj otročji: s svojimi medsebojnimi odnosi ravnamo zanikarno. Ne vem, zakaj je to tako. Morda zato, ker ne znamo razlikovati važno od najvažnejšega. Negujemo čevlje, obleko, pohištvo, parketna tla; negujemo noge, roke, kožo, lase. Svojega srca pa ne znamo negovati in ne tistih odnosov, ki jim daje srce življenjsko hrano. Tako ravnamo, kakor da so ti odnosi nepomembna stvar, za katero se nam ni treba brigati — stvar, ki nastane sama iz sebe in sama po sebi. Toda star pregovor pravi: »Brez nič ni nič.« Dobro bi bilo, če bi se te preproste resnice bolj živo zavedali zlasti na tistih področjih življenja, na katerih kilje naša osebna življenjska sreča in tisto notranje, ubrano zadovoljstvo in

ravnovesje, ki tako čudno lepo ozarja življenje duševno negovanih ljudi.

Najvažnejša se mi zdi nega medsebojnih odnosov v družini, in to iz teh razlogov: prvič je družina človekovo najintimnejše okolje; človek živi in se giblje v družini tak, kakršnen je v resnici, v družini odloži masko uradne resnobe, s seboj ostrga lošč neprodne formalnosti, civilizirane udruženosti — njegovih telesnih in duševnih grb in brazgotin ne pokriva več državna uniforma — na svoj način nag in nezavaran razkriva osem najbližjih svoje vrline in hibe; ni mu in mu ne more biti vseeno, ali ga tako razgaljenega obliva blago in zdravno ozračje razumevanja, umirjenosti in razumne kritike ter fine potrepljivosti, ali pa ga ostro reže ozračje ujedljivе škodoželjnosti, posmehljivega obojanja ali nestrone živčnosti, kadar se pokazuje njegove hibe; pa tudi to mu ni vseeno, ali se odzivajo njemu najbližji na najbolj tople, pri srčne in neposredne poteze njegovega značaja hladno in ravnodušno ali hvaležno in obrabujoče.

V poklicnem in sploh javnem življenju se človek pač nikoli ne daje popolnoma tak, kakršnen v resnici je. Poklic in javno življenje terjata od človeka samo nekatere manifestacije njegovega značaja; ne zanimata se za njegovo najbolj osebno življenje, saj za to nimata me vzroka ne časa. Človek pa mora imeti nekatere »tisti prostor, kjer zažive vsa njegova čustva, kjer se razbohotijo vse njegove — četudi morda otročje — želje, kjer se uteljuje njegovi najbolj skriti in sramežljivi narčrti; imeti mora prostor, kjer je lahko razposajen in neumen in od srca žalosten in togoten in otročji, kjer diha in se giblje ves, kolikor ga je?

Ta prostor je ali naj bi bil družina — pač zato, ker ga tam obdajajo ljudje, ki so z njim najintimneje povezani, ga najbolj poznajo in najlaže razumejo. Mislim, da je težko vsem tistim ljudem — pa naj se tega zavedajo ali ne — ki nimajo kam in h komu iti, ki nimajo kje in ob kom uveljaviti svojih najbolj osebnih težej. To so ljudje, ki nimajo doma, pa čeprav imajo družino. Ta dva pojma; družina in dom, mi ne pomenita isto. Družina je človeku dom — ali pa mu ni. Sodim, da ima mnogo človeških tragedij, mnogo človeške živčnosti, neuravnoteženosti, nezadovoljstva in osebnih katastrof svoje vzroke v dejstvu, da se je življenje družine iz objektivnih razlogov spremenilo, moderni človek pa se še ni osvestil, kaj se mu z družino godi in zato ni urejajoče posegel v njeno življenje. Moderni človek ni postal pozoren na to, da se stare oblike družinskega življenja razkrajajo in da je treba ustvariti nove, če naj ne postane brezdomec. Zavestna nega medsebojnih odnosov v spremenjenih okoliščinah življenja družine se mi zdi važna torej zaradi osebne življenjske potence odraslih ljudi.

Razumljivo je seveda, da bom temu prvemu razlogu takoj dodala še drugega: duševna podoba odraslega človeka in s tem njegov življenjski stil sta v marsičem odvisna tudi od tega, kako je človek živel kot otrok, z drugimi besedami: v kakšni družini je odrasel. Da se oblike človekovega osebnosti v mladih letih najmočnejše in da se stke v človekovi mladosti njen osnovni vzorec, mi v tem sestavku, mislim, ni treba posebej poudarjati. Samo na eno bi opozorila: na vem, če se vedno dovolj jasno zavedamo, da vzgoja v družini in dejavnost, ki bi visela nekje v brezračnem prostoru, kj bi bila neodvisna od celotnega ozračja v družini. Nasprotno: vsak vzgojni ukrep ima toliko življenjske in dejanske moči, ko-

likor stoji za njim življenjske prepričljivosti in resničnosti.

Naj pojasnim na primer: če oče ali mati pojednata otroku n. pr. odkritosrčnost z besedami in jo od njega dejansko zahtevata, družinsko življenje pa je do kraja zlagano in otrok lahko ugotavlja, da oče in mati lažeta, tedaj bo ta življenjska resničnost, ki ji je otrok vsak dan priča, razkrojila njuno besedno prepričevanje in vzela njunim ukrepom sleherno pedagoško moč. Atmosfera živčnosti, surovosti, nestrpnosti, sebičnosti, hladne brezbrzižnosti, zlagane intimitosti jemlje vzgojnu prizadevanju prepričljivost in utemeljenost ter pušča v otroku težke karakterne posledice. Celotno življenje družine obdaja otroka kot življenjsko ozračje, iz katerega otrok raste.

Kultiviranje tega ozračja je najvažnejši pedagoški ukrep. Dobro razviti, urejeni, uravnoteženi, duševno zlahitni ljudje so odnesli to doto iz otroških v zrela leta — in samo eno lahko rečem: blagor jim. Mirna uvidenost, moč in preprosta objektivnost, s katero se lotevajo življenjskih problemov, svežost in polnost njihovega čustvovanja, zavestna urejenost njihovega hotenja in dela ima svoje izvore v davnih otroških letih, v katerih so zavarovano in polno živeli ter se učili prijemati življenje na pravem koncu.

V kolikor se mi je kot šolniku nekoliko neposredneje od »iralo življenje družin in v kolikor sem kot zunaj družinskega kroga stoječ opazovalec dojemala vnanje znake tega življenja, se mi je največkrat zdelo, da bi družine lahko znatno boljše urejale svoje notranje življenje, če bi odrasli člani zavestno negovali družinske odnose. Nisem imela vtisa, da tega nočejo delati, pač pa se mi je zdelo, da ne vedo, da je taka nega potrebna. Ljudje, zlasti mladi, gredo v skupno življenje in si ustanavljajo družine z razmeroma lahkim srcem in z naivno prepričevanjem, da je medsebojna ljubezen zakoncev nekaj, kar bo živelo samo od sebe, neodvisno od zunanjih razmer, izolirano od realnega življenja — da je ta ljubezen nekaj, za kar se ni treba brigati, kar ni treba hraniti, o čemer ni treba razmišljati, čemur ni treba žrtvovati niti trohe svoje-

MERA FRANCOSEGA NASILJA JE POLNA

Zločin v Saktiet Sidi Jusufu

Minulo soboto je nad 20 francoskih letal bombardiralo obmorski tunizijsko vas Saktiet Sidi Jusuf in ubilo 72 ljudi, med njimi 9 žensk in 12 otrok.

Zločinski napad francoskega vojnega letalstva na tunizijsko vas Saktiet Sidi Jusuf odkriva vso gnobilo, kolonialistično zaslepljenost in moralni propad francoske kolonialne gospode, ki že tri leta, uketa v past alžirske vojne, z največjo brutalnostjo išče možnosti za ponovno vstajenje francoskega kolonialnega carstva. Bombni napad na neodvisno Tunizijo, članico Združenih narodov, deželo, ki se je vsa leta, odkar je dobila neodvisnost, iskreno trudila, da bi navezala čimbolj tesne in prijateljske stike s Francijo, je živ dokaz, kako globoko lahko pade neka kolonialna metropola, ki jo vodijo takšni ljudje, kot so današnji francoski oblastniki, do glave pogreznjeni v kolonialno blato.

Vas Saktiet Sidi Jusuf leži nekaj sto metrov od alžirske meje. V njej je našlo za točišče precej Alžircev, zlasti žena in otrok, ki so pred francoskim nasiljem zbežali iz domovine. Nekaj dni pred napadom je prišla v to vas delegacija Mednarodnega rdečega križa, ki je po mnenju Tunizije dolžna pomagati alžirskim beguncem. Francoske bombe so padale tudi na to delegacijo, na Tunizijce in Alžirce. Parušile so 34 hiš, 84 gospodarskih poslopij in šola, v kateri je našlo smrt 12 otrok.

Francoski obrambni minister se sicer izgovarja, da je bil zločinski napad na Saktiet Sidi Jusuf le »zakonita obramba« Francije, v resnici pa ne gre za nobeno obrambo, temveč za odkrit vnaprej pripravljen napad, ki je imel določene namene.

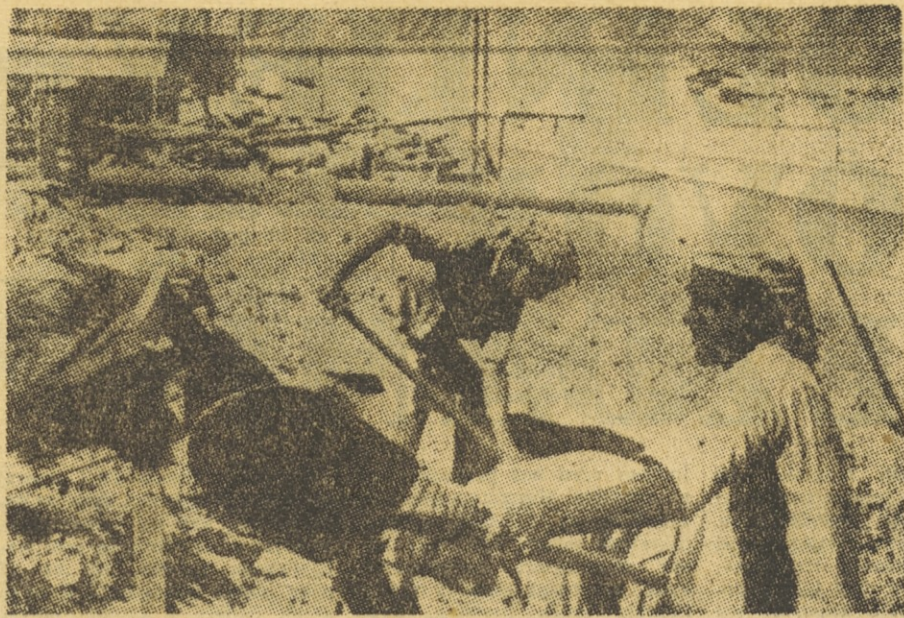
Znano je, da se predsednik Tunizije Habib Burgiba, ki je edini med severnoafriškimi državami in politiki iskren prijatelj Zahoda, ves čas, odkar so ga Francozi izpustili iz internacije, trudi, da bi uredil tunizijsko-francoske odnose in tesno povezal Tunizijo z zahodnim svetom. Nj njegova krivda, da se to ni zgodilo. Kriva je Francija, ki gleda na Tunizijo in na vsa prizadevanja Habiba Burgibe skozi alžirska očala. Za Pariz je Burgiba predvsem Arabec, predsednik arabske države, vodja arabskega naroda, ki noče in ne more zapustiti svojih alžirskih bratov v njihovi nesreči in njihovem boju, ne pa državnika, čigar razumne predloge bi bilo treba upoštevati.

Pred kratkim je Burgiba ponovno pozval francoske državne, naj z večjim razumevanjem pristopijo k reševanju arabskih problemov, ker so zaradi alžirske vojne pričeli izgubljati še zadnje prijatelje v Severni Afriki. Njegov poziv je močno odjeknil v Franciji, ne samo v levčarskih, temveč tudi v meščanskih krogih. Generali in politiki, ki so tesno povezani s kolonialisti, so se zbal, da francoska javnost ne bi podprla predloge tunizijskega predsednika, zato so se poslužili brutalne provokacije, da bi onemogočili sleherno normalizacijo odnosov med Francijo in Tunizijo ter sploh Severno Afriko. Ti ljudje namreč ne poznajo nobene druge metode za pomiritev Severne Afrike, kot vojno. Prepričani so, da bodo le z vojno lahko ohranili svoje izkoriščevalske pozicije v teh deželah in pripravljani so potegniti v vojno viro sleherno državo, ki podpira osvobodilni boj Alžircev. V boju za Alžir, za Saharo, za nafto in rude, za obnovitev svoje nekdanje kolonialne veličine se zatekajo k najbolj brutalnim sredstvom, od pomorskega piratstva do bombardiranja Saktiet Sidi Jusufa.

Bombardiranje Tunizije pa ima prav nasproten učinek. Tunizijci so bolj kot kdajkoli poprej pripravljeni materialno in moralno podpirati alžirske borce in zahtevati, naj francoske čete zapuste njihovo ozemlje, čete, o katerih je Burgiba dejal: »Nobenega zaupanja več ne moremo imeti v vojsko, ki je tako surovo in krvavo pokazala svoje nakane.«

Posledice bombardiranja Saktiet Sidi Jusufa pa so še večje. Francija se je znašla osamljena, ves svet se zgraža nad njenim dejanjem, njeni prijatelji na Zahodu ji obračajo hrbet. Ne samo Francija, ampak ves Zahod izgublja svoj vpliv v Severni Afriki, vse iste države, ki podpirajo Francijo, zlasti ZDA. In to je za nekatere kroge na Zahodu najhušje. Od tod takšno ogorčenje in zgražanje v ZDA in Veliki Britaniji. Za Američane je bombardiranje Tunizije strahgleda, ki je ne bo mogoče popraviti («New York Times») in barbarski napad, ki odkriva nemoralnost umirajoče kolonialne križarske vojne, ki jo vodi Francija (New York Post). Brez podpore zahodnih velesil bi Francija že zdavnaj izgubila vojno v Alžiru. Danes pa, kot kaže, je od te podpore ostalo bora malo. Francija bo stopila pred Varnostni svet, čigar sklicevanje je zahtevala Tunizija, kot obtoženeec, s katerim nihče ne soustvari, ki ga vsakdo prezira in se zgraža nad njegovimi dejanji.

Bombardiranje Saktiet Sidi Jusufa je tudi mobiliziralo vse napredne francoske sile v boju proti kolonialni gospodi, ki s svojimi dejanji blatijo Francijo in vso njeno slavno zgodovino.

Praznik Arabcev

VES ARABSKI SVET (RAZEN NEKATERIH IZKORISČEVALSKIH ARABSKIH DINAŠTIJ), VSI NAPREDNI ARABCI, KI STREME K SVOBODI IN NAPREDKU, SO POZDRAVILI USTANOVITEV ZDRUŽENE ARABSKE REPUBLIKE. NI ČUDNO, SAJ JE V TEMELJE TE NOVE DRŽAVE VGRAJENA RAZEN IDEJE O ARABSKEM BRATSTVU TUDI SKUPNA TEŽNJNA NEKDANJIH KOLONIALNIH IN POLKOLONIALNIH ARABSKIH NARODOV PO POLITIČNI IN GOSPODARSKI SAMOSTOJNOSTI IN VSESTRANSKEM NAPREDKU. NA SLIKI LEVO: ARABSKI DELAVCI OB NAFTAVOVU V ADENU

Sodobna Italija

MINULO SOBOTO SE JE VEČ TISOČ BREZPOSELNIH DELAVCEV ZBRALO PRED RIMSKO PREFEKTURO IN ZAHTEVALO, NAJ JIM OBLASTI PRESKRBE DELO. DELAVCI SO POSLALI K PREFEKTU SVOJO DELEGACIJO, POTEM PA SO ODSLI PO RIMSKIH ULICAH. OROŽNIKI IN POLICAJI SO JIH NAPADLI IN ENEGA DELAVCA RANILI. ARETIRALI SO 15 DEMONSTRANTOV, ČES DA NJIHOVA DEMONSTRACIJA NI BILA DOVOLJENA. NA SLIKI DESNO: BREZPOSELNI ITALJANSKI DELAVCI

Svobodoljubna Okinawa

MED SKRBM, KI TAREJO AMERIŠKO VLADO, JE ENA, KI NI NAJMANJŠA, IMENUJE SE OKINAWA. OKINAWA JE JAPONSKI OTOK V TIHEM OCEANU, KI GA JE JAPONSKA VLADA Z MIROVNO POGODBO PREPUSTILA ZDA. AMERIČANI SO GA SPREMENILI V VOJAŠKO OPORIŠČE. JAPONCI PA SE Z IZGUBO OKINAWA NISO POMIRILI TUDI NA OTOKU JE MOČNO GIBANJE ZA PRIKLJUČITEV K JAPONSKI V NAHI, GLAVNEM MESTU OKINAWA, JE BIL LETA 1956 IZVOLJEN ZA MESTNEGA NAČELNIKA VODITELJ TEGA GIBANJA SOCIALIST SENAGA. LANI PA SO GA AMERIČANI ODSTAVILI, ČES DA GA PODPIRAJO KOMUNISTI. NOVE VOLITVE PA NISO OKREPILE AMERIŠKEGA VPLIVA. IZVOLJEN JE BIL SOCIALIST KANEŠI, ZNAN NASPROTNIK ZDA. NA SLIKI LEVO: PROTIAMERIŠKO ZBOROVANJE V NAHI

Delo v Pakistanu

Z VELIKIMI TEŽAVAMI, BREZ KAKŠNE VEČJE UČINKOVITE PODOPRE OSTALEGA SVETA IN BIVŠIH KOLONIALNIH GOSPODARJEV SE AZIJSKE DEŽELE TRGAJO IZ ZAOSTALOSTI. MED NJIMI JE TUDI PAKISTAN, VELIKA IN BOGATA DEŽELA NA INDIJSKEM POLOTOKU, TODA IZREDNO ZAOSTALA. SLIKO, KI JO OBJAVLJAMO (NA DESNI) SMO IMENOVALI: DELO V PAKISTANU. EDINO PROIZVODNO SREDSTVO JE SE VEDNO CLOVEK, UBOGI BREZPRAVNI CLOVEK S TISOČ IN ENO SKRBJO, KAJ BO JEDEL IN OBLEKEL, KAKO BO PRESKREBEL LAČNE OTROČICE, CLOVEK, KI POZNA LE DELO IN REVŠČINO. MAR NISO VISOKO RAZVITE DRŽAVE, BIVŠE GOSPODARICE AZIJE, DOLŽNE POMAGATI TEMU CLOVEKU?

de pa so ostale v glavnem na isti ravni, kar praktično pomeni, da se je znižala življenjska raven avstralskih delavcev. Svet avstralskih sindikatov sodi, da so sindikalne organizacije poklicane in dolžne boriti se proti zniževanju življenjske ravni proletariata proti kapitalu, ki si z višanjem cen prilašča nove in nove dobičke, boriti se z vsemi sredstvi od pritiska na vlado in parlament do stavk. Svet avstralskih sindikatov predvsem zahteva, naj vlada ukine uredbo o blokiranju mezd, ki jo je izdala leta 1953, in ponovno uvede staro prakso vsklajevanja mezd s cenami. (Prej so namreč vsake tri mesece vsklajevali mezde, pravzaprav posebne draginjske dodatke z indeksom življenjskih stroškov). Vlada politika blokiranja mezd je močno škodovala življenjski ravni proletariata. V zadnjih mesecih, ko so se cene občutno zvišale, pa so se razmere še poslabšale. Kongres Sveta avstralskih sindikatov je zahteval: 1. Osnovne mezde je treba zvišati in prilagoditi novim razmeram. 2. Vsake tri mesece naj komisije, v katerih naj bodo predstavniki delavcev, delodajalcev in vlade, vsklajujejo mezde s cenami. 3. Mezde je treba vsklajevati tudi z dvigom proizvodnosti dela, se pravi, delodajalci naj delavcem dajo večje plačilo za večje delovne uspehe. Te zahteve je kongres poslal vladi in delodajalcem, ob enem pa jih je opomnil, da sindikati niso pripravljene popuščati, kajti to, kar zahtevajo, je najmanj, kar so v sedanjem obdobju industrijski in vlada dolžni dati delavskemu razredu. Avtomatizacija in izpopolnjevanje tehnološkega procesa sta tudi v Avstraliji (kot v vseh ostalih industrijsko visoko razvitih kapitalističnih deželah) postavila na dnevni red številne nove probleme. Dežela se je znašla pred mnogimi negativnimi posledicami avtomatizacije. Na kongresu Sveta avstralskih sindikatov je bilo rečeno, da je množična nezaposlenost ena najhujših, vendar ne nujnih negativnih pojavov, ki spremljajo avtomatizacijo. Da bi odpravili nevarnost nezaposlenosti, so se sindikati zavzeli za nadaljnje skrajšanje delovnega tedna. Vedeti moramo, da je Avstralija prva dežela na svetu, v kateri so delavci že ob koncu minuloga stoletja izbojevali pravico do osemurnega delovnega dneva. Ze pred drugo svetovno vojno so bili avstralski delodajalci prisiljeni uvesti štirideseturni delovni teden. Od tedaj je gospodarstvo Avstralije še hitreje napredovalo, zahvaljujoč hitremu izpopolnjevanju tehnološkega procesa in avtomatizaciji proizvodnje. Od takšnega razvoja pa so imeli koristi le veliki monopoli, katerih dobički so dosegli, kot trde sindikati, astronomskih vsote. Razmere, v katerih žive delavci, se niso zboljšale v skladu z gospodarskim napredkom. Zato sindikati sodijo, da bi morali delodajalci ponovno znižati delovni čas, ne da bi pri tem znižali delavske mezde. Na tak način bi lahko zboljšali delovne pogoje in nudili možnost, da bi delavcem — pri sedanjem izredno hitremu tempu proizvodnega procesa, ki delavca do skrajnosti izčrpa — olajšali delo. Ob enem bi preprečili nevarnost nezaposlenosti. Pripombe delodajalcev, da bi skrajšanje delovnega tedna škodovalo gospodarskemu razvoju, sindikati odklanjajo, češ da je bil tempo napredka v minulih dvajsetih letih, odkar so v Avstraliji uvedli štirideseturni delovni teden, veliko hitrejši, kot v letih med obema vojnama. Kongres je tudi zahteval, naj vlada izda predpise o enakih mezdah delavcev in delavk, ki delajo na enakih delovnih mestih. O tem so avstralski sindikati že večkrat razpravljali, vendar so njihove zahteve natelele na gluha ušesa. Na kongresu so sklenili, da bodo marca sklicali posebno konferenco, na katero bodo povabili tudi organizacije žena. Na tej konferenci bi izdelali načrt boja za uresničenje zahteve: Za enako delo enako plačilo. Kongres v Sydneyu je močno odjeknil po vsej Avstraliji in še povečal vpliv in ugled Sveta avstralskih sindikatov, že tako najmočnejše in najvplivnejše sindikalne centrale v tej deželi.

resen,« pravijo voditelji Kongresa, »in če bo vlada stala prekrizanih rok, bo še resnejši.« Po vladnih podatkih je januarja bilo v Kanadi skoro 800.000 brezposelnih. Kongres dela pa trdi, da so podjetja odpustila v zimskih mesecih več sto tisoč delavcev in da bo nezaposlenih kmalu nad milijon.

NASILJE ZAHODNONEMŠKE REAKCIJE

Zahodnonemška policija je pred dnevi prepovedala dejavnost »Centralnemu svetu za zaščito demokratičnih pravic«, »Delovni skupnosti demokratičnih pravnikov« in »Zahodnonemškemu kongresu beguncev« s trditvijo, da so te organizacije delovale proti »svobodni, demokratični ureditvi«, ideološko in gospodarsko pomagale aretiranim komunistom in njihovim družinam. Nekaj dni kasneje pa je policija sporočila, da je »z nenadno akcijo« preprečila poskus obnove Komunistične partije na Severnem Bavarskem. V sporočilu je rečeno, da je bilo aretiranih 29 oseb, medtem ko je bilo 30 drugih obtoženih, da so »svovravno delovali proti državi«.

ZMAGA SIL OKTOBRA

Pri volitvah za ljudske odbore na Poljskem so izvolili 163.797 novih odbornikov vojskopskih, mestnih in vaških ljudskih odborov. Iz poročila centralne volilne komisije je razvidno, da je bilo predloženih še enkrat toliko kandidatov, kolikor je bilo izvoljenih. Volilna udeležba je bila povprečno 85,68%, vejavnih glasov je bilo 15.472.855, kandidati Fronte nacionalne enotnosti pa so dobili 14.997.000 glasov ali 96,92%.

IZ AVSTRALSKEGA SINDIKALNEGA GIBANJA

KONGRES V SYDNEYU

AVSTRALIJA JE ENA NAJBOLJ RAZVITIH KAPITALISTIČNIH DEŽEL S PRECEJ VISOKO ŽIVLJENSKO RAVNJO IN NAPREDNO DELAVSKO ZAKONODAJO. S TEM PA SE NI REČENO, DA DEŽELAVCI V MIRU UZIVAJO PRIDOBIVTE SVOJIH DOLGOLETNIH BOJEV NASPROTNO, LAHKO BI CELO REKLI, DA JE NEZADOLJSTVO AVSTRALSKEGA PROLETARIATA PREČEJŠNJE IN VEDNO VEČJE, DA SO SPODAJ MED DELOM IN KAPITALOM VEDNO BOLJ OSTRJI SPONIMNO SE LE NA OGOREČEN BOJ AVSTRALSKIH PRISTANISKIH DELAVCEV PRED DVEMA LETOMA IN NA LANSKOLETEM VEČMESECNO STAVKO DELAVCEV, KI STRIŽEJO OVCE (VOLNA JE GLAVNO IZVOZNO BLAGO AVSTRALIJE), V OBEH OMEMENJENIH STAVKAVZELI ZA OHRANITEV SVOJIH STARIH PRAVIC IN PRIDOBIVTE NOVIH, TAKŠNO ODLIČNO IN BORBENO RAZPOLOZENJE JE BIL ZAČINLO TUDI ZA KONGRES SVETA AVSTRALSKIH SINDIKATOV V SYDNEYU.

Svet avstralskih sindikatov je najmočnejši, in številnejši avstralska sindikalna centrala, v kateri imajo odločilno besedo levčarske skupine laburistične stranke.

Cepprav so na kongresu v Sydneyu razpravljali o številnih gospodarskih, socialnih, političnih in družbenih problemih, vendar so največ pozornosti posvetili meznim zahtevam delavcev, krajšantim delovnega časa, težavam, ki jih povzročata avtomatizacija industrijskih podjetij in boju za odpravo razlik v nagrajevanju delavcev in delavk, ki delajo na enakih delovnih mestih.

Inflacijske težave, ki so se v zadnjih letih uveljavile v številnih industrijsko razvitih kapitalističnih državah v Zahodni Evropi in Ameriki, so značilne tudi za Avstralijo. Cene osnovnih življenjskih predmetov so se v dveh, treh letih močno zvišale, življenjski stroški so vedno večji, delavske mez-

MOZAIK

Uspeh Generalne konfederacije dela Italije

Pri nedavnih volitvah tako imenovanih »notranjih komisij« v nekaterih italijanskih podjetjih je zmaga Generalna konfederacija dela, največja italijanska sindikalna centrala, ki združuje komuniste in socialiste. V podjetjih z nad 10.000 delavci je 54% vseh zaposlenih glasovalo za Generalno konfederacijo, kar pomeni, da je zanjo glasovalo 6,9% več kot pri lanskoletnih volitvah.

Nova sindikalna centrala v Grčiji

V Grčiji so prve dni januarja ustanovili novo sindikalno centralo, ki je za svojega predsednika izbrala bivšega grškega ministra za delo Gonisa. Na ustanovnem zboru je Gonis izjavil, da je Generalna federacija grških delavcev (doslej najmočnejša sindikalna organizacija v Grčiji) nesposobna braniti delavske interese. Dejal je, da se bo nova sindikalna organizacija »pošteno bojevala« za zboljšanje razmer, v katerih žive grški delavci.

Zanimivo je, da Gonisov sindikat zaenkrat uživa podporo vlade, med tem ko Generalna federacija kritizira vladno gospodarsko in socialno politiko in jo dolži, da je kriva za izredno nizko življenjsko raven, ki je najnižja v Evropi. Vendar Generalna federacija doslej še ni uspela izbojevati delavcem kakih večjih socialnih izboljšav.

Protidelavski naklepi ohijskih industrijcev

Sindikalne organizacije v Ohiu (ZDA) so ustanovile skupen odbor, ki naj delavcem pojasni nevarnost tako imenovanega »Zakona o pravici do dela«. Decembra lani so namreč ohijski industrialci ustanovili dve organizaciji, ki se zavzemata za sprejetje omenjenega zakona. Sindikati trde, da je »Zakon o pravici do dela« protidelavski in da »ne zagotavlja pravice do dela, ampak pravice delodajalcev, da nekontrolirano, brez delovnih pogojev, izkoriščajo delavce«. Skupni sindikalni odbor je na svojem prvem sestanku sklenil, da bo delavcem pojasnil, kakšna nevarnost jim preti in skušal preprečiti izglasovanje tega najnovejšega protidelavskega zakona.

SENEGAL ZAHTEVA KONFEDERACIJO

Voditelji senegalskih nacionalnih strank so zahtevali, naj Francija vzpostavi izvršno oblast domačinov v Dakaru, ki naj bil proglašen za glavno mesto črnske federativne države, povezane s Francijo v konfederacijo. O tem načrtu bodo čez nekaj dni razpravljali na skupnem sestanku voditeljev vseh strank francoske črne Afrike v Parizu.

Laburisti obsojajo vlado

Laburistična opozicija je predložila britanskemu parlamentu resolucijo, s katero obsoja vlado zaradi njene politike na industrijskem in socialnem torišču ter meni, da ta politika hudo škoduje industriji in utegne povzročiti resne spopade med delavci in delodajalci.

Velike skrbi kanadskih delavcev

Kanadski kongres dela (enotna kanadska sindikalna centrala, ki ima nad milijon članov) je pozval vlado, naj s hitrim in učinkovitim ukrepi zajeti rast brezposelnosti ter zaposli nezaposlene delavce. »Položaj je zelo